

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ana Marinič

**Procesi sprejemanja medijske zakonodaje ter razvoj javnega
radiotelevizijskega sistema:**

Primer Slovenije ter Bosne in Hercegovine

Magistrsko delo

Ljubljana 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ana Marinič

Mentor: izr. prof. dr. Marko Milosavljević

**Procesi sprejemanja medijske zakonodaje ter razvoj javnega
radiotelevizijskega sistema:**

Primer Slovenije ter Bosne in Hercegovine

Magistrsko delo

Ljubljana 2016

Zahvala gre najprej mentorju, izr. prof. dr. Marku Milosavljeviću za usmerjanje in strokovno pomoč pri pisanju naloge.

Posebna hvala vsem sogovornikom, ki so mi pomagali pri boljšem razumevanju analiziranega okolja.

Hvala tudi družini in prijateljem za podporo in spodbudne nasvete.

Hvala tudi tebi Adnan, za predloge, nasvete in mnenja, ki so pripomogla k nastanku tega dela.

Procesi sprejemanja medijske zakonodaje ter razvoj javnega radiotelevizijskega sistema: Primer Slovenije ter Bosne in Hercegovine

Magistrsko delo obravnava medijsko zakonodajo v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini s poudarkom na javnem RTV sistemu obeh držav. Delo analizira potek sprejemanja medijske zakonodaje od leta 2004 do junija 2015 z vidika razvoja in transparentnosti v kontekstu politične, zgodovinske, ekonomske in tehnološke situacije. Preučili smo politično kulturo obeh držav ter jo povezali s stanjem v državi in morebitnim napredkom. Pogledali smo, kako politična kultura naroda vpliva na (ne)sprejemanje zakonov. Bosna in Hercegovina je država, ki si po vojni še vedno ni opomogla in se spopada s korupcijo, siromaštvom in razdeljenostjo, to pa se odraža tudi v javnem RTV sistemu, ki je podvržen politični manipulaciji in nadzoru. Na drugi strani pa je šla Slovenija čez ekonomsko in politično tranzicijo po razpadu Jugoslavije brez večjih težav. Državo pestijo notranji boji ljudi, ki se jim toži po bivšem sistemu, kar se odraža v politični kulturi naroda. To pa posledično pripelje do politične paralize, saj se zdi, da je (ne)sprejemanje medijske zakonodaje odvisno od tega, kateri politični pol jo predlaga. Obravnavali smo zgodovinski razvoj in organiziranost javnih RTV sistemov obeh držav, ki sta bila nekoč del skupnega sistema. Zanimalo nas je, po kakšnem postopku se zakoni sprejemajo, ali so le-ti transparentni in ali ima javnost možnost sodelovanja v procesu sprejemanja ter na kakšen način.

Ključni pojmi: javni RTV sistem, mediji, politična kultura, transparentnost

Processes of adoption of media legislation and development of public broadcast system: Case-study of Slovenia and Bosnia and Herzegovina

This research provides analysis of media legislation in Slovenia and in Bosnia and Herzegovina with emphasis on the public broadcasting system in both countries. Subject of analysis is the dynamics of the adoption of media legislation from 2004 to June 2015 with the development and transparency in political, historical, economic and technological context. Research looks at the concept of political culture in both countries in relation to the overall situation in the country and its progress. We examined how the political culture of the citizens affects the adoption of laws. Bosnia and Herzegovina, the country that is still recovering from the war, faces wide-spread corruption, poverty and strong internal division, which is reflected also in the public broadcasting system whose difficulties are direct result of an attempt by political elites to put public broadcasting services under political control. On the other side is Slovenia which experienced the smoothest economic and political transition of all the former Yugoslavian republics. Country suffers from internal political struggles and reminiscence for the former system. Again, this is reflected in the political culture of the country that is kept in status quo. One could draw conclusion that adoption of media legislation depends heavily on the political party that proposes it.

Research also discusses the historical development and organization of public broadcasting systems in both countries that were once part of united system. We wanted to know through which procedures laws are adopted, how transparent are procedures, and whether public given the opportunity to participate in the process of adopting, and how.

Key words: public broadcast system, media, political culture, transparency

Kazalo

1 UVOD	9
1.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	9
1.2 RAZISKOVALNI CILJI, NAMEN MAGISTRSKEGA DELA IN RELEVANTNOST	10
1.3 RAZISKOVALNI VPRAŠANJI.....	12
1.4 METODE IN TEHNIKE	12
2 KLJUČNI POJMI	14
2.1 JAVNI SERVIS.....	14
2.2 TEHNOLOŠKI RAZVOJ.....	15
2.3 TRANSPARENTNOST	15
2.4 JAVNA RAZPRAVA.....	15
2.5 POLITIČNA KULTURA	16
3 RADIOTELEVIZIJA SLOVENIJE	18
3.1 ZGODOVINA RADIOTELEVIZIJE SLOVENIJA.....	18
3.2 STRUKTURA RTV SLOVENIJA.....	19
3.3 FINANCIRANJE RTV SLOVENIJA.....	22
3.4 ZAKONSKI OKVIR RTV SLOVENIJA.....	22
4 REFORME ZAKONA O RTV SLOVENIJA IN ZAKONA O MEDIJIH TER VKLJUČENOST JAVNOSTI	24
4.1 ZAKON O RTV SLOVENIJA	24
4.2 ZAKON O MEDIJIH	27
5 JAVNI RTV SISTEM V BOSNI IN HERCEGOVINI	31
5.1 FINANCIRANJE JAVNEGA RTV SISTEMA BIH	33
5.2 STRUKTURA JAVNEGA RTV SISTEMA BIH	34
6 JAVNOST IN MEDIJSKE REFORME.....	36
6.1 ZAKON O KOMUNIKACIJAH	36
6.2 ZAKON O JAVNEM RTV SISTEMU BIH.....	39
6.3 ZAKON O JAVNEM RTV SERVISU BIH.....	41
6.4 ZAKON O RADIOTELEVIZIJI FEDERACIJE BIH.....	43
6.5 ZAKON O RADIOTELEVIZIJI REPUBLIKE SRBSKE	43
7 RTVSLO IN JAVNI RTV SISTEM BIH.....	46
7.1 ZGODOVINSKI KONTEKST	46
7.2 POLITIČNI KONTEKST	47
7.3 EKONOMSKI KONTEKST.....	51
7.4 NOVE TEHNOLOGIJE.....	53

7.4.1 SLOVENIJA	53
7.4.2 BOSNA IN HERCEGOVINA	55
7.4.2.1 PRAVNI VIDIK	55
7.4.2.2 EKONOMSKI VIDIK	59
7.4.2.3 PROMOCIJSKI VIDIK	62
8 ANALIZA	64
8.1 PRVO RAZISKOVALNO VPRAŠANJE	64
8.1.1 PRIMER BIH	64
8.1.2 PRIMER SLOVENIJE	68
8.2 DRUGO RAZISKOVALNO VPRAŠANJE	71
8.2.1 POTEK ZAKONODAJNEGA POSTOPKA V SLOVENIJI	71
8.2.1.1 POTEK SPREJEMANJA ZAKONA O RTVS IN NJEGOVE SPREMEMBE	72
8.2.1.2 POTEK SPREJEMANJA ZAKONA O MEDIJIH IN NJEGOVE SPREMEMBE	75
8.3 POTEK ZAKONODAJNEGA POSTOPKA V BIH	76
8.3.1 POSTOPEK SPREJEMANJA ZAKONOV NA DRŽAVNI RAVNI	76
8.3.1.1 ZAKON O KOMUNIKACIJAH	78
8.3.1.2 ZAKON O JAVNEM RADIOTELEVIZIJSKEM SISTEMU BIH	79
8.3.1.3 ZAKON O JAVNEM RADIOTELEVIZIJSKEM SERVISU BIH	80
8.3.2 ZAKONODAJNI POSTOPEK V FEDERACIJI BIH	80
8.3.2.1 ZAKON O RADIOTELEVIZIJI FEDERACIJE BIH	82
8.3.3 ZAKONODAJNI POSTOPEK V REPUBLIKI SRPSKI	82
8.3.3.1 ZAKON O RADIOTELEVIZIJI REPUBLIKE SRPSKE	83
8.4 VKLJUČEVANJE JAVNOSTI IN TRANSPARENTNOST	84
8.5 POLITIČNA KULTURA	87
8.5.1 VPLIV MEDIJEV IN POLITIČNIH STRANK KOT AGENTOV POLITIČNE PARTICIPACIJE	89
8.6 TEHNOLOŠKE SPREMEMBE	90
9 UGOTOVITVE IN ZAKLJUČEK	94
10 LITERATURA	101

Kazalo tabel

Tabela 4.1: Zakon o RTV Slovenija 2005.....	24
Tabela 4.2: Poskus spremembe Zakona o RTV Slovenija 2009	25
Tabela 4.3: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o RTV Slovenija 2014.....	26
Tabela 4.4: Poskus spremembe Zakona o medijih 2004	27
Tabela 4.5: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih 2006	27
Tabela 4.6: Poskus spremembe Zakona o medijih 2011 (ZMed-1)	28
Tabela 4.7: Poskus spremembe Zakona o medijih 2011 (ZMed-B).....	29
Tabela 4.8: Zakon o spremembi Zakona o medijih 2012.....	29
Tabela 4.9: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih 2015	30
Tabela 6.1: Zakon o komunikacijah 2002	36
Tabela 6.2: Zakon o dopolnitvah Zakona o komunikacijah 2006	36
Tabela 6.3: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah 2010.....	36
Tabela 6.4: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah 2012.....	37
Tabela 6.5: Zakon o Javnem RTV sistemu BiH 2005.....	39
Tabela 6.6: Zakon o dopolnitvi Zakona o Javnem RTV sistemu BiH 2009	39
Tabela 6.7: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV sistemu BiH 2010.....	39
Tabela 6.8: Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV sistemu BiH 2011.	40
Tabela 6.9: Predlog zakona o Javnem RTV sistemu BiH 2012	41
Tabela 6.10: Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV sistemu BiH 2014	41
Tabela 6.11: Zakon o Javnem RTV servisu BiH 2005	41
Tabela 6.12: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV servisu BiH 2010	41
Tabela 6.13: Predlog zakona o spremembah Zakona o Javnem RTV servisu BiH 2012	42
Tabela 6.14: Zakon o RTV Federacije BiH 2002	43
Tabela 6.15: Zakon o Javnem RTV servisu Federacije BiH 2008.....	43
Tabela 6.16: Zakon o RTV Republike Srpske 2006.....	43
Tabela 6.17: Zakon o dopolnitvah Zakona o RTV Republike Srpske 2008.....	44
Tabela 6.18: Zakon o spremembah in dopolnitvi Zakona o RTV Republike Srpske 2010	44
Tabela 6.19: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o RTV Republike Srpske 2013	44

SEZNAM KRATIC

BBC – Javni RTV sistem Velike Britanije

BHRT – Radiotelevizija Bosne in Hercegovine

BHS jezik – bosansko-hrvaško-srbski jezik

BHT1 – Državna televizija Bosne in Hercegovine

BiH – Bosna in Hercegovina

DTT – Digital terrestrial television

DTV – digitalna televizija

FTV – Federalna televizija

HbbTV – hibridni TV sprejemniki

MMC – Multimedijski center

MUX A – Multipleks A

MUX B – Multipleks B

MUX C – Multipleks C

NATO – Organizacija severnoatlantskega sporazuma (North Atlantic Treaty Organization)

OHR – Urad Visokega predstavnika

PSBiH – Parlamentarna skupščina Bosne in Hercegovine

RAK – Agencija za regulacijo komunikacij

RTVFBiH - Radiotelevizija Federacije Bosne in Hercegovine

RTVS/RTVSLO – Radiotelevizija Slovenije

RS – Republika Slovenija

RTRS – Radiotelevizija Republike Srbije

RTV – Radiotelevizija

1 UVOD

1.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Če želimo slediti vsem spremembam v svetu in na podlagi le-teh sprejemati prave odločitve, je pomembno, da imamo čim bolj nepristranske in kompletne informacije o dogajanju okoli nas. V takšnem svetu igrajo ključno vlogo mediji. Mediji so tesno povezani z demokracijo, saj brez svobodnih in avtonomnih medijev ni demokracije. (Jurišić, 2011) Pomembno je, da nam mediji ponujajo čim večji izbor objektivnih in kompletnih informacij, prav tako pa je ključnega pomena, da znamo sami razločiti bistvene informacije od nebistvenih. Karmen Erjavec (2000, 672) je mnenja, da je medijska pismenost ljudi bistvena za zdravje demokracije v medijsko zasičenih družbah, v katerih živimo. Samo državljan, ki je medijsko pismen in izbira kvalitetne medijske vsebine, je dovolj informiran, da lahko odgovorno sodeluje v demokratičnem sistemu. Zato je medijska pismenost bistveni del politične socializacije.

Medijski servisi lahko dobro služijo javnosti samo v primeru, če le-ta sooblikuje javne servise in ima nadzor nad njihovim delovanjem, zato pa je ključnega pomena sama transparentnost javnega servisa. Po Bašić-Hrvatini (2002, 13) so javni servisi za razliko od komercialnih medijskih servisov odgovorni svojim državljanom. Javni servis opredeli kot servis, ki "zagotavlja dostop javnosti do množičnih komunikacijskih kanalov, služi javnemu interesu in oblikuje, odpira in vzdržuje prostor javne razprave." (Bašić-Hrvatini 2002, 6)

Osredotočila se bom na javna servisa dveh držav, in sicer Slovenije ter Bosne in Hercegovine. Javni servis v Sloveniji je RTV Slovenija, ki se je v 90-ih letih prejšnjega stoletja preoblikoval iz državnega v javni servis. Gre za javni zavod, ki opravlja radijsko in televizijsko dejavnost. Njegov namen sta: zagotavljanje demokratičnih, socialnih in kulturnih potreb državljanov Republike Slovenije in Slovencev po svetu, pripadnikov slovenskih narodnih manjšin v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji ter opravljanje drugih dejavnosti v skladu z Zakonom o RTV Slovenija. Javni zavod RTV Slovenija pokriva ozemlje, kjer živi najmanj 90 odstotkov prebivalstva Republike Slovenije oziroma 90 odstotkov ozemlja, na katerem živijo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti – ob predvajanju narodnostnega programa. (MMC RTV SLO 2013)

Situacija v Bosni in Hercegovini (BiH) je težka in kompleksna zaradi nacionalne in etične delitve ljudi. Globalna kriza je že tako oslabiljeno Bosno in Hercegovino samo še dodatno

ustavila med njenim povojnim "okrevanjem". Mednarodna skupnost ji je do sredine prejšnjega desetletja pomagala vzpostaviti demokratično državo. V času, ko so odgovornost prevzeli lokalni dejavniki tranzicija medijev žal še ni bila dokončana. Medijska scena v BiH je odraz stanja v državi. Ljudje nimajo zaupanja v medije, saj so ti tesno povezani s politiko. Javni radiotelevizijski sistem BiH ima specifično in kompleksno strukturo, ki izvira iz teritorialne in etične delitve v BiH. Sestavljena je iz treh javnih oddajnikov (krovnega servisa BHRT, RTV Federacije BiH, RTV Republike Srbske) in Korporacije, ki naj bi bila skupna upravljalna struktura javnih RTV servisov. Žal do njenega formiranja še vedno ni prišlo. BHRT ima zelo slabo gledanost, kljub temu pa poskuša ostati zvesta svojemu primarnemu cilju – profesionalnemu, pravočasnemu in politično korektnemu raziskovanju tem javnega interesa za vse državljane BiH. Zanimivo je, da niti ena izmed navedenih medijskih hiš ne pokriva celotne države. Državna televizija BHT1 pokriva okoli 83 % teritorija in 93 % populacije, FTV pokriva 65 % teritorija in 76 % populacije, RTRS pa pokriva 60 % teritorija in 69 % populacije. (Media plan institut 2012, 11–14)

Perušek (2013) je mnenja, da v BiH reforme RTV niso uspele, saj politika javnega televizijskega servisa neuspešno daje prednost enemu samemu državnemu/zveznemu servisu, namesto da bi uvajala politiko, podobno belgijskemu ali švicarskemu modelu, ki takšno razdeljenost upošteva in služi vsem segmentom enako. Enakega mnenja je tudi Tarik Jusić (2013), ki pravi, da sistem javnega servisa še vedno ne deluje v celoti, njegove funkcije so omejene, zakoni na katerih temelji se le delno izvajajo, osnovne institucionalne komponente sistema pa še vedno niso vzpostavljene. Trije javni servisi delujejo kot tekmeči, v veliki meri so politično odvisni in finančno podhranjeni.

1.2 RAZISKOVALNI CILJI, NAMEN MAGISTRSKEGA DELA IN RELEVANTNOST

Namen magistrskega dela je analizirati proces formacije javnih RTV servisov na primeru Slovenije ter Bosne in Hercegovine in preko tega ugotoviti, kako je ta proces vplival na družbo in razvoj v analiziranih državah. Cilj je ugotoviti, kdo je javnost, ki je bila (če je bila) vključena v proces sprejemanja reform, v kolikšni meri so bili postopki (re)formiranja javnih RTV servisov odprti in transparentni in ali so sprejete reforme učinkovite. Želim ugotoviti, kakšen vpliv imajo politične in tehnološke spremembe na javne servise v omenjenih družbah ter kako se javni servisi spopadajo s svetovno finančno krizo. Zanima me, če so tehnološke

spremembe zaobjete v trenutno veljavnih zakonih in kako ti zakoni obravnavajo nove tehnologije.

Slovenija in BiH sta si po eni strani zelo "podobni", po drugi pa povsem različni. Tako Slovenija kot BiH sta relativno mladi državi, obe sta danes samostojni, nekoč pa sta bili del skupne države Jugoslavije. Po mnenju Lukšiča (2006, 42) je pojem politične kulture na tla današnje Slovenije in BiH vstopal v kontekstu Jugoslavije ter političnega sistema samoupravnega socializma.

Pomanjkanje sistemskih pogojev za uresničevanje normativne demokratične vloge medijev v državah jugovzhodne Evrope je mogoče pripisati njihovi izpostavljenosti avtoritarnim režimom. Značilno za države v tej regiji je, da so prejemnice razvojne pomoči na področju medijev, še posebej v obdobju po padcu avtoritarnih režimov. Kljub temu da je od padca Jugoslavije minilo že dvajset let, medijska tranzicija v teh državah še vedno ni končana. Za to lahko po mnenju Petkovičeve (2013) krivimo pristop "demokratizacije medijev", ki je slonel na dobesednem prenašanju in posnemanju medijskih modelov zahodnih držav. Jakubowicz (2005, 11) ta pojav poimenuje "Westernization", Splichal v Jakubowicz (2001, 72) pa govori o imitaciji. Sprašuje se ali gre za namerno kopiranje bodisi obstoječih bodisi preteklih "ureditev"¹ ali gre za naravno ponavljanje istega procesa v primerljivih okoliščinah, kjer skorajda enaki faktorji kot v drugih državah ali v preteklosti vplivajo na dano situacijo.

Fabris v Jakubowicz (2005,17) se sprašuje ali je post-komunistična transformacija medijev res samo stvar zgoraj navedene *vesternizacije* oziroma imitacije? Fabris je mnenja, da se medijska transformacija v jugovzhodnih evropskih državah lahko razvije na štiri načine. Prvi način je *vesternizacija*, kjer bi mediji vzhodnoevropskih držav postali dodatna zagonska sila zahodnoevropski medijski industriji in bi s tem pridobili status kvazikolonialne odvisnosti. Kot drugi možni scenarij Fabris navaja germanizacijo vzhodnoevropske medijske pokrajine. V tem primeru bi nemške medijske hiše močno vlagale v vzhodnoevropske medijske trge in jim dominirale. Tretji način je nadaljevanje vzporednega soobstoja dveh različnih medijskih kultur, ob katerem bi države vzhodne in centralne Evrope počasi drsele nazaj v avtoritarne režime. Kot zadnji mogoči scenarij Fabris navede t. i. *perestrojko* v Zahodni Evropi – to pa pomeni, da bi Zahodna Evropa posvojila vzorec politizacije javne sfere iz Centralne in Vzhodne Evrope, ki ga zaznamujejo rastoči nacionalizem, regionalizem in etnična pripadnost.

---

¹ Primer: kandidatke za članstvo v Evropski uniji morajo uskladiti svoje predpise z pravnim redom Evropske unije.

Slovenija in BiH sta doživeli spremembo političnega sistema ter sta še vedno v procesu tranzicije. Medtem ko je BiH po razpadu Jugoslavije preživela 3-letno vojno, posledice katere se čutijo še danes, je Slovenija iz jugoslovanske zgodbe izstopila z 10-dnevno vojno za osamosvojitvev. Slovenija je etnično, nacionalno in versko dokaj homogena država. Je članica Evropske unije in drugih pomembnih mednarodnih organizacij. RTV Slovenija sem izbrala zato, ker jo redno spremljam in ker se je v 90-ih letih prejšnjega stoletja iz državnega servisa preoblikovala v javni servis. Slovenija je uspešno izvedla digitalni prekop iz analognih oddajnikov na digitalno prizemno radiodifuzijo. Za primer javnega radiotelevizijskega sistema BiH s poudarkom na javnem servisu BHRT pa sem se odločila zaradi njegove kompleksnosti in specifičnosti, ki pa je, kot sem že omenila, posledica teritorialne in etnične delitve države.

BiH je dober primer mednarodnega poseganja v medijski sistem. Po koncu vojne v BiH je bilo v reforme medijev vloženega veliko denarja. Samo med letoma 1996 in 2006 je bilo z različnimi programi zagotovljeno 87,1 milijona dolarjev za pomoč medijem v BiH (Rhodes 2007, 15). Od leta 2006 pa se količina denarja, namenjenega za medijske reforme, zmanjšuje. Zaradi zmanjšanja mednarodne pomoči je posledično prišlo do padca kvalitete in zmanjšanja neodvisnosti javnih servisov. BiH kljub mednarodni pomoči, različnim opozorilom in nenehnemu podaljševanju rokov še vedno ni uspešno izvedla digitalnega preklopa. Novi rok za izključitev analognega signala v BiH je 17. junij 2015. Primerjala bom javna sistema BiH in Slovenije ter poskušala ugotoviti, zakaj sta si javna RTV servisa, ki sta bila nekoč del istega medijskega sistema, danes tako različna. Zanimalo me bo tudi, če ob analizi še vedno lahko najdemo skupne točke.

1.3 RAZISKOVALNI VPRAŠANJI

1. Kako se je odvijal proces (re)formiranja javnih servisov v Bosni in Hercegovini in kako v Sloveniji od njenega vstopa v Evropsko unijo leta 2004 pa do junija 2015?
2. Na kakšen način se sprejemajo reforme javnih servisov v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini? Ali je proces sprejemanja dovolj transparenten, da se lahko javnost vanj vključi in ustrezno participira?

1.4 METODE IN TEHNIKE

Kronološko analizo primarnih virov sem uporabila pri pregledu dokumentov kot na primer Zakona o medijih (ZMed) in Zakona o Radioteleviziji Slovenija (ZRTVS-1), ki predstavljata pravni okvir našega medijskega prostora in Radiotelevizije Slovenija. Pravni okvir javnega

RTV sistema v BiH regulirajo: Zakon o komunikacijah, Zakon o Javnem radiotelevizijskem sistemu Bosne in Hercegovine, Zakon o Javnem radiotelevizijskem servisu Bosne in Hercegovine, Zakon o Javnem servisu Radiotelevizije Federacije Bosne in Hercegovine, Zakon o Radioteleviziji Republike Srbske. Pri pripravi svoje magistrske naloge sem vzela v obzir relevantno literaturo, prav tako pa sem uporabljala metodo analize in interpretacije sekundarnih virov. Sem spadajo dela ključnih medijskih teoretikov in medijskega prostora, javnih servisov in demokracije ter tudi internetni viri, s katerimi sem si pomagala v primeru, ko določenega dela nisem dobila v fizični obliki. Z metodo komparacije sem primerjala medijska prostora BiH in Slovenije ter javna servisa RTV Slovenija in BHRT. Primerjala sem v kolikšni meri je bila javnost vključena v sam proces oblikovanja javnih servisov (v takšne, kot jih imamo danes) ter v kolikšni meri ti servisi odgovarjajo na potrebe javnosti. Zgodovinsko metodo sem uporabila pri prikazu razvoja javnega servisa v omenjenih državah. Z opisovalno metodo sem razložila in opredelila ključne pojme v magistrski nalogi. Pri opisovanju dejstev (npr. trenutno stanje javnih servisov v Sloveniji ter BiH) in temeljnih pojmov (javni servis, demokracija, javnost, politična kultura, reforma) sem uporabila deskripcijo. S kvalitativno analizo sem si pomagala pri opredelitvi izzivov in problemov s katerimi se soočata javna servisa danes. V sinteznem delu sem ugotovitve strnila v celoto ter podala odgovora na raziskovalni vprašnji.

2 KLJUČNI POJMI

2.1 JAVNI SERVIS

Bašić-Hrvatin (2002) opredeljuje javni RTV servis kot servis, ki zagotavlja dostop javnosti do množičnih komunikacijskih kanalov, služi javnemu interesu ter oblikuje, odpira in vzdržuje prostor javne razprave. Javnost javni servis financira, ga nadzoruje (zastopana je v nadzornih organih), javni servis pa zagotavlja programske vsebine javnega interesa. Javni medij je odgovoren javnosti in ne državi ali oglaševalcem.

ZGODOVINA JAVNIH SERVISOV

Servisi državne radiotelevizije so nastali med dvema vojnama oziroma po letu 1945, in sicer z namenom krepitev obstoječega političnega reda. Po drugi svetovni vojni je prišlo do vse večjega razvoja človekovih pravic. (Bašić-Hrvatin in Thompson 2008, 8–11) V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je v zahodni Evropi potekala faza "javnega servisa". Njen produkt je uveljavitev sistema javne radiotelevizije z namenom zagotavljanja "komunikacijske blaginje", tudi z zagotavljanjem družbene odgovornosti medijev in omejevanjem moči medijskih monopolistov. Ključni cilj pa je bil zaščititi javne interese in demokratizacijo držav. (Jakubowicz 2003, 47). Po koncu hladne vojne so se postkomunistične države centralne in vzhodne Evrope obvezale, da bodo svoje državne radiotelevizijske servise transformirale v javne in jih osvobodile političnega nadzora. (Bašić-Hrvatin in Thompson 2008, 10)

Narod se mora odločiti kakšen karakter želi imeti – vedeti mora, katera vrsta družbe, politike in ekonomije želi biti. Če družba ne ve, kakšen karakter želi imeti v širšem smislu, bo težko določila karakter v primeru javne radiodifuzije, ki predstavlja družbeni konsenz. Narod je odvisen od širšega dogovora o glavnih temah: politiki, religiji, spolu in ekonomiji. (Bašić-Hrvatin in Thompson 2008, 10–11)

Po letu 1945 je prišlo do vse večjega razvoja človekovih pravic. Po mednarodnem pravu ima vsak človek pravico do medijske dostopnosti v njegovem lastnem jeziku, pravico do osnovnih človekovih pravic in svoboščin brez diskriminacije in pravico do enakosti pred zakonom. Države morajo zagotoviti, da tudi manjšine uživajo enake pravice kot ostali državljani, vključno z pravico do svobode izražanja in pravico do medijske dostopnosti v njihovem lastnem jeziku. (Deklaracija združenih narodov o pravicah manjšin 1992)

Od javnih RTV servisov se pričakuje, da vzdržujejo najvišje standarde kvalitete in produkcije, da bodo dostopni na obstoječih platformah (vključno z iskanjem novih), da bodo neodvisni in

da bodo v službi vseh državljanov določene države, tudi manjšin. (Bašić-Hrvatini in Thompson 2008, 12–13)

2.2 TEHNOLOŠKI RAZVOJ

Pomemben faktor v neprestanem razvijanju javnih RTV servisov so nove tehnologije. Javni RTV servisi morajo poskrbeti, da so v koraku s tehnološkim razvojem. Skorajda nihče več si ne predstavlja medija brez spletnega portala, mobilne aplikacije in slike v HD tehniki. Uvajanje novih tehnologij v delovanje RTV servisov je eden izmed pomembnejših faktorjev za njegovo uspešnost, ker omogoča uporabnikom dostop do vsebin preko različnih platform, boljšo kvaliteto slike in zvoka ter interakcijo, hkrati pa nove tehnologije omogočajo večjo transparentnost medijev.

2.3 TRANSPARENTNOST

Transparentnost javnega RTV servisa in sodelovanje z javnostjo je ključnega pomena za njegovo uspešno delovanje. RTV servis je dolžan plačnikom RTV prispevka na jasn način utemeljiti porabo denarja. Poleg finančne transparentnosti mora zavod zagotoviti tudi organizacijsko transparentnost. To pomeni, da mora zavod zagotoviti dostop do podatkov o ljudeh na vodilnih pozicijah in njihovih zadolžitvah ter dostop do drugih podatkov, ki se nanašajo na delovanje RTV servisa. Eden izmed načinov zagotavljanja transparentnosti je vključevanje javnosti v oblikovanje RTV vsebin ter odpiranje demokratičnega prostora. (Žiberna 2006)

Javnost bi morala biti vključena tudi v proces sprejemanja zakonov, ki se tičejo javnih servisov. Javnost lahko sodeluje pri sprejemanju zakonov preko javnih razprav, ki jih v zakonodajnem procesu predvidevata obe analizirani državi in na katerih ji je dana možnost izražanja mnenja, pripomb in predlogov. Zakoni se lahko sprejemajo po nujni proceduri, ki ne predvideva javne razprave. S tem se javnost izključi iz procesa oblikovanja zakona, kar se mnogokrat zgodi v BiH, kjer se sprejemajo zakoni po nujni proceduri tudi v primeru, ko ni upravičenih razlogov za to. Vključevanje javnosti v zakonodajni proces omogoča tudi referendum, ki predstavlja direktno demokracijo in preko katerega lahko preverimo realno voljo ljudi.

2.4 JAVNA RAZPRAVA

Javnost se vključuje v oblikovanje medijskega prostora tudi preko javnih razprav. Eden izmed temeljev demokracije je odprta javna razprava o vseh tistih vprašanjih, ki se tičejo celotne

družbe. Državljeni si morajo nenehno prizadevati za spoštljivo in konstruktivno javno izmenjavo stališč. Javna razprava je mehanizem, s katerim parlamentarni odbori pridobivajo informacije, strokovna mnenja in alternativne poglede na predlagani zakon. Osnovni namen javne razprave je izmenjava informacij med parlamentarci, strokovnjaki in javnostjo s ciljem izboljšanja zakona. (OSCE, 4)

2.5 POLITIČNA KULTURA

Politična kultura vedno obstaja, tudi takrat, ko mislimo, da politiki kulture primanjkuje. Gre namreč za predstave, vrednote, čustva, identifikacije, vedenja, usmeritve, obrazce obnašanja v politiki pri posameznikih in skupinah na različnih ravneh. (Lukšič 2006, 9) Almond in Verba (1989, 13) sta mnenja, da gre pri politični kulturi družbe za ponotranjenje političnega sistema v spoznanjih, občutkih in vrednotah njenih posameznikov. Politično kulturo lahko opredelimo kot vez med političnim sistemom in družbo. Norme in vrednote političnega sistema se preko politične socializacije prenašajo na družbo. To je večinoma enosmeren proces, preko katerega si mladi oblikujejo politična stališča skozi interakcije z odraslimi in mediji. Pomanjkanje čuta za pripadnost in odgovornost, politična nezainteresiranost, volilna neudeležba in pomanjkanje državljanske kulture so samo nekateri izrazi, s katerimi bi lahko opisala stanje kulture v današnji družbi. Proces politične socializacije bi lahko ponazorili s formulo:

Kdo? Subjekti. → Se naučijo česa? Obnašanja, vrednot, vere. → Od koga? Agentov politične socializacije. → Pod kakšnimi pogoji? → S kakšnimi učinki?

(Paletz in drugi 2012, 248–249)

Stanje politične kulture v družbi bom poskusila opredeliti s pomočjo agentov politične socializacije. Agenti so seznanjeni s sfero politike, svoja politična stališča znajo dobro obrazložiti in se nahajajo v poziciji, s katere lahko spodbujajo subjekte k vključitvi v politiko ali k delu v skupnosti, s tem pa vplivajo na subjektovo poznavanje političnih akterjev in institucij. Celotna izkušnja političnega učenja je vedno rezultat več interakcij z različnimi agenti politične socializacije. Med agente štejemo šolo, družino, množične medije, interesne skupine, politične stranke, vrstnike, verske institucije, družbeni status in stik z vladno strukturo. Osredotočila se bom na medije in politične stranke. (Beck v Owen 2008, 4)

Mediji so bogat vir informacij o vladi, politiki in aktualnih zadevah. Ljudje se skozi televizijske, časopisne, spletne in radijske novice učijo o politiki. Preko medijev lahko vidimo politične voditelje v akciji, omogočen pa nam je tudi vpogled v delovanje vlade, parlamenta

in ostalih političnih institucij. Veliko politične vsebine nam posredujejo zabavni programi s predvajanjem različnih filmov – dokumentarcev, komedij in glasbe. Mediji nam omogočajo vzpostavitev povezave med voditelji, institucijami in državljani. Skorajda brez težav lahko neposredno komuniciramo s političnimi subjekti z uporabo e-pošte, Facebooka, Linkedina, Twitterja in drugih socialnih omrežji. Obstajajo pa tudi dejavniki, ki delujejo proti medijem kot agentom politične socializacije. Mediji so v prvi vrsti profitno naravnani subjekti in ne vzgojitelji. Novinarji niso usposobljeni za učenje državljanov o politiki in vladanju, medijske hiše pa pri svojem delu velikokrat iščejo ravnotežje med služenjem javnosti in dobičkonosnostjo, zato so novice in ostale vsebine lahko velikokrat bolj senzacionalne kot pa informativne. (Paletz in drugi 2012, 258-259)

Politične stranke z eksplicitnim izražanjem političnih prepričanj in orientacij vplivajo na družbeno-politični značaj skupin in posameznikov v obdobju, ko se pri subjektih oblikuje ideološki sindrom. (Kolenc 2010, 43) Z medijsko podporo politične stranke posredujejo politična znanja skupinam in posameznikom in vplivajo na njihova stališča, vrednote in mnenja. Tvorijo politično izobraževanje in državljansko vzgojo, vrednotijo politične dogodke na dnevni ravni in ponujajo alternative, decentralizirajo in dekoncentrirajo politične vsebine, vpeljujejo subjekte v polje političnega in so nosilke političnih aktivnosti.

3 RADIOTELEVIZIJA SLOVENIJE

Javni zavod RTV Slovenija je opredeljen kot "zavod posebnega kulturnega in nacionalnega pomena, ki opravlja javno službo na področju radijske in televizijske dejavnosti". (MMC RTV SLO 2013) Njegov namen je zagotavljanje "demokratskih, socialnih in kulturnih potreb državljanov Republike Slovenije in Slovencev po svetu, pripadnikov slovenskih narodnih manjšin v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji". (MMC RTV SLO 2013) Javni zavod RTV Slovenija opravlja še druge dejavnosti, ki mu jih nalaga Zakon o RTV Slovenija.

Radio Slovenija pripravlja tri nacionalne radijske programe (1. program, 2. program – Val 202 in 3. program – Program ARS), dva regionalna radijska programa (Radio Koper in Radio Maribor) ter radijski program za tujo javnost (Radio Slovenia International – Radio Si). V tem sklopu delujeta tudi Radio Capodistria ter MMR – Pomurski madžarski radio/Muravidéki Magyar Rádió s programi za avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost v Sloveniji. TV Slovenija pripravlja dva nacionalna televizijska programa (TV SLO 1 in TV SLO 2) in poseben nacionalni televizijski program, t.i. parlamentarni program (TV SLO 3), namenjen neposrednim prenosom in predvajanju posnetkov sej Državnega zbora RS in njegovih delovnih teles. Poleg tega pripravlja tudi dva regionalna televizijska programa (TV Koper – Capodistria in TV Maribor), ki sta obenem tudi televizijska programa za avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost. Televizijska produkcija postopoma prehaja v tehnologijo visoke ločljivosti (HDTV). Poleg tega pa RTV Slovenija pripravlja tudi radijske in televizijske oddaje za romsko etnično skupnost, radijske in televizijske programe za slovenske izseljence in zdomce ter za slovenske narodne manjšine v sosednjih državah. V sklop RTV Slovenija spada tudi Multimedijски center (MMC). V okvir MMC sodijo teletekst, spletne strani (www.rtv slo.si), mobilni portal (www.rtv slo.si/pda) ter trije infokanali: otroški, zabavni in informativni. Poleg tega v MMC-ju skrbijo tudi za podnaslavljanje oddaj za gluhe in naglušne. (MMC RTV SLO 2011)

3.1 ZGODOVINA RADIOTELEVIZIJE SLOVENIJA

Leta 1924 Ing. Marij Osana začne poskusno oddajanje radijskega programa v Ljubljani prek oddajnika, ki ga je sam konstruiral. 1. septembra 1928 je bila objavljena prva eksperimentalna oddaja Radia Ljubljana, 28. oktobra pa je začel oddajati redni program. Novembra 1941 prvič oddaja ilegalni radio Osvobodilne fronte Kričač, ki se je selil med 23 ilegalnimi lokacijami in ostal neodkrit. Avgusta 1944 začne oddajati Radio Osvobodilne fronte (ROF) z oddajami z

osvobojenega ozemlja v Beli krajini, maja pa še iz Ljubljane. Leta 1945 ustanovijo Radio Maribor, leta 1949 pa Radio Koper – Capodistria.

Aprila 1949 je ustanovljen prvi TV laboratorij v Ljubljani. Leta 1957 pride do prvega televizijskega oddajanja. 11. oktobra 1958 se začne redni eksperimentalni program iz TV studia Ljubljana, ki se ustali z 28. novembrom, ko postane program reden (skupni jugoslovanski program, delež TV Ljubljana je okoli 30%). Čez 2 leti je TV-program oddajen 5 dni v tednu. Prvi neposredni TV prenos iz Slovenije v Evropo so smučarski poleti v Planici. Maja 1964 se odpre nov radijski dom v Kopru, končana je gradnja sistema glavnih TV oddajnikov. Leta 1966 prvič lahko gledamo televizijo v barvah. Prvi televizijski dnevnik v slovenščini lahko slišimo 15. aprila 1968. Založba kaset in plošč RTV Slovenija je ustanovljena leta 1970. Aprila 1971 začne z oddajanjem v barvah tudi TV Koper – Capodistria, leta 1984 pa začne TV Slovenija oddajati teletekst. RTV Ljubljana se leta 1990 preimenuje v RTV Slovenija. Med 26. 6. in 2. 7. 1991 letala jugoslovanske armade poškodujejo in uničijo RTV-oddajnike na Kumu, Nanosu, Krvavcu, Pohorju, v Domžalah in na Boču. Škode je za 10 milijonov takratnih nemških mark. Med vojno ob pomoči EBU začnejo oddajati prve satelitske oddaje, ki od aprila 1992 začnejo tudi redno oddajati preko tujih satelitskih postaj. V letu 1995 se začne multimedijaska dejavnost, uvedena je spletna stran www.rtv slo.si, leta 1996 se začne digitalizacija radijske produkcije, tri leta kasneje pa pride še do digitalizacije televizijske produkcije, ki ima za posledico izklop analogne oddajniške mreže leta 2011. Leta 2001 je ustanovljen Multimedijaski center RTV Slovenija. Nov, parlamentarni program (TV SLO 3) začne z oddajanjem leta 2008. RTV Slovenija dobi v septembru leta 2013 nov satelit Eutelsat 16A, preko katerega je mogoče spremljati nacionalne radijske in televizijske programe po Evropi, v severni Afriki in na Bližnjem vzhodu. (MMC RTV SLO 2014)

3.2 STRUKTURA RTV SLOVENIJA

Zavod RTV Slovenija je sestavljen iz programskega sveta, nadzornega sveta, sveta delavcev, programska odbora za italijanski in madžarski narodnostni program ter programskega odbora za problematiko programskih vsebin za ljudi s posebnimi potrebami. (Statut javnega zavoda Radiotelevizija Slovenija, 10. člen)

Programski svet šteje 29 članov in pri svojem delu varuje in zastopa interese javnosti. Po enega člana imenujeta madžarska in italijanska narodna skupnost, enega člana imenuje Slovenska akademija znanosti in umetnosti, dva člana imenuje predsednik republike na

predlog registriranih verskih skupnosti, tri člane izmed zaposlenih izvolijo zaposleni na RTV Slovenija tako, da en član zastopa informativno dejavnost, en član kulturno-umetniško dejavnost ter en član tehniko. Ostalih 21 članov imenuje državni zbor. Pet članov izmed 21 se imenuje na predlog političnih strank², preostalih 16 članov pa se imenuje na predlog gledalcev in poslušalcev programov RTV Slovenija, univerz in fakultet ter društev, zvez društev in njihovih organizacij³ ter drugih organizacij civilne družbe z izjemo političnih strank. Mandat članov programskega sveta traja štiri leta. (ZRTVS-1, 17. člen)

Pristojnosti in obveznosti programskega sveta:

- sprejemanje zakonodajno skladnih programskih standardov in programske zasnove, programsko-produkcijskega načrta ter programske sheme;
- odločanje o zadevah programske narave, ki zagotavljajo izvajanje določila zakona in programsko-produkcijskega načrta;
- obravnavanje uresničevanja sprejetega programsko-produkcijskega načrta in programske zasnove ter predlaganje popravkov in dopolnitev;
- dajanje soglasij k Statutu javnega zavoda RTV Slovenija ter h kandidatom za odgovorne urednike, ki jih predlaga generalni direktor;
- imenovanje in razrešitev generalnega direktorja RTV Slovenija in sklenitev njegove pogodbe o zaposlitvi ter dajanje predhodnih soglasij k imenovanju in razrešitvi direktorja radia oziroma direktorja televizije;
- podajanje mnenja o predlogu finančnega načrta in strategiji razvoja ter o predlogih zakonov in predpisov, ki urejajo delovanje RTV Slovenija;
- sprejemanje stališč do predlogov ali pripomb, ki se nanašajo na delovanje RTV Slovenija v primeru da le-te zadevajo programski svet;
- sprejemanje postopka, pogojev in meril javnega razpisa za odkup slovenskih avdiovizualnih del neodvisnih producentov;
- neposredno odločanje o oddajanju konkretnih informacij v izjemnih okoliščinah;
- odločanje o drugih zadevah kadar tako določa zakon ali Statut.

(Statut javnega zavoda Radiotelevizija Slovenija, 12. člen)

---

² Državni zbor imenuje člane na predlog političnih strank, pri čemer mora v največji možni meri upoštevati zastopanost strank v državnem zboru.

³ Predvsem gre za društva in organizacije s področja umetnosti, kulture, znanosti in novinarstva.

Zavod zastopa in predstavlja generalni direktor. Imenuje ga programski svet na podlagi javnega razpisa. (ZRTVS-1, 21. člen) Njegov mandat traja štiri leta. Naloge generalnega direktorja so naslednje: vodenje strokovno-programskega dela, organizacija in vodenje dela ter poslovanje zavoda, usklajevanje dela direktorjev radia in televizije ter drugih vodilnih delavcev skladno s statutom ter opravljanje drugih nalog, ki jih določa zakon ali statut zavoda ter vodenje socialnega dialoga s predstavniki sindikatov v zavodu. Generalni direktor je odgovoren za zakonitost dela zavoda. (ZRTVS-1, 22. člen)

Nadzorni svet šteje 11 članov, od tega jih Državni zbor imenuje pet, pri čemer mora upoštevati zastopanost političnih strank v Državnem zboru, štiri člane imenuje vlada, dva člana pa izvolijo zaposleni izmed njih. Njihov mandat traja štiri leta. Nadzorni svet sprejema statut, finančni načrt in letno poročilo javnega zavoda ter odloča o uporabi morebitnega presežka prihodkov nad odhodki, določa ceno storitev, ki niso del javne službe, določa način prijavljanja in odjavljanja sprejemnikov, določa način in kriterije plačevanja prispevkov, odloča o tarifah in drugih pogojih za oddajanje programov drugih izdajateljev, nadzira poslovanje RTV Slovenija, sprejema svoj poslovnik ter organizira svoje delo in imenuje svoje odbore v skladu s tem poslovníkom ter odloča o drugih vprašanjih, določenih z zakonom ali statutom. (ZRTVS-1, 26. in 27. člen)

Programska odbora za italijanski in madžarski narodni program pri svojem delu zastopata in varujeta interese javnosti. Njuno delovanje je prilagojeno potrebam avtohtonih narodnih skupnosti in uresničevanju njihovih ustavnih pravic v zvezi z radijskim in televizijskim javnim obveščanjem. Programska odbora spodbujata povezovanje narodnih skupnosti z matičnim narodom ter skrbita, da so kulturni in drugi dosežki italijanskega in madžarskega naroda vključeni v narodnostne programe. Obravnavata in dajeta soglasje k vsemu, kar se posredno ali neposredno nanaša na narodnostni program. (Statut javnega zavoda Radiotelevizija Slovenija, 29. in 30. člen)

Za delovanje Sveta delavcev javnega zavoda RTV Slovenija se uporabljajo določila zakona, ki urejajo sodelovanje delavcev pri upravljanju. Predstavniki Sveta delavcev se udeležujejo sej Programskega in Nadzornega sveta, prejema gradiva za seje ter ima pravico do predstavitve mnenja Sveta delavcev o obravnavanih gradivih. (ZRTVS-1, 25. člen)

3.3 FINANCIRANJE RTV SLOVENIJA

Glavni vir financiranja javnega RTV servisa so javni prispevki⁴, ki so jih obvezani plačevati vsi, ki imajo radijske in televizijske sprejemnike ali kakršnekoli druge naprave, ki jim omogočajo sprejem televizijskega ali radijskega signala vsaj enega RTV programa na območju Republike Slovenije. RTV prispevek znaša 12, 75⁵ evra. Višina prispevka je določena z Zakonom o Radioteleviziji Slovenija. Vlada lahko višino prispevkov spremeni za največ 10 %, če za to obstajajo utemeljeni ekonomski razlogi. (ZRTVS-1, 31. člen) Zavod lahko na višino prispevka vpliva le z akcijami (prijava zavezancev) in procesi izterjave. Na priliv sredstev iz prispevka vplivajo tudi makroekonomske razmere (porast število oproščenih oseb zaradi socialne ogroženosti v letih krize). (Pirc Musar 2014, 21)

Poleg javnih prispevkov se RTV Slovenija financira še iz tržnih dejavnosti, iz sredstev državnega proračuna in iz sponzoriranja ter drugih virov skladno z zakonom in statutom. (ZRTVS-1, 30. člen) V zadnjih letih RTV Slovenija beleži padec prihodkov iz oglaševanja. Padec prihodkov je delno posledica zakonskih omejitev oglaševanja (zmanjšanje števila minut), padca gledanosti oz. poslušanosti zaradi večje konkurenčnosti trga in gospodarske krize. V naslednjih letih lahko pričakujemo rast digitalnega oglaševanja, kar bi pomenilo večje prihodke iz naslova oglaševanja MMC. Majhen del prihodkov zavod pridobi tudi z prodajo storitev oddajnikov in zvez. Sredstva iz državnega proračuna predstavljajo majhen delež prihodkov zavoda, pomembna so predvsem za financiranje posebnih programov, kot je manjšinski program. Zavod ima na voljo še strateška partnerstva ter možnost pridobivanja evropskih sredstev za projekte. (Pirc Musar 2014, 21)

3.4 ZAKONSKI OKVIR RTV SLOVENIJA

Javni zavod RTV Slovenija je družba, ki obenem pripravlja osem radijskih in pet televizijskih porogramov. (MMC RTV SLO 2013) Nacionalni program mora pokrivati ozemlje, kjer živi najmanj 90 % prebivalstva Republike Slovenije. Medijske storitve za narodnostni program pa morajo pokrivati 90 % ozemlja v Sloveniji, kjer živijo pripadniki madžarske ali italijanske narodne manjšine. (ZRTVS-1, 8. člen)

Položaj in delovanje RTV Slovenije poleg omenjenega zakona urejajo tudi naslednji predpisi:

1. Zakon o medijih /ZMed/;

---

⁴ V zadnjih letih slabih 70% vseh prihodkov.

⁵ 12,75 evra je zakonsko določena viša prispevka, ki velja v letu 2015.

2. Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah /ZAvMS/;
3. Zakon o davčnem postopku /ZDavP-2-UPB4/;
4. Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2013 in 2014 /ZIPRS1314/;
5. Pravilnik o kriterijih za odpis, delni odpis, odlog in obročno plačilo prispevka za programe RTV Slovenija;
6. Statut javnega zavoda Radiotelevizija Slovenija;
7. Pravilnik o izvajanju javnih razpisov za odkup avdiovizualnih del neodvisnih producentov;
8. Pravilnik o načinu prijavljanja in odjavljanja televizijskih in radijskih sprejemnikov ter o načinu plačevanja prispevka za programe Radiotelevizije Slovenija.

(Ministrstvo za kulturo 2013c, 2)

4 REFORME ZAKONA O RTV SLOVENIJA IN ZAKONA O MEDIJIH TER VKLJUČENOST JAVNOSTI

Vsaka oblast si želi oblikovati javni RTV servis po svojih merilih. Tako je RTV Slovenija že od ustanovitve tarča, ki si jo je potrebno "pokoriti", saj se skorajda ob vsakokratni spremembi oblasti začnejo postopki za njeno reformiranje. Ni še bilo oblasti, ki bi bila sposobna iti čez sebe in svoje lastne interese. Neprestano se spopadamo z partikularnimi interesi, namesto da bi zagovarjali zakonske rešitve, ki bi zagotovile dostop javnosti do medija in odgovornost medija do javnosti. (Bašić-Hrvatini 2013)

4.1 ZAKON O RTV SLOVENIJA

Tabela 4.1: Zakon o RTV Slovenija 2005

1. 04. 2005	Ministrstvo za kulturo objavi predlog zakona na svoji spletni strani.
5. 04. 2005	Vladni odbor potrdi predlog zakona.
6. 04. 2005	Poziv vladi s strani Društva novinarjev Slovenije, Sindikata novinarjev, novinarjev in urednikov RTV Slovenija, naj umakne zakon iz procedure ter naj zagotovi javno razpravo o danem zakonu. Vodstvo RTV Slovenija na Ministrstvo za kulturo pošlje pripombe k 22-im členom predloga zakona o RTV Slovenija, minister nato umakne predlog Zakona o RTVS iz dnevnega reda seje vlade.
22. 04. 2005	Državni zbor prvič obravnava Zakon o RTVS na izredni seji.
16. 06. 2005	Državni zbor drugič obravnava Zakon o RTVS.
22. 06. 2005	Državni zbor sprejme Zakon o RTVS.
29. 06. 2005	Državni svet izglasuje veto na Zakon o RTVS.
15. 07. 2005	Državni zbor RS sprejme Zakon o RTVS. Skupina poslancev v državni zbor vloži zahtevo za razpis referendumu o Zakonu o RTVS.
25. 09. 2005	Referendum o Zakonu RTVS. Večina ljudi se na referendumu izreče ZA Zakon o RTVS.
28. 10. 2005	Zakon o RTV Slovenija objavljen v Uradnem listu RS, št. 96/2005.
12. 11. 2005	Zakon o RTV Slovenija (ZRTVS-1) stopi v veljavo.

Vir: Huš (2006).

Pri sprejemanju novega Zakona o RTV Slovenija je svoje mnenje lahko izrazila tudi javnost, v ta namen je bilo organiziranih več javnih razprav.

- 24. marec 2005: posvet v Državnem svetu o javni RTV Slovenija.
- 30. marec 2005: Studio ob 17-ih: Mediji po novem.
- 12. april 2005: Pod žarometom: Kakšna naj bo RTV Slovenija?
- 12. maj 2005: Javna predstavitev mnenj o Zakonu o RTVS v Državnem zboru.
- 12. maj 2005: Mirovni inštitut organizira okroglo mizo na temo "Prihodnost javne RTV v Sloveniji".
- 23. avgust 2005: Pod žarometom: Pred referendumom.
- 6. september 2005: Pod žarometom.
- 13. september 2005: Studio ob 17-ih: Politika in civilna družba o Zakonu o RTVS.
- 13. september 2005: Pod žarometom: Predreferendumska oddaja.
- 20. september 2005: Radijska porota.
- 20. september 2005: Soočenje na RTVS: RTV referendum.

(Huš, 2006)

POSKUS SPREMEMBE ZAKONA O RTV SLOVENIJA 2009 (ZRTVS-2)

Tabela 4.2: Poskus spremembe Zakona o RTV Slovenija 2009

11. 11. 2009	Ministrica Majda Širca vodstvu RTV Slovenije predstavi osnutek novele zakona o RTV Slovenija.
12. 11. 2009	Začetek javne razprave o noveli zakona o RTVS.
18. 06. 2010	Prva obravnava predloga zakona v DZ.
21. 09. 2010	Druga obravnava v DZ.
20. 10. 2010	Tretja obravnava v DZ: predlog zakona je sprejet.
26. 10. 2010	Zahteva za razpis referendumu.
2. 12. 2010	Ocene tujih strokovnjakov o zakonu RTV Slovenija.
12. 12. 2010	Referendum o Zakonu o RTV Slovenija.

Vir: Državni zbor RS (2015c), Mirovni inštitut (2010) in Državna volilna komisija (2010).

JAVNE RAZPRAVE:

- 1. december 2009: Posvet o noveli Zakona o RTVS na Ministrstvu za kulturo. (Dnevnik, 2009)
- 17. marec 2010: V Državnem zboru poteka javna predstavitev mnenj o Osnutku zakona o Radio televiziji Slovenija. (Mušič 2010)

- 29. november 2010: Okrogla miza o Zakonu o RTV. Dogodek je potekal v Celju, gostila ga je poslanka SD Andreja Rihter. (Siol.net 2010a)
- 1. december 2010: Okrogla miza na RTS: Referendum o Zakonu o RTV.
- 2. december 2010: Okrogla miza Liberalne akademije: Referendum o Zakonu o RTV. (Zares 2010)
- 8. december 2010: Okrogla miza o Zakonu o RTV Slovenija v Mestnem muzeju Ljubljana. (Zares, 2010a)
- 9. december 2010: Okrogla miza ob referendumu o RTV zakonu na Radiu Študent.

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O RADIOTELEVIZIJI SLOVENIJA 2014

Tabela 4.3: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o RTV Slovenija 2014

26. 08. 2013	Objavljen predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija.
26. 08. 2013 – 26. 09. 2013	V javni razpravi osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija.
28. 11. 2013	Prva obravnava: Vlada RS na seji določi besedilo Predloga Zakona o spremembah Zakona o Radioteleviziji Slovenija.
14. 01. 2014	Odbor Državnega zbora Republike Slovenije je na seji z 11 glasovi za in 2 proti podprl predlog sprememb Zakona o Radioteleviziji Slovenija.
28. 01. 2014	Druga in tretja obravnava: Državni zbor potrdi Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o RTV Slovenija.

Vir: Edus-info (2013) in Državni zbor RS (2015d).

Z novelo Zakona o Radioteleviziji Slovenija želi vlada ponovno urediti določanje višine RTV prispevka in omogočiti razvoj sodobne in kvalitetne javne radiotelevizije, ki bo izpolnjevala demokratične, socialne in kulturne potrebe uporabnikov. (Ministrstvo za kulturo 2013a)

Možnost pošiljanja pisnih pripomb in predlogov je eden od mehanizmov za zagotavljanje udeležbe javnosti pri nastajanju zakona, vendar ta ne omogoča razprave v pravem pomenu besede – tj. izmenjave mnenj in predlogov ter iskanja najboljših rešitev skozi soočanje in tehtanje različnih mnenj. To možnost so izkoristili Svet za radiodifuzijo, Sindikat kulturnih in umetniških ustvarjalcev RTV Slovenija, RTV Slovenija, Programski svet RTV Slovenija,

Svet delavcev RTV Slovenija, Gibanje za javno in neodvisno RTV SLO, Sindikat novinarjev Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Mag. Lenart Šetinc in Marko Makarovič. Z ozirom na to, da posebne javne razprave ministrstvo ni razpisalo, je bila zainteresirani javnosti dana možnost osebnih sestankov. Pripombe in predlogi strokovne in zainteresirane javnosti so se nanašali na višino RTV prispevka in financiranje dejavnosti programov posebnega pomena iz dela RTV prispevka, uvedbo tematskih programov, ureditev instituta varuha pravic gledalcev, ureditev Oddajnikov in zvez, uredniško neodvisnost in avtonomijo novinarjev, sestavo Programskega in Nadzornega sveta ter na optimizacijo poslovanja RTV zavoda. Nekatere pripombe so se nanašale tudi na nomotehnične pomanjkljivosti. (Ministrstvo za kulturo 2013b, 14)

4.2 ZAKON O MEDIJIH

Zakon o medijih (ZMed) se je od sprejetja leta 2001 pa do junija 2015 spremenil dvakrat. Do sprememb je prišlo leta 2006 in leta 2012.

Tabela 4.4: Poskus spremembe Zakona o medijih 2004

4. 03. 2004	Vlada vloži Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih.
10. 03. 2004	Državni zbor zavrne predlog zakona, saj ta ni usklajen z 6. in 115. členom poslovnika o državnem zboru. Vlada mora dopolniti predlog zakona v 15 dneh.
17. 03. 2004	Vlada pošlje dopolnitev predloga zakona, začetek prve obravnave.
18. 03. 2004	Začetek zakonodajnega postopka.
30. 03. 2004	Vložena zahteva za splošno razpravo.
31. 03. 2004	Gospodarska zbornica Slovenije (Združenje za tisk in medije) vloži pripombe k predlogu zakona.
9. 06. 2004	Ministrstvo za kulturo vloži pripombe k predlogu zakona.
15. 06. 2004	Ministrstvo za kulturo vložni pripombe k predlogu zakona.
15. 11. 2004	Konec zakonodajnega postopka.

Vir: Državni zbor RS (2015f).

Tabela 4.5: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih 2006

2. 02. 2006	Vlada Republike Slovenije na 59. redni seji določi besedilo Predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih.
-------------	---

6. 02. 2006	Vlada RS vloži predlog v DZ, začne se zakonodajna procedura.
29. 03. 2006	DZ prvič obravnava predlog zakona.
24. 05. 2006	DZ drugič obravnava predlog zakona.
26. 05. 2006	DZ tretjič obravnava predlog zakona.
9. 06. 2006	Zakon objavljen v Uradnem listu RS, št. 60/06.
24. 06. 2006	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Državni zbor RS (2015g).

JAVNE RAZPRAVE

- 2. in 30. marec 2006: Okrogla miza o medijskem zakonu v organizaciji Slovenskega društva za odnose z javnostmi. (PRSS 2006a; PRSS 2006b)
- 8. marec 2006: Javna predstavitev mnenj o predlogu novele Zakona o medijih. (Državni zbor RS 2015g)

Mirovni inštitut oktobra 2005 pošlje pripombe na osnutek predloga za spremembo in dopolnitev Zakona o medijih in ministrstvu predlaga, da naj zaradi uvajanja novih sistemskih rešitev na področju subvencioniranja medijev organizira več razprav na temo novele zakona, v katere bi bili vključeni predstavniki strokovne in zainteresirane javnosti. Predlagajo tudi, da ministrstvo po pripravi predloga skliče še eno javno razpravo pred začetkom vladne procedure. (Mirovni inštitut 2005)

Tabela 4.6: Poskus spremembe Zakona o medijih 2011 (ZMed-1)

28. 07. 2010	Ministrstvo za kulturo objavi predlog zakona. Začetek javne razprave.
20. 09. 2010	Konec javne razprave.
16. 11. 2010	Ministrstvo za kulturo na spletni strani objavi drugi predlog zakona.
13. 05. 2011	Vlada določi besedilo Predloga Zakona o medijih in ga pošlje v obravnavo.
2. 06. 2011	Vlada določi besedilo Predloga Zakona o medijih in ga pošlje v obravnavo.
7. 06. 2011	Vložena zahteva za splošno razpravo.
15. 07. 2011	Prva obravnava predloga Zakona o medijih v DZ. Poslanci predlog zavrnejo.

Vir: Državni zbor RS (2015h).

JAVNE RAZPRAVE

- 6. in 30. september 2010: Okrogla miza o medijskem zakonu v organizaciji Sindikata novinarjev Slovenije in Mednarodnega medijskega centra (IMC). (Siol.net 2010b)
- 14. september 2010: Javna razprava o Zakonu o medijih na Ministrstvu za kulturo. (Eurydice Slovenija 2010)
- 16. in 23. november 2010: Okrogla miza o osnutku Zakona o medijih v organizaciji Slovenske oglaševalske zbornice. (Finance.si 2010; Sta 2010)
- 26. november 2010: Okrogla miza o Zakonu o medijih v organizaciji DSN (Društvo novinarjev Slovenije 2010).
- 29. marec 2011: Okrogla miza o medijski problematiki v okviru Mirovnega inštituta. (Mediawatch 2011)
- 29. junij 2011: Javna predstavitev mnenj v DZ. (Državni zbor 2015h)

Tabela 4.7: Poskus spremembe Zakona o medijih 2011 (ZMed-B)

30. 08. 2011	Vložen Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih po skrajšanem postopku.
9. 09. 2011	Kolegij predsednika DZ odloči, da se bo predlog zakona obravnaval po redni proceduri. Začetek prve obravnave.
26 . 09. 2011	Matično delovno telo drugič obravnava predlog zakona.
22. 12. 2011	Konec zakonodajnega postopka zaradi prenehanja mandata DZ.

Vir: Državni zbor RS (2015i).

Tabela 4.8: Zakon o spremembi Zakona o medijih 2012

1. 03. 2012	Vložen Predlog Zakona o dopolnitvi Zakona o medijih, ki ga je predlagala skupina poslank in poslancev (prvopodpisani Franc Jurša).
20. 03. 2012	Prva obravnava predloga zakona.
15. 05. 2012	Druga obravnava predloga zakona.
12. 06. 2012	Tretja obravnava predloga zakona.
22. 06. 2012	Zakon objavljen v Uradnem listu RS, št. 47/12
07. 07. 2012	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Državni zbor RS (2015j).

JAVNE RAZPRAVE

- 27. marec 2012: Javna razprava v okviru Mirovnega inštituta. (Masten 2012)

Tabela 4.9: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih 2015

16. 01. 2015	Skupina poslank in poslancev vloži Predlog sprememb in dopolnitev Zakona o medijih. Vložena zahteva za splošno razpravo.
23. 01. 2015	Vlada RS poda negativno mnenje na predlog zakona.
27. 01. 2015	Prva obravnava: DZ zavrne predlog zakona.

Vir: Državni zbor RS (2015k).

Radiotelevizija Slovenija 26. januarja 2015 predsedniku DZ posreduje pripombe na predlog zakona. (Državni zbor RS 2015k)

5 JAVNI RTV SISTEM V BOSNI IN HERCEGOVINI

Javni RTV sistem v BiH ne funkcionira kot faktor družbene integracije in nacionalne solidarnosti, ki bi bil sposoben utrjevati konstitutivne narode. Odsotnost notranjega političnega konsenza ohranja konstantno krizo javnega RTV servisa. (Jusić in Džihana 2008, 31)

BiH je razcepljena država, ki jo kot protektorat vodi mednarodna skupnost. Država je prišla pod mednarodni nadzor s podpisom Daytonskega mirovnega sporazuma (DPA) leta 1995. Ustavna in zakonska osnova države je v zaščiti treh "konstitutivnih narodov" pred majorizacijo. (Jusić in Džihana 2008, 82) Ustanovljen je bil urad visokega predstavnika (OHR), pristojen za nadzor, spodbujanje in usklajevanje izvedbe civilnega vidika mirovnega sporazuma. Visoki predstavnik je dobil precej pooblastil, med drugim tudi pravico, da s položaja odstavi javne funkcionarje in sprejema zakone. Politični zastoj BiH je resno ogrozil izvedbo mirovnega sporazuma. Posledica tega je bila, da je bila mednarodna skupnost prisiljena uporabiti svoja velika pooblastila in uvesti ustavne, pravne, administrativne in politične reforme. (Jusić, 2013)

Transformacija državnih televizijskih mrež, ki se je začela leta 1998, še vedno nima končanega zakonodajnega okvira za javni RTV servis. Posledica tega je, da veliko državljanov BiH ne sprejema javnega RTV servisa, le-ta pa se spopada s težko finančno in politično situacijo. (2008, 82) Po Daytonskem mirovnem sporazumu imajo pristojnost za vprašanja komunikacij entitetske vlade. V Federaciji je komunikacijska politika v rokah kantonov. Zaradi takšnega razpršenega sistema pristojnosti je vsak poskus systemskega reguliranja in reformiranja RTV sektorja skoraj nemogoč. Posledica tega je veliko televizijskih in radio programov, slabi uredniški standardi, slabi mehanizmi in kapacitete za ureditev in uveljavitev reform javne RTV ter nesposobnost izvedbe naprednejših RTV reform. Leta 2002 je bil z odločbo 52/02 Visokega predstavnika sprejet Zakon o komunikacijah BiH, s katerim so vzpostavljena temeljna načela in zahteve za regulacijo RTV oddajanja. Definiranje okvirja RTV sektorja pa je po Zakonu o komunikacijah BiH v rokah Agencije za regulacijo komunikacij (RAK), ki je sprejela nekaj pravil in kodeksov. To je ustvarilo okvir za konkurenco, raznolikost in pluralizem lastništva ter utrdilo načela za programiranje in oglaševanje. (Jusić in Džihana 2008, 91)

RTV sistem BiH sestavljajo Korporacija, BHRT, RTVFBiH in RTRS. Edini radiodifuzni kanal na nivoju države je BHRT, utemeljen pa je na sistemu dveh entitet, katerima je

podrejen. Ostala dva kanala sta entitetska. RTRS je kanal Republike Srpske, RTVFBiH pa Federacije. Programi se emitirajo v srbskem in bosanskem jeziku. Prisotna je tudi zmes vseh treh uradnih jezikov, tukaj znanih kot BHS jezik. Ti trije programi se znotraj javnega RTV sistema definirajo kot programi za vse prebivalce teritorija, ki ga posamezni program pokriva. Niti eden od zgoraj navedenih programov ne pokriva cele države. Državna televizija BHT1 pokriva okoli 83 % teritorija in 93 % populacije, FTV pokriva 65 % teritorija in 76 % populacije, medtem ko RTRS pokriva 60 % teritorija in 69 % populacije. (Media plan institut 2012, 11-14) Po zakonu mora biti struktura programa in zaposlenih sorazmerna z etnično in kulturno raznolikostjo države. Žal pa v praksi temu ni tako. Javni RTV sistem je še danes predmet konstantne borbe političnih strank, posledica katere je nenehno krizno stanje. (Jusić in Džihana 2008, 82) Od leta 2003 dalje vse tri televizije znotraj javnega RTV sistema, beležijo konstanten padec gledanosti v korist komercialnih (Pink BH, OBN, Hayat) in tujih televizij (HRT in TV Nova iz Hrvaške ter RTS iz Srbije). (RAK 2005; EUMAP 2005)

Medijsko sceno v BiH danes kreirajo v razvoju ustavljeni in uničeni javni RTV sistem, v katerem se za subjektivnimi in nacionalnimi interesi skrivata dve RTV. Federalna RTV ni sprejeta pri večini uporabnikov hrvaške narodnosti, ki misli, da ne odgovarja njihovim političnim in kulturnim interesom. RTV BiH ni nikoli zavzela pozicije izrazitega glavnega medija.

Povojno tranzicijsko obdobje medijev lahko razdelimo v dve fazi. Prva faza je mednarodna intervencija od konca vojne pa do leta 2001. Z mednarodno intervencijo je prišlo do pomembnih premikov, kot so: ustanovitev neodvisne RAK, usvojitve novinarskega kodeksa, ustanovitev Tiskovnega sveta, dekriminalizacija razžalitve in obrekovanja, zakonska uvedba prostega dostopa do informacij in preoblikovanje državnega RTV servisa v javni servis. (Jusić, 2010) Druga faza pa traja od leta 2001 do danes, ko se mednarodna intervencija zmanjšuje in odgovornosti prevzemajo lokalni dejavniki. Med uspešne dosežke mednarodne skupnosti se štejejo: krepitev sistema neodvisnih in nevladnih medijev, zmanjševanje sovražnega govora, začetek uničevanja informativnih ovir, profesionalno izobraževanje in dober regulacijski okvir. Med napake štejemo zakasnelo intervencijo pri tranziciji državnih v javne radio in TV servise, predčasno prekinitev finančne pomoči neodvisnim medijem na njihovi poti k trajnosti in odsotnost nastanka partnerskih odnosov z domačimi mediji in medijskimi institucijami. (Media plan institut 2012, 3-4)

5.1 FINANCIRANJE JAVNEGA RTV SISTEMA BIH

Javni RTV servisi se glede na Zakon o Sistemu, prvenstveno financirajo iz prihodkov RTV takse in oglaševanja. Zakon o Sistemu iz leta 2005 predvideva pobiranje RTV takse na en centralni račun, s katerega se nato razdelijo prihodki med tri javne servise, in sicer po sistemu: 50:25:25. 50 % skupnih prihodkov od RTV takse pripada državnemu servisu BHRT, 25% servisu Republike Srbske RTRS in 25% servisu Federacije RTVFBiH. Takšen sistem financiranja je v veljavi od 1. decembra 2005. Taksa se tako v Federaciji kot v Republiki Srbski pobira preko telekoma, ampak kljub temu vsak entitetski RTV servis pobira takso tudi preko lastnih kanalov. Prihodki od oglaševanja se tako kot RTV taksa zbirajo na enem računu in se delijo naprej po isti formuli: 50:25:25. Tak način razporeditve sredstev ima dva cilja, in sicer usmerjanje večine sredstev BHRT in zmanjševanje razlike med finančno močnejšimi in šibkejšimi skupinami ter področji države. Subvencioniranje šibkejših delov Sistema pa ne bi smelo bistveno vplivati na zmanjšanje sposobnosti močnejših delov Sistema, da lahko sami financirajo lastne aktivnosti. (Jusić in Džihana 2008, 97–98)

Skupni prihodki RTV sistema v letu 2013 so bili 28.584.542 KM, kar je za 7,6 % manj kot v letu 2012. Od tega prihodki od RTV takse znašajo 15.843.347 KM in so glede na leto 2012 manjši za 798.179 KM ali 4,8 %. V primerjavi z letom 2010 pa so manjši za 2.278.927 KM ali 12,6%. Prihodki od oglaševanja potekajo direktno ali preko oglaševalskih agencij. V letu 2013 so znašali 9.941.309 KM, kar je 8 % manj kot v letu 2012.

Poleg RTV takse in oglaševanja se RTV servisi financirajo tudi iz prihodkov produkcije TV Binga, Lota in Super Lota, ki so v letu 2013 znašali 1.157.583 KM, prihodkov od refundacije stroškov (RTV taks, proizvodnje programa, stroškov sistema, delovne sile), ki so leta 2013 znašali 1.232.917 KM, prihodkov od storitev tretjim osebam (leta 2013: 82.463 KM), prihodkov od sponzorstva (leta 2013: 41.338 KM), prihodkov od storitev tretjih oseb – prefakturiranja (leta 2013: 15.502 KM) in prihodkov televotinga (leta 2013: 10.008 KM). K prihodkom se štejejo tudi t.i. "finančni prihodki", kamor spadajo prihodki na osnovi neplačanih sodnih stroškov in zamudnih obresti, ki znašajo 33.798 KM in so za 17,2 % nižji od lanskimi finančnih prihodkov. Pod prihodke se štejejo tudi prihodki odpisanih obveznosti (91.442 KM), dohodek iz spremembe računovodske politike in popravkov napak iz preteklih let (100.843 KM). (Izveštaj o reviziji finansijskih izvještaja javnog servisa "Radio-televizija Federacije BiH" Sarajevo 2014, 14-16)

Doprinos RTVFBiH k skupnim prihodkom je največji in zato tudi najpomembnejši, medtem ko je doprinos RTRS-a simboličen, kar je posledica nekompletne in asimetrične reforme RTV sistema. Predvideno je, da bo upravljanje celotne produkcije programa prepuščeno Korporaciji, le-ta pa bo od vseh treh servisov prejela plačilo za usluge, ki jih nudi. Enakopravnost televizij bo tako lahko zagotovila Korporacija, ki pa še vedno ni osnovana. (Jusić in Džihana 2008, 99)

Javni RTV servisi v BiH so v težki finančni situaciji. Eden izmed razlogov za to je tudi vztrajni bojkot plačevanja RTV takse s strani velikega dela hrvaške populacije. Hrvati v BiH so mnenja, da RTVFBiH ne zastopa njihovih interesov v dovoljšni meri in zahtevajo uvedbo kanala, ki bo namenjen državljanom hrvaške narodnosti. Težave predstavlja tudi delitvena formula 50:25:25 po Zakonu o Sistemu iz leta 2005, ki predstavlja radikalni prelom v primerjavi z predhodnim zakonom iz leta 2002, ki je predvideval, da prihodke od lastnega oglaševanja RTV servisi zadržijo zase. To najbolj bremeni RTVFBiH, ki letno ustvari največji del prihodkov iz oglaševanja. (Jusić in Džihana 2008, 99)

Pri delitvi prihodkov od RTV takse in oglaševanja po formuli 50:25:25 bi se moralo vzeti v obzir tudi programske vsebine, kadrovske politiko in pokritost s signalom. Če se denar deli iz enega dela in je za to zadolžen Javni RTV sistem, potem mora biti ta sposoben koordinirati vse aspekte poslovanja vseh treh servisov, vključujoč sistematizacijo, program in uredniško politiko ter mehanizme in postopke nakupa in produkcije programa. (Jusić in Džihana 2008, 100)

5.2 STRUKTURA JAVNEGA RTV SISTEMA BIH

Javni RTV sistem BiH ima t. i. Odbor Sistema, ki ga sestavlja 12 članov iz Upravnih odborov BHRT-ja, RTVFBiH-a in RTRS-a. Vsakega izmed servisov zastopajo štirje člani. Naloge Odbora Sistema so: koordinacija aktivnosti znotraj Sistema, predlaganje višine mesečne RTV takse in nadzor njenega pobiranja, koordinacija programske sheme treh servisov ter uvedba etičnih kodeksov z namenom zaščite jezikov, kultur in tradicij konstitutivnih narodov in manjšin v BiH v skladu z Ustavo BiH. Odbor Sistem nastopa tudi kot Upravni odbor skupne korporacije Javnega RTV sistema. (Jusić in Džihana 2008, 101) Hrvaški politiki so mnenja, da z zakonom ni predvidena enakopravna zastopanost vseh treh konstitutivnih narodov v mehanizmih odločanja znotraj Odbora Sistema in da to predstavlja grožnjo njihovemu vitalnemu nacionalnemu interesu. Kvorum za odločanje v Odboru Sistema je 7 članov, vendar se odločitve sprejemajo s prosto večino. To pomeni, da lahko štirje člani Odbora Sistema

sprejmejo pomembne odločitve v imenu vseh treh konstitutivnih narodov. (Jusić in Džihana 2008, 101-102)

BHRT ima dve ključni upravni telesi: Upravni odbor in Izvršni odbor. Izvršni odbor sestavljata generalni direktor in vodstvo sektorja. Naloga Izvršnega odbora je nadzor vsakodnevnega dela BHRT-ja. V Izvršnem odboru ni nujna enaka zastopanost vseh konstitutivnih narodov, kar pa lahko privede do situacije, kjer so vsi člani Izvršnega odbora iste narodnosti. To pa je bistvenega pomena, saj ima Izvršni odbor pomembnejšo vlogo od Upravnega odbora v vsakdanjem upravljanju in poslovanju. Upravni odbor zastopa javnost ter ima štiri člane, in sicer po enega člana iz vsakega konstitutivnega naroda plus enega predstavnika "ostalih", pri čemer je vsaka izmed dveh entitet zastopana z dvema članoma. Naloga Upravnega odbora je zastopanje interesov javnosti v vsakodnevnem programu in nadzor poslovanja BHRT-ja. Člane Upravnega odbora imenuje Parlamentarna skupščina BiH na osnovi liste kandidatov, ki jih izbere RAK. Upravni odbor sprejema odločitve z večino, pri čemer morajo biti prisotni vsaj trije člani odbora. Trije glasovi pa so potrebni za imenovanje in zamenjavo generalnega direktorja, sprejemanje programa in finančnih načrtov ter letnega proračuna. RTRS in RTVFBiH imajo po zakonu enaka upravna telesa kot BHRT s to razliko, da so vsi člani Upravnega odbora iz iste entitete. (Jusić in Džihana 2008, 100–101)

6 JAVNOST IN MEDIJSKE REFORME

6.1 ZAKON O KOMUNIKACIJAH

Tabela 6.1: Zakon o komunikacijah 2002

21. 10. 2002	Visoki predstavnik Paddy Ashdown sprejme Zakon o komunikacijah z Odločbo 52/02.
21. 10. 2002	Zakon je objavljen v Službenem glasniku BiH, Službenih novinah FBiH, Službenem glasniku Republike Srbske in Službenem glasniku Brčko Distrikta.
21. 10. 2002	Zakon stopi v veljavo.
7. 08. 2003	Predstavniški dom PSBiH sprejme Zakon.
2. 09. 2003	Dom naroda PSBiH sprejme Zakon.

Vir: Zakon o komunikacijah.

Tabela 6.2: Zakon o dopolnitvah Zakona o komunikacijah 2006

3. 07. 2006	Ministrstvo za komunikacije in promet dostavi Generalnemu sekretariatu Načrt Zakona o dopolnitvah Zakona o komunikacijah.
5. 07. 2006	Svet ministrov potrdi Predlog zakona o dopolnitvah Zakona o komunikacijah, ki ga je vložilo Ministrstvo za komunikacije in promet.
27. 07. 2006	Parlamentarna skupščina BIH sprejme Zakon v Domu naroda.
29. 08. 2006	Zakon je sprejet v Predstavniškem domu.

Vir: Vijeće ministara BiH (2006).

Tabela 6.3: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah 2010

2. 04. 2009	Ministrstvo za komunikacije in promet pripravi predlog sprememb in dopolnitev Zakona o komunikacijah.
3. 09. 2009	Svet ministrov potrdi predlog zakona.
16. 10. 2009	Svet ministrov vloži Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah.
30. 10. 2009	Prva komisijska faza: Ustavnopravna komisija Predstavniškega doma PSBiH potrdi ustavno osnovo in skladnost s pravnim sistemom Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah.
17. 11. 2009	Prva komisijska faza: Komisija za promet in komunikacije na 42. seji obravnava predlog zakona in o njem poda mnenje.

7. 12. 2009 ⁶	Predstavniški dom zavrne poročilo Komisije za promet in komunikacije o Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah. Predlog zakona je vrnjen v obravnavo Komisiji, ki mora pripraviti novo poročilo o predlogu.
28. 12. 2009	Prva komisijska faza: Komisija za promet in komunikacije na 44. seji ponovno obravnava Predlog zakona.
21. 01. 2010	Predstavniški dom PSBiH na prvi obravnavi sprejme Predlog zakona.
1. 02. 2010	Druga komisijska faza: Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma Parlamentarne skupščine Bosne in Hercegovine podpre Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah.
3. in 10. 02. 2010	Druga obravnava: Zakon je sprejet v Predstavniškem domu.
23. 02. 2010	Prva obravnava: Zakon je sprejet v Domu naroda.
9. 04. 2010	Druga obravnava: Zakon je sprejet v Domu naroda.
30. 04. 2010	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Centar za sudsku dokumentaciju (2010b) in Parlamentarna skupština BiH (2015d, 2015i, 2010, 2009b, 2009c, 2009d).

Tabela 6.4: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah 2012

9. 11. 2011	Komisija za zunanjo in trgovinsko politiko, carine, promet in komunikacije Doma naroda PSBiH je sprejela sklep, v katerem predlaga Skupnemu kolegiju obeh domov PSBiH, naj zadolži Svet ministrov, da pripravi in dostavi v parlamentarno proceduro spremembe in dopolnitve Zakona o komunikacijah. (Parlamentarna skupština BiH 2015f)
2. 02. 2012	Predstavniški dom zadolži Svet ministrov za pripravo in dostavo v parlamentarno proceduro Predlog sprememb in dopolnitev Zakona o komunikacijah in Zakona o Javnem RTV servisu BiH, saj bi spremembe obstoječih določb teh zakonov omogočile realizacijo sklepov PSBiH, vezanih na ponovitev postopka imenovanja članov Upravnega odbora BHRT-ja hrvaške in srbske narodnosti.
29. 03. 2012	Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma PSBiH sprejme

⁶ 64. seja Predstavniškega doma PSBiH je potekala tri dni: 24. 11. 2008, 2. 12. 2008 in 7. 12. 2008.

	sklep, s katerim Predstavniškemu domu PSBiH predlaga, naj od Sveta ministrov PSBiH zahteva pospešitev poteka aktivnosti, vezanih na reševanje stanja v javnem RTV sistemu BiH. Člani Komisije tudi sprejmejo sklep, ki od Sveta ministrov zahteva, na čim prej realizira sklep, sprejet na seji 2. 02. 2012.
4. 04. 2012	Komisija za zunanjo in trgovinsko politiko, carino, promet in komunikacije Doma naroda poda zahtevo Svetu ministrov, da pripravi in dostavi v proceduro spremembe in dopolnitve Zakona o komunikacijah in Zakona o Javnem RTV servisu BiH. (Parlamentarna skupština BiH 2015e)
26. 07. 2012	Svet ministrov potrди Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah.
27. 08. 2012	Začetek zakonodajne procedure.
6. 09. 2012	Predstavniški dom zavrne zahtevo Sveta ministrov PSBiH o obravnavi Predloga zakona po nujni proceduri. Zahteva o obravnavi po skrajšanem postopku je poslana Kolegiju v uskladitev.
5. 11. 2012	Ustavnoppravna komisija Predstavniškega doma Parlamentarne skupščine BiH potrди skladnost Predloga zakona z Ustavo in pravnim sistemom BiH.
5. 11. 2012	Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma potrди Predlog zakona.
16. 11. 2012	Dom naroda PSBiH zavrne zahtevo Sveta ministrov po obravnavi Predloga zakona po nujnem postopku. Zakon se bo obravnaval po skrajšanem postopku.
22. 11. 2012	Parlamentarna skupščina BIH sprejme Zakon v Predstavniškem domu.
3. 12. 2012	Ustavnoppravna komisija Doma naroda Parlamentarne skupščine BiH potrди skladnost Predloga zakona z Ustavo in pravnim sistemom BiH.
3. 12. 2012	Komisija za zunanjo in trgovinsko politiko, carine, promet in komunikacije Doma naroda Parlamentarne skupščine BiH poda pozitivno mnenje o Predlogu zakona. (Parlamentarna skupština BiH 2015e)
4. in 6. 12. 2012	Zakon je sprejet v Domu naroda.
10. 12. 2012	Zakon je objavljen v Službenem glasniku BiH št. 98/2012.
18. 12. 2012	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Centar za sudske dokumentacije (2012).

6.2 ZAKON O JAVNEM RTV SISTEMU BIH

Tabela 6.5: Zakon o Javnem RTV sistemu BiH 2005

1. 02. 2005	Svet ministrov potrdi predlog Zakona o Javnem radiotelevizijskem sistemu BiH.
17. 05. 2005	Parlamentarna skupščina BiH sprejme Zakon na seji Predstavniškega doma.
5. 10. 2005	Zakon je sprejet v Domu naroda.

Tabela 6.6: Zakon o dopolnitvi Zakona o Javnem RTV sistemu BiH 2009

29. 01. 2009	Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma Parlamentarne skupščine BiH podpre Predlog zakona o dopolnitvi Zakona o Javnem RTV sistemu BiH, ki ga je predlagal Svet ministrov BiH.
4. 02. 2009	Predstavniški dom PSBiH je v drugem branju sprejel predlog zakona o dopolnitvi Zakona o Javnem RTV sistemu BiH z dvema amandmajema poslanca Sefera Halilovića.
18. 02. 2009	Komisija za zunanjo in trgovinsko politiko, carino, promet in komunikacije Doma naroda PSBiH v drugi fazi podpre Predlog zakona o dopolnitvi Zakona o Javnem RTV sistemu BiH.
26. 02. 2009	Dom naroda podpre predlog zakona (drugo branje).
25. 03. 2009	Zasedanje skupne komisije za uskladitev vsebine Zakona o dopolnitvi Zakona o Javnem RTV sistemu BiH.
1. 04. 2009	Zakon je sprejet v Predstavniškem domu.
27. 04. 2009	Zakon je sprejet v Domu naroda.

Vir: Zakon o dopuni Zakona o Javnem radiotelevizijskem sistemu BiH (2009) in Parlamentarna skupština BiH (2015d).

Tabela 6.7: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV sistemu BiH 2010

16. 10. 2009	Svet ministrov vloži predlog zakona.
30. 10. 2009	Ustavnopravna komisija Predstavniškega doma PSBiH potrdi ustavno osnovo in skladnost s pravnim sistemom Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem radiotelevizijskem sistemu BiH, ki ga je

	predlagal Svet ministrov BiH.
17. 11. 2009	Komisija za promet in komunikacije na 42. seji obravnava na predlog zakona in o njem poda mnenje.
7. 12. 2009 ⁷	Predstavniški dom zavrne poročilo Komisije za promet in komunikacije o Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem radiotelevizijskem sistemu BiH. Predlog zakona je vrnjen v obravnavo Komisiji, ki mora pripraviti novo poročilo o predlogu.
28. 12. 2009	Prva komisijska faza: Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma PSBiH, je podprla načela Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem radio-televizijskem sistemu BiH.
21. 01. 2010	Predstavniški dom PSBiH sprejme Predlog zakona v prvem branju.
1. 02. 2010	Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma Parlamentarne skupščine Bosne in Hercegovine podpre Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem radiotelevizijskem sistemu Bosne in Hercegovine, ki ga je predložil Svet ministrov.
3. in 10. 02. 2010	Parlamentarna skupščina BiH na seji Predstavniškega doma sprejme Zakon.
9. 04. 2010	Zakon je sprejet v Domu naroda.
22. 04. 2010	Zakon je objavljen v službenem listu.
30. 04. 2010	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Centar za sudsku dokumentacijo (2010a) in Parlamentarna skupština BiH (2015d, 2015i, 2010, 2009b, 2009c).

Tabela 6.8: Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV sistemu BiH 2011

14. 04. 2011	Svet ministrov potrdi Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o javnem radiotelevizijskem sistemu BiH.
11. 05. 2011	Začetek procedure sprejemanja zakona.
22. 06. 2011	Predstavniški dom zavrne Predlog zakona.

Vir: Parlamentarna skupština BiH (2015a).

⁷ 64. seja Predstavniškega doma PSBiH je potekala tri dni: 24. 11. 2008, 2. 12. 2008 in 7. 12. 2008.

Tabela 6.9: Predlog zakona o Javnem RTV sistemu BiH 2012

19. 04. 2012	Začetek postopka o sprejemanju Predloga zakona, ki ga je predlagal Klub poslancev SDS.
22. 05. 2012	Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma PSBiH zaradi neprisotnosti predlagateljev ne obravnava Predloga zakona o spremembah Zakona o Javnem RTV sistemu BiH.
22. 05. 2012	Ustavnopravna komisija Predstavniškega doma PSBiH potrди skladnost Predloga zakona z Ustavo in pravnim sistemom BiH.
5. 06. 2012	Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma PSBiH poda negativno mnenje k Predlogu zakona o spremembah Zakona o Javnem RTV sistemu BiH.
7. 06. 2012	Predstavniški dom Parlamentarne skupščine BiH zavrne Predlog zakona.

Vir: Parlamentarna skupština BiH (2015b, 2015f).

Tabela 6.10: Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV sistemu BiH 2014

11. 03. 2013	Svet ministrov določi Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV sistemu BiH.
14. 04. 2014	Začetek procedure v Parlamentarni skupščini BiH.
12. 06. 2014	Predlog zakona ni sprejet v Predstavniškem domu.

Vir: Parlamentarna skupština BiH (2015c).

6.3 ZAKON O JAVNEM RTV SERVISU BIH

Tabela 6.11: Zakon o Javnem RTV servisu BiH 2005

28. 11. 2005	Zakon je sprejet v Domu naroda.
21. 12. 2005	Zakon je sprejet v Predstavniškem domu.
28. 12. 2005	Zakon je objavljen v Službenem glasniku BiH, št. 92; 32/10.
5. 01. 2006	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Zakon o Javnem Radio-televizijskom servisu BiH.

Tabela 6.12: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV servisu BiH 2010

2. 04. 2009	Svet ministrov zadolži Ministrstvo za promet in komunikacije, da pripravi predlog sprememb in dopolnitev Zakona o Javnem RTV servisu BiH.
3. 09. 2009	Svet ministrov potrди predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah

	Zakona o Javnem radiotelevizijskem servisu BiH
16. 10. 2009	Svet ministrov vloži predlog zakona.
30. 10. 2009	Ustavnopravna komisija Predstavniškega doma PSBiH potrdi ustavno osnovo in skladnost Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV servisu BiH s pravnim sistemom, ki ga je predlagal Svet ministrov BiH.
17. 11. 2009	Komisija za promet in komunikacije na 42. seji obravnava na predlog zakona in o njem poda mnenje.
7. 12. 2009 ⁸	Predstavniški dom zavrne poročilo Komisije za promet in komunikacije o Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV sistemu BiH. Predlog zakona je vrnjen v obravnavo Komisiji, ki mora pripraviti novo poročilo o predlogu.
28. 12. 2009	Komisija za promet in komunikacije podpre Predlog zakona.
21. 01. 2010	Predloga zakona je sprejet v prvem branju v Predstavniškem domu PSBiH.
1. 02. 2010	Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma Parlamentarne skupščine Bosne in Hercegovine podpre Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Javnem RTV servisu BiH, ki ga je predložil Svet ministrov.
3. in 10. 02. 2010	Parlamentarna skupščina BiH na seji Predstavniškega doma sprejme Zakon.
8. 04. 2010	Zakon je sprejet v Domu naroda.
22. 04. 2010	Zakon je objavljen v Službenem glasniku BiH, št. 32/2010.
30. 04. 2010	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, Parlamentarna skupština BiH (2015d, 2015i, 2010, 2009b, 2009c).

Tabela 6.13: Predlog zakona o spremembah Zakona o Javnem RTV servisu BiH 2012

9. 11. 2011	Komisija za zunanjo in trgovinsko politiko, carine, promet in komunikacije Doma naroda PSBiH je sprejela sklep, v katerem predlaga Skupnemu kolegiju obeh domov PSBiH, da zadolži Svet ministrov BiH, naj pripravi in dostavi v parlamentarno proceduro spremembe in dopolnitve Zakona o Javnem RTV servisu BiH.
-------------	--

⁸ 64. Seja Predstavniškega doma PSBiH je potekala skupno tri dni (24. 11. 2009, 2. 12. 2009 in 7. 12. 2009).

19. 04. 2012	Začetek procedure sprejemanja Predloga zakona, predlaganega s starani Kluba poslancev SDS.
22. 05. 2012	Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma PSBiH zaradi neprisotnosti predlagateljev ni obravnavala Predloga zakona o spremembah Zakona o Javnem RTV servisu BiH.
22. 05. 2012	Ustavnopravna komisija Predstavniškega doma PSBiH je potrdila skladnost Predloga zakona z Ustavo in pravnim sistemom BiH.
5. 06. 2012	Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma PSBiH poda negativno mnenje k Predlogu zakona o spremembah Zakona o Javnem radiotelevizijskem servisu Bosne in Hercegovine.
	Zakon ni sprejet.

Vir: Parlamentarna skupština BiH (2015g, 2015f).

6.4 ZAKON O RADIOTELEVIZIJI FEDERACIJE BIH

Tabela 6.14: Zakon o RTV Federacije BiH 2002

23. 05. 2002	Visoki predstavnik Wolfgang Petritsch, l. r., z Odločbo razglasi Zakon o Radioteleviziji Federacije BiH. Odločba stopi v veljavo isti dan.
15. 06. 2002	Zakon je objavljen v Službenem glasniku BiH, št. 13.
21. 08. 2002	Zakon je objavljen v Službenih novicah Federacije BiH, št. 40/02.
22. 08. 2002	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Zakon o RTV FBIH.

Tabela 6.15: Zakon o Javnem RTV servisu Federacije BiH 2008

26. julij 2007	Zakon je sprejet na seji Doma naroda.
22. julij 2008	Zakon je sprejet na seji Predstavniškega doma.
31. julij 2008	Zakon podpiše predsednica Federacije BiH Borjana Krišto.
6. avgust 2008	Zakon je objavljen v Službenih novicah FBIH, št. 48/08.
7. avgust 2008	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Zakon o Javnem servisu RTV FBIH.

6.5 ZAKON O RADIOTELEVIZIJI REPUBLIKE SRBSKE

Tabela 6.16: Zakon o RTV Republike Srpske 2006

11. 05. 2006	Zakon sprejet v Narodni skupščini Republike Srbske.
--------------	---

23. 05. 2006	Predsednik Republike Srbske Dragan Čavić izda ukaz o razglasitvi Zakona o Radioteleviziji Republike Srbske.
29. 05. 2006	Vpis zakona v Službeni glasnik Republike Srbske, št. 49/06.
6. 06. 2006	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Radio Televizija Republike Srpske (2015).

Tabela 6.17: Zakon o dopolnitvah Zakona o RTV Republike Srpske 2008

15. 07. 2008	Zakon je sprejet v Narodni skupščine Republike Srbske.
29. 07. 2008	Zakon je sprejet v Svetu naroda Republike Srbske.
30. 07. 2008	Predsednik Republike Srbske izda ukaz o razglasitvi Zakona.
8. 08. 2008	Zakon je objavljen v Službenem glasnik Republike Srbske, št. 73/08.
16. 08. 2008	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Ukaz o proglašenju Zakona o dopunama Zakona o Radio-televiziji Republike Srpske (2008).

Tabela 6.18: Zakon o spremembah in dopolnitvi Zakona o RTV Republike Srpske 2010

25.–26. 01. 2010	Zakon sprejet v Narodni skupščini Republike Srbske.
	Bošnjaki v Svetu naroda RS začnejo postopek o kršitvi vitalnega nacionalnega interesa konstitutivnega naroda Bošnjakov.
27. 04. 2010	Ustavno sodišče Republike Srbske zaključi, da predlagane spremembe in dopolnitve zakona ne kršijo vitalnega nacionalnega interesa konstitutivnega naroda Bošnjakov. Zakon je sprejet.
17. 05. 2010	Zakon podpiše predsednik Republike Srbske.
19. 05. 2010	Zakon je objavljen v Službenem glasniku Republike Srbske, št. 42/10.
27. 05. 2010	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Ukaz o proglašenju Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o Radio-televiziji Republike Srpske (2010).

Tabela 6.19: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o RTV Republike Srpske 2013

3. 07. 2013	Vlada Republike Srbske sprejme načrt zakona.
18. 07. 2013	Narodna skupščina Republike Srbske obravnava načrt zakona. (Nezavisne novine 2013)
18. 09. 2013	Vlada Republike Srbske sprejme predlog zakona.
2. 10. 2013	Narodna skupščina obravnava predlog zakona, vendar je razprava

	prekinjena.
3. 10. 2013	Narodna skupščina Republike Srbske sprejme Zakon.
14. 10. 2013	Zakon je sprejet v Svetu naroda, ki odloči, da z zakonom niso ogroženi vitalni nacionalni interesi nobenega izmed konstitutivnih narodov v Republiki Srbski.
15. 10. 2013	Predsednik Republike Srbske izda Ukaz o razglasitvi zakona.
17. 10. 2013	Zakon je objavljen v Službenem glasniku Republike Srbske, št. 89/13.
25. 10. 2013	Zakon stopi v veljavo.

Vir: Ukaz o proglašenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Radio-televiziji Republike Srpske (2013).

Da je Bosna in Hercegovina še vedno na samem repu Evrope, kažejo tako političnih, socialni, ekonomski kot tudi vsi ostali indikatorji, ki se tičejo njene pridružitve Evropski uniji. Prisotnost Mednarodne skupnosti v BiH je zagotovilo, da BiH vsaj navzven deluje kot urejena država, če govorimo o njenem medijskem okolju. V Ustavo je neposredno vključen 10. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah, ki zagotavlja svobodo izražanja, Bosna in Hercegovina pa je med prvimi državami na jugovzhodu Evrope, ki je sprejela Zakon o obrekovanju in Zakon o prostem dostopu do informacij. Za dokončanje pravnega okvira v Bosni in Hercegovini je potrebno sprejeti Zakon o preglednosti in koncentraciji lastništva medijev in oglaševanja. Potrebno je tudi uskladiti že sprejet Zakon o obrekovanju in Zakon o prostem dostopu do informacij na ravni entitet z zakonom na državni ravni. Zakon o javnih storitvah se ne izvaja v celoti, stanje pa še dodatno zapleta dejstvo, da so zakonodajni politični organi tisti, ki izbirajo Upravne odbore javnih servisov in Regulacijske agencije za komunikacije (RAK). Le-ti so izbrani po političnih in ne po strokovnih kriterijih. Svoboda izražanja je v praksi omejena, prihaja do številnih pritiskov na novinarje, prisluškovanj ter celo groženj s smrtjo. (Tešanović 2014, 8-9)

7 RTVSLO IN JAVNI RTV SISTEM BIH

Mancini (2013) je mnenja, da je pri procesu reformiranja medijev potrebno vzeti v obzir okoliščine, v katerih se nahaja država ter njeno politično kulturo. Najprej moramo primerjati razmere v državi, da lahko naredimo primerjavo reform. Le-te privzamejo obliko razmer države, v kateri se izvajajo. Težko je predvideti, kakšna bo medijska krajina čez pol leta ali leto dni, zato so dobre medijske reforme v času hitrih tehnoloških sprememb zahtevna naloga.

Javni RTV servis BiH je v veliki meri osnovan po modelu britanskega BBC-ja. Informiranje, izobraževanje in zabava so vodila BBC-ja, njegove vrednote pa javni interes, politična neodvisnost, profesionalizem. V BiH prevladujeta klientelizem in partikularni interesi. Zdi se, da medijem objektivno poročanje ni prioriteta. Delujejo kot orodje za doseganje partikularnih interesov. Prizadevajo si vplivati na javno mnenje v korist specifičnim gospodarskim in političnim interesom. Britanski model javne RTV deluje samo v natančno določenih kulturnih, družbenih in političnih okoliščinah, ki so specifične za Veliko Britanijo in jih zunaj njenih meja ne najdemo. Veliko poskusov reforme javnega RTV sistema propade zato, ker se išče navdih v drugih državah ter se uvaža tuje strukturne in proceduralne navade, ki ne ustrezajo razmeram domačega okolja. (Mancini 2013)

7.1 ZGODOVINSKI KONTEKST

Začetki javnih servisov obeh držav segajo v nekoč skupno državo Jugoslavijo. Jugoslovanska radiotelevizija (JRT) je bila sestavljena iz osmih podnacionalnih RTV centrov: RTV Sarajevo, RTV Ljubljana, RTV Beograd, RTV Zagreb, RTV Skopje, RTV Priština, RTV Titograd in RTV Novi Sad. Sistem JRT je prenehal delovati z razpadom Jugoslavije, podnacionalni centri pa so postali javni radiotelevizijski servisi danes samostojnih držav. Začetki RTVSLO so potekali brez večjih težav. Skupščina Republike Slovenije leta 1990 razglasi Zakon o RTV, s katerim se RTV Ljubljana preimenuje v RTV Slovenija, njena ustanoviteljica pa postane Republika Slovenija. RTV Slovenija postane faktor združevanja in utrjevanja identitete Slovencev. Leta 2005 in 2013 sta sprejeti še dve reformi Zakona o RTV SLO.

Po razpadu Jugoslavije je situacija v BiH katastrofalna. Vojna je pustila posledice na vseh področjih. Po koncu vojne je Visoki predstavnik dobil pooblastila in pravice, ki mu omogočajo sprejemanje zakonov. Ustanovil je neodvisno komisijo za medije, ki je imela nalogo regulirati radiotelevizijski sektor. Komisija se je leta 2001 združila z Agencijo za nadzor medijev v Agencijo za nadzor komunikacij BiH. OHR je leta 2002 naložil uvedbo pravnega okvira za ustanovitev javnega RTV sistema, ki ga je leta 2005 dopolnila skupina

zakonov, ki so jih sprejele lokalne oblasti. Javni RTV sistem BiH sestavljajo BHRT, RTRS in RTVFBiH in Korporacija, ki pa še vedno ni ustanovljena. Javni servisi niso faktor združevanja, med seboj tekmujejo in delujejo, kot da niso del istega sistema. Celotna situacija še bolj hromi že tako nestabilni RTV sistem.

7.2 POLITIČNI KONTEKST

Samuel P. Huntington (1991, 15) definira val demokratizacije kot skupek tranzicij iz nedemokratskih režimov v demokratske. Te tranzicije so se zgodile v določenem obdobju in so številčnejše od nasprotnih tranzicij v tem istem obdobju. Do sedaj smo našli tri valove demokratizacije. Prvi val demokratizacije, ki ima korenine v Ameriški in Francoski revoluciji se je zgodil v letih 1828–1926, drugi val se je začel z drugo svetovno vojno in je trajal do leta 1962. Tretji val demokratizacije se je začel leta 1974 s padcem diktature na Portugalskem in je trajal do konca 20. stoletja. (Huntington 1991, 16 – 21) Demokratizacija Slovenije ter Bosne in Hercegovine se začne z razpadom Jugoslavije in socialističnega režima.

Po Linzu in Stepanu (1996, 3) je demokratična tranzicija dokončana z izpolnitvijo naslednjih pogojev:

- ko so doseženi sporazumi o političnih postopkih, ki zagotavljajo voljeno vlado,
- ko je vlada, ki je na oblasti, neposredna posledica svobodnih in splošnih volitev,
- ko je vlada *de facto* organ za ustvarjanje novih politik,
- ko izvršna, zakonodajna in sodna oblast, ki so produkt nove demokracije ne delijo oblasti z drugimi organi *de jure*.

Da lahko govorimo o konsolidaciji demokracije, moramo najprej imeti osnovo – državo, s katero se njeni državljani identificirajo. V primeru, da je v državi pomanjkanje identifikacije oziroma da se želi večja skupina ljudi pridružiti drugi državi ali ustanoviti lastno državo, govorimo o "stateness" problemu. Ko imamo državo, mora ta zagotavljati pogoje, da se lahko razvije svobodna civilna družba. Poleg tega mora imeti avtonomno politično družbo in institucionalizirano gospodarsko družbo. Obstajati mora zakonski okvir, ki zagotavlja pravna jamstva za neodvisno in svobodno družbeno življenje državljanov. Nenazadnje mora biti v državi vzpostavljen dober sistem državne birokracije, primeren za demokratično vlado. (Linz in Stepan 1996,7)

BOSNA IN HERCEGOVINA

Bosno in Hercegovino je po koncu vojne vodila mednarodna skupnost. Ustanovljen je bil urad visokega predstavnika (OHR), kateremu so bila dana velika pooblastila. BiH je bila po koncu vojne, skregana med seboj, v političnem krču. Država ni bila sposobna izvedbe Daytonskega mirovnega sporazuma, zato je OHR uvedel ustavne, pravne, politične in druge reforme. (Peter v Sarajlić in Marko 2011, 47-53) OHR je leta 2002 postavil pravni okvir za javni RTV sistem. Z izjemo sprejetih dopolnitev leta 2005 se na področju javnega RTV sistema ni veliko spremenilo. Mediji so bili po vojni izpostavljeni političnim pritiskom, pomanjkanju regulacije, sovražnemu okolju. Mednarodna skupnost je izvedla reforme, ki so se nanašale na neodvisne medije, pravni okvir, regulacijske in samo-regulacijske organe in na javno radiotelevizijo. Ustanovljena je bila Agencija za regulacijo komunikacij, katere glavna naloga je bil nadzor medijev – to nalogo je na začetku uspešno opravljala. Zadnja leta se njena neodvisnost zmanjšuje. Vlada sprejema zakonske pobude, ki so večinoma v nasprotju z Zakonom o komunikacijah, po katerem je bila ustanovljena. Javni RTV servis BiH je rezultat posnemanja modela britanskega javnega RTV servisa (BBC), ki pa se v BiH ne vklaplja najbolje. Civilna družba in politična kultura Velike Britanije sta z Bosno in Hercegovino neprimerljivi. BiH si po vojni še vedno ni opomogla. Državo pestijo: nestabilni politični sistem, korupcija, visoka nezaposlenost, siromaštvo ter nesposobnost politikov. Anemičnost in nezainteresiranost civilne družbe pa ne pripomoreta k izboljšanju stanja v državi.

Demokratizacija in postkonfliktna stabilizacija v BiH sta kontradiktorna procesa. Demokratizacija kot proces je v koliziji z postkonfliktno stabilizacijo, saj so vzpostavljene strukture, ki bi vodile proces postkonfliktne stabilizacije, npr.: OHR, vzpostavitev centralne banke BiH (ki jo vodi tujec),⁹ NATO vojska, mednarodna policija ... OSCE organizira volitve, Svet Evrope pa imenuje sodnike Ustavnega sodišča. Daytonski BiH je bila v obdobju aktivnega delovanja MS¹⁰ odvzeta suverenost. Zaradi odsotnosti napredka po prvih volitvah leta 1996 v BiH, je Peace implementation council na konferenci v Bonnu sprejel odločitev, ki daje OHR visoka pooblastila in mu omogoča direktno upravljanje s procesi v BiH. V praksi to pomeni, da z "Bonnskimi pooblastili" OHR lahko:

---

⁹ Direktor centralne banke je tujec, ki je imenovan na položaj direktorja s strani mednarodne skupnosti.

¹⁰ Aktivno delovanje MS traja do leta 2006, nato je le-to samo še formalno prisotna v državi.

- sprejema zakone, ki ne morejo biti spremenjeni, ne da bi bili prej sprejeti. Zakoni, ki jih je sprejel OHR so bili nujni, saj predstavniki treh konstitutivnih narodov niso mogli doseči konsenza;
- namešča in odstavlja javne uradnike ter jim s tem prepove opravljanje javnih funkcij.

(Huskić v Sarajlić in Marko 2011, 79–90)

Ustava BiH v členu II.2 integralno vsebuje Evropsko konvencijo o človekovih pravicah. Leta 2002 BiH postane polnopravna članica Sveta Evrope, kar pomeni, da se od BiH pričakuje izpolnjevanje zahtev Evropske konvencije o človekovih pravicah ter da sprejme jurisdikcijo Evropskega sodišča za človekove pravice, čigar odločitve so obvezujoče. Najbolj poznana odločitev (vezana za BiH) Evropskega sodišča za človekove pravice, je primer Sejdić-Finci¹¹ (2009) proti državi BiH. (Huskić v Sarajlić in Marko 2011, 67-70)

Kot sem omenila zgoraj, je BiH produkt trčenja dveh procesov, in sicer procesa postkonfliktne stabilizacije ter procesa demokratizacije. BiH je demokratična država z izvoljeno vlado, svobodnimi in rednimi volitvami, pluralnostjo političnih strank itd., kljub temu pa pomembne odločitve sprejemajo drugi – OHR¹², ki je nad ustavo BiH. Do demokracije, v kateri naj bi državljani prevzeli odgovornost za procese v državi še ni prišlo, kar je proizvedlo specifično politično kulturo v BiH. Prisotnost zunanjih institucionalnih odločevalcev¹³ je vzpostavila kulturo neodgovornosti. Dominantna etnična politična elita BiH je ugotovila, da jim ni potrebno vzpostaviti konsenza in s tem kulture dogovorov – niti v formalno-politični sferi niti v javni sferi. Od leta 2006 naprej, ko se je iz BiH umaknila¹⁴ MS v državi ni več nadzora in posledično vlada korupcija. BiH se spopada s korupcijo na najvišji ravni, napredka ni, Republika Srbska¹⁵ z Dodikom na čelu pa še vedno misli, da se lahko njihova država odcepi od BiH in postane samostojna oziroma se priključi Srbiji.

¹¹ Evropsko sodišče je v primeru Sejdić-Finci razsodilo, da BiH diskriminira državljane, ki ne pripadajo nobenemu izmed treh konstitutivnih narodov. To je kršitev protokola 12 Evropske konvencije o človekovih pravicah.

¹² OHR aktivno sprejema odločitve do leta 2006.

¹³ Primer izven institucionalnega odločevalca je OHR.

¹⁴ Mednarodna skupnost je v državi še vedno prisotna, vendar samo formalno.

¹⁵ Ime "Republika Srpska" je predmet kontraverzije. Ustavno sodišče BiH je leta 2004 odločilo, da je protizakonito poimenovati mesta in občine "Srpski", ker je to enonacionalno ime, obe entiteti pa sta multietnični. Enako bi moralo veljati tudi za entiteto. Pridevnik "Srpski" diskriminira Hrvate in Bošnjake, ki živijo v Republiki Srpski. Ime "Republika Srpska" pomeni, da je to republika Srbov, kar pa je v nasprotju z 1. členom ustave BiH. Kljub temu je to ime zapisano v ustavi BiH. Napaka je bila storjena leta 1995, ko se je pisal Daytonski sporazum.

BiH je "*captured state*". Politične stranke z javnim denarjem financirajo privatne kvazi socialne kategorije in volilno telo. Z vedenjem o moči Države so politične stranke vzpostavile sistem popolne kontrole vseh procesov.¹⁶ Država se nahaja v stanju politične paralize.

SLOVENIJA

26. junija 1991 je Slovenija razglasila samostojnost. Prva država, ki je priznala Slovenijo je bila Hrvaška, šlo je za medsebojno priznanje. Slovenija je bila sprejeta med Združene narode 22. maja leta 1992. Sledil je sprejem v Svet Evrope 14. maja 1993. Slovenija je 29. marca 2004 postala članica zveze NATO, dobra dva meseca kasneje pa tudi članica Evropske unije.

Kmalu po začetku finančne in gospodarske krize v Združenih državah Amerike leta 2008 je bilo mogoče čutiti njene posledice v Evropi in posledično pri nas. Slovenija je sprejela vrsto ukrepov, s katerimi je poskušala omiliti posledice krize in njen negativni vpliv. Kljub sprejetim ukrepom je kriza ohromila Slovenijo. Poleg gospodarske krize se Slovenija bojuje še s politično krizo. V Sloveniji vlada velik razkol med desnico in levico – med tistimi, ki gledajo v prihodnost in med tistimi, ki se jim kolca po preteklosti. Vse te razlike ovirajo izvajanje politike za javno dobro. Politična kriza se odraža tudi v javnem RTV sistemu. Ob vsakokratni menjavi oblasti se začne novo politično kadrovanje na RTV SLO, seveda vedno v korist vladajoči koaliciji.

Če upoštevamo zgoraj navedene kriterije Linza in Stepana (1996, 3) o dokončnosti demokratične tranzicije, potem lahko zaključimo, da je Slovenija demokratična država in da je tranzicija dokončana. Po Linzu in Stepanu (1996, 7) lahko tudi trdimo, da je demokracija v Sloveniji utrjena. Po Huntingtonu (1991) utrjevanje demokracij ni nikoli dokončan proces, ker vedno obstaja možnost zloma demokracije. Iz teoretičnega vidika je demokratična tranzicija v Sloveniji končana in Slovenija je utrjena demokracija. Praktično gledano pa demokratična tranzicija še vedno ni dokončana in dokler bo v Sloveniji vladala globoka politična razdeljenost ne moremo izključiti možnosti "zloma" demokracije.

---

¹⁶ Primer: Politične stranke odločajo, kdo bo direktor osnovne šole, bojujejo boje na nivoju mestnih skupnosti, ukvarjajo se z mikromenedžmentom.

7.3 EKONOMSKI KONTEKST

SLOVENIJA

Svetovna gospodarska kriza¹⁷ je imela za Slovenijo katastrofalne posledice. Prišlo je do inflacije, padca BDP, povečanja javnega dolga, zmanjševanja investicij in povečanja brezposelnosti¹⁸. Slovenija je v boju z gospodarsko krizo sprejela razne ukrepe za blažitev posledic krize: ukrepe namenjene gospodarstvu, ukrepe namenjene finančnemu sektorju, ukrepe namenjene javnemu sektorju, ukrepe namenjene prebivalstvu, ukrepe za boljše črpanje evropskih sredstev, varčevalne ukrepe, ukrepe za manjšo brezposelnost in ukrepe namenjene socialni podpori. (Vlada RS 2015)

Kriza je med drugim udarila tudi po javnem RTV sistemu. V zadnjih letih se RTV SLO spopada z finančno negotovostjo zaradi nestabilnosti RTV prispevka in prihodkov od oglaševanja. Nihanje RTV prispevka se je začelo leta 2009, ko je njegova regulacija prešla iz ZRTVS-1 v Zakon o izvrševanju proračuna Republike Slovenije (ZIPRS). Leta 2011 se je RTV SLO zaradi nastanka zakonske praznine spopadala z finančnim primanjkljajem v višini petih milijonov evrov, dve leti kasneje pa je znižanje RTV prispevka povzročilo skoraj dvomilijonsko finančno luknjo. Leta 2010 sprejeti Zakon o filmskem centru, javni agenciji Republike Slovenije (ZSFCJA) je z odločbo¹⁹, da mora javna RTV SLO izvesti razpis, preko katerega letno nameni najmanj 2% zbranega RTV prispevka kinematografiji, dodatno obremenil proračun RTV sistema. Leto kasneje je vlada sprejela Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah (ZAvMS), ki je omejil obseg oglaševanja z 12 na 10 minut v vsaki uri, v "primetimu" pa z 9 na 7 minut. Zakona sta RTV Slovenija prikrajšala za 4 do 5 milijone evrov na letni ravni. Na nestabilnost oglaševalskega trga vplivajo gospodarska in politična kriza, nova konkurenca, ki se pojavlja na medijskem trgu ter zahteve po transparentni a togi politiki trženja. (Filli 2014, 5)

---

¹⁷ Za začetek finančne in gospodarske krize štejemo stečaj ameriške banke Lehman Brothers dne 14. 9. 2008., ki je povzročil padec svetovnega finančnega sistema. Bankrot ene največjih ameriških investicijskih bank je bil razlog za zaostritev pogojev posojanja denarja na finančnem trgu. (Štiblar v Zorc 2013, 126)

¹⁸ 8. 5. 2015 je bilo na Zavodu RS za zaposlovanje registriranih skoraj 115 tisoč brezposelnih oseb. (ZRSZ 2015)

¹⁹ ZSFCJA, člen 17.1.: Radiotelevizija Slovenija podpira slovensko filmsko produkcijo tako, da izvede razpis, preko katerega letno nameni finančna sredstva za izdelavo filmov neodvisnih producentov za javno kinematografsko predvajanje v višini najmanj dveh odstotkov zbranega prispevka za programe in storitve Radiotelevizije Slovenija v preteklem letu.

BOSNA IN HERCEGOVINA

BiH je po Daytonski ustavi organizirana kot globoko decentralizirana konsociacijska demokracija. Takšen način ureditve je uspešno funkcioniral, dokler so bili nosilci procesa mednarodni akterji. S postopnim odhodom mednarodnih akterjev iz BiH in prehodom BiH iz Daytonске v ti. Bruseljsko²⁰ fazo, domači politični akterji začenjajo z dolgotrajnim in neuspešnim procesom reforme ustave BiH. Pod zunanjimi pritiski, ki so integralni del procesa približevanja EU se pojavlja potreba po prilagoditvi ustave na način, ki bi državo naredil bolj funkcionalno. (Pejanović 2015) Dodatni impulz ustavni reformi kot dominantnemu političnemu problemu v državi, daje ralsodba Evropskega sodišča za človekove pravice v primeru Sejdić-Finci proti državi BiH. Dinamika in metoda procesa pregovorov še vedno ni rešila vprašanja ustavnih reform, zato pa že 10 let soustvarja globoko politično krizo v državi. Socialno-ekonomski problemi, ki so se pod vplivom svetovne gospodarske krize naglo slabšali, so dosegli vrhunec februarja 2014 z nasilnimi protesti po celi BiH. Poleg protestov so BiH maja istega leta prizadele poplave, ki so povzročile še dodatne socialno-ekonomske probleme. V drugi polovici leta 2014 so pritiski glede izvajanja ustavne reforme prenehali, saj so se mednarodni akterji odločili, da mora BiH najprej temeljito reformirati socialno-ekonomsko politiko, za katero je bilo po protestih in poplavah jasno, da ne funkcionira. Kljub ogromnemu primanjkljaju v proračunu obeh entitet se javna poraba ne zmanjšuje, saj se politične stranke ukvarjajo izključno z nadzorom javnih sredstev – in to v času, ko ima 43031 podjetij (CBBH 2015) v BiH blokirane račune. Vsi omenjeni podatki kažejo na to, da se v BiH socialno-ekonomska politika ne izvaja tako kot bi se morala, zaradi tega pa so ekonomski trendi negativni. Vse to so razlogi, zaradi katerih je EU vskočila z agendo reform na način "najprej uredite, potem dobite denar".

Stanje javnih RTV servisov je bilo v obdobju prisotnosti mednarodne skupnosti zadovoljivo. V tem obdobju je bila izvedena reforma javnih RTV servisov po zgledu britanskega BBC-ja s ciljem, da se ustvari tri objektivne neodvisne javne servise. Z umikom mednarodne skupnosti iz BiH so se začeli poskusi domačih politikov po prevzemanju kontrole nad javnimi RTV servisi, kar je povzročilo težave z financiranjem. Padec prihodkov od prispevkov in marketinga je povzročil dramatično finančno krizo javnega RTV sistema. Ogrožene so osnovne funkcije javnega servisa in samo vprašanje časa je, do kdaj bodo lahko javni servisi

---

²⁰ »Bruseljska faza« imenujemo obdobje, v katerem je Evropska unija glavni akter v Mednarodni skupnosti in v katerem se BiH iz postkonfliktne države "spremeni" v državo pristopnico (država, ki je v procesu pristopanja k EU).

izpolnjevali svoje zakonske obveznosti. Plačevanje RTV prispevka je do sedaj potekalo preko Telekoma, od junija naprej pa bodo ljudje plačevali RTV prispevek skupaj z elektriko. Finančno situacijo RTV sistema so dodatno otežile poplave leta 2014, ki so direktno prizadele približno 100 tisoč družin, od katerih je nesmiselno pričakovati plačilo prispevka. Dodatne finančne težave FTV povzročajo Hrvati v Hercegovini, saj jih večina zavrača plačevanje RTV prispevka z argumentom, da želijo imeti svoj RTV kanal.

Odbor JRTS BiH zahteva od vlade Federacije in vlade Republike Srbske, da v okviru saniranja posledic poplav vključi tudi javne RTV servise, ki so indirektno utrpeli škodo, ki je ne morejo sanirati iz lastnih sredstev. Oblasti poziva tudi k strogemu izvajanju Zakona o JRTS BiH (člen 42.) in upoštevanju obveznosti iz Resolucije Sveta Evrope 2003/9, ki jih imajo države članice do javnih RTV servisov v zvezi s stabilnostjo financiranja. (Klix.ba 2014)

7.4 NOVE TEHNOLOGIJE

7.4.1 SLOVENIJA

Tehnologija je na področju medijev v zadnjih dvajsetih letih zelo napredovala. Slovenija je 1. decembra 2010 uspešno izvedla odklop analognega signala in prešla na digitalni signal. Digitalno prizemno televizijsko oddajanje poteka preko oddajniških omrežij oz. multipleksov. Multipleks A (MUX A) je prvo omrežje za digitalno televizijsko oddajanje v Sloveniji, namenjeno programom javne radiotelevizije in programom posebnega pomena, pokriva pa cca. 99 % prebivalstva RS. MUX A je gostil tudi nekatere komercialne programe, ki so imeli pravico razširitve v digitalni radiodifuzni tehniki. Z začetkom delovanja Multipleksa C (MUX C) 14. oktobra 2013 so v skladu z zakonodajo nanj prešli vsi komercialni programi. MUX C ima za cca. 3 % manjšo pokritost prebivalstva RS od MUX A, to pa je pokazatelj prizadevanj komercialnih medijskih hiš za cenejše omrežje z nacionalno pokritostjo. (AKOS 2013) Oddajanje televizijskega signala preko MUX prinaša boljše izrabo radiofrekvenčnega spektra, višjo kakovost slike in zvoka, možnost dodatnih storitev, možnost slike z visoko razločljivostjo (HDTV)²¹ in posledično možnost spremljanja TV programov v širokozaslonskem formatu. (DVB^oT Terrestrial)

Kljub zgoraj navedenim pridobitvam se pojavljajo dvomi o upravičenosti investicij v delovanje TV multipleksov, saj so njihovi stroški zelo visoki, TV signal preko MUX pa danes sprejema le še okoli 15 % gospodinjstev, preostali ga sprejemajo preko satelita ali kabljskih

---

²¹ Pomeni televizijo z višjo razločljivostjo slike, kot je standardna razločljivost, ki jo poznamo pri sistemu PAL (720 x 576 točk), ki ga uporabljamo v Sloveniji. (DVB-T)

in IP priključkov. Pri radijskih signalih so investicije upravičene, ker bi digitalno oddajanje radijskega signala pripeljalo do boljše mobilnost sprejema. (Filli 2014, 35)

Na področju video produkcije je tehnološki napredek prišel do razvoja slike z visoko ločljivostjo (HD). Razvoj HD tehnike je tesno povezan z razvojem širokozaslonskih TV sprejemnikov na osnovi tehnologij LCD, LED in OLED, ki gledalcu omogočajo večjo površino in boljšo kakovost slike. Da bi dosegli najboljšo mogočo kakovost slike pa potrebujemo pravo opremo. Generalni direktor RTV SLO Marko Filli (2014, 31) pravi, da zavod RTV SLO na tem področju uspešno sledi razvoju. Zavod izvaja velik del televizijske produkcije v HD kvaliteti ter distribuira HD kanale v kabelskih in IP TV sistemih ter na MUX A. Pri produkciji zvoka Zavod uporablja računalniško podprto orodje za produkcijo, predvajanje in arhiviranje zvočnih vsebin, pri pripravi radijskih programov pa je v uporabi enotno programsko orodje. Radijski programi se distribuirajo analogno, vendar je uvajanje digitalnega radia tik pred izvedbo.

Spremljanje radijskih in televizijskih programov preko širokopasovnih fiksnih in mobilnih omrežij (3G, LTE) ter pojav novih storitev (*video on demand* - VOD, *IP streaming* v živo, *second screen* aplikacije, *hybrid broadcast broadband TV* - HbbTV) sta zelo razširila možnosti dostopanja gledalcev, poslušalcev in uporabnikov do vsebin RTV Slovenija izven tako imenovanega linearnega časa predvajanja (predvajanja v okviru načrtovanega sporeda). RTV Slovenija zelo uspešno sledi razvoju fiksnih in mobilnih omrežij ter pojavom novih storitev kot so VOD, *IP streaming*, *second screen* aplikacije ter hibridni TV sprejemniki. Te aplikacije omogočajo spremljanje linearnega programa ter hkratno interaktivnost in aktivnost na socialnih omrežjih. Zavod ustvarja spletni portal MMC, omogoča dostop do arhiviranega gradiva in poslušanje programov na internetu, iOS-u, Androidu in na Windows8. Razvita je aplikacija za tablice in mobilne naprave RTV 4D²² ter aplikacija za Hbb TV. Razvijajo se t. i. "priporočilni sistemi", ki uporabnikom priporočajo dodatne vsebine glede na njihove interese. Vzporedno z "priporočilnimi sistemi" se razvija tudi "personalizacija" vsebin, kjer si bo lahko vsak uporabnik iz ponujenih vsebin sestavil lastni program. (Filli 2014, 31-32) V sklopu MMC deluje portal Dostopno.si, ki omogoča enostaven dostop do različnih vsebin v tehnikah, prilagojenim predvsem gluhih, naglušnim, slepim in slabovidnim osebam, kot tudi osebam z drugačnimi invalidnimi ovirami. Portal deluje v skladu s standardi in priporočili za dostopnost ter vsebinsko in oblikovno prilagojenost. (Dostopno 2015). Najbolj razvita govorna

---

²² RTV 4D je arhiv posnetkov RTV SLO. Aplikacijo lahko uporabljajo uporabniki po celem svetu, imeti morajo le dostop do interneta.

tehnologija je sinteza govora, ki jo država intenzivno razvija, da bi jo lahko čimprej implementirali. Pripomoček, ki omogoča podnaslavljanje v živo je razpoznavna govora, ki pa ni še razvit do stopnje, da bi ga lahko uporabljali na televiziji, saj je trenutno omejen na osnovne aplikacije in orodja. (Rot 2015; Dobrovoljc in drugi 2014, 13).

7.4.2 BOSNA IN HERCEGOVINA

Bosna in Hercegovina je edina država v Evropi, ki ni izvedla digitalizacije. Da bi lažje razumeli proces digitalizacije, tj. prehoda iz analognega na digitalni signal, moramo opredeliti pojem digitalne dividende in njeno vlogo. Digitalna dividenda je osvobojeni del radiofrekvenčnega spektra. To pomeni, da bo določen del spektra, ki je trenutno zaseden za analogno oddajanje ob prehodu na digitalno oddajanje spet na voljo. Digitalna dividenda je "dohodek" države, merjen v svobodnih frekvencah, ki se osvobodijo ob prehodu iz analognega na digitalno oddajanje.

7.4.2.1 PRAVNI VIDIK

Leta 2006 je v BiH vzpostavljen DTT (*Digital terrestrial television*) Forum Bosne in Hercegovine, leta 2007 se vzpostavijo delovne skupine in operativni del sekretariata, in na osnovi širše razprave in uspešnega regionalnega sodelovanja, Svet ministrov leta 2009 sprejme Strategijo prehoda na digitalno radiodifuzijo v BiH. Strategija predvideva prenehanje analognega oddajanja s 1. 12. 2011, česar pa BiH ni realizirala. Zaradi zamujanja pri pripravi in sprejetju akcijskega načrta je potrebno Strategijo na nekaterih področjih aktualizirati in jo prilagoditi današnji situaciji na področju komunikacij v BiH. Temeljna načela priprave tega pravnega okvira sta hiter in efektiven prehod na digitalno radiodifuzijo, upoštevajoč interese uporabnikov licence in končnih uporabnikov s sprejetjem finančno upravičenega modela in ukrepov za spodbujanje razvoja komunikacijskega sektorja ter čim boljša izkoriščenost digitalnih dividend in ostalih možnosti digitalne radiodifuzije. Strategija temelji na načelih spodbujanja razvoja informativnega društva v BiH, spodbujanja dolgoročnega razvoja konkurence in pluralizma komunikacijskega sektorja, spodbujanja ustvarjanja pogojev za kontinuiran razvoj medijske svobode, na zaščiti interesa uporabnikov operaterjev v komunikacijskem sektorju v BiH v smislu nediskriminacijskega pristopa, kvalitete in cene storitev. Strategija je nastala kot plod dela petih strokovnih skupin s približno 50 strokovnjaki, skupaj z vključevanjem vseh relevantnih interesnih skupin v BiH in široko strokovno javno razpravo za obdobje dveh let ter pripravo podrobnega akcijskega načrta. (RAK 2012a, 3-4)

RAK je prilagodila pravni okvir za bolj učinkovito uvedbo DTT-a u BiH. Tekom procesa harmonizacije obstoječega pravnega okvira BiH z odredbami EU Direktive o avdiovizualnih medijskih storitev je RAK izdelala spremembe in dopolnitve k Zakonu o radiodifuziji in Zakonu o avdiovizualnih medijskih storitvah in medijskih storitvah radia. S temi spremembami so zadoščene regulacijske zahteve za licenciranje vseh akterjev digitalne radiodifuzije. Tak pravni okvir ustreza tudi priporočilom DigiTV-ja. Narejen je bil tudi Načrt namembnosti in uporabe radiofrekvenčnega spektra v BiH, ki predvideva devet digitalnih področij. Delegacija Bosne in Hercegovine je na regionalni konferenci o radio-komunikacijah (RRC-06) uskladila frekvenčni načrt za zemeljsko digitalno radiodifuzijo. Vsakemu področju je dodeljena ena VHF frekvenca in sedem UHF frekvenc. S tem ima BiH tako dovolj sredstev za uspešen prehod iz analogne na digitalno radiodifuzijo kot tudi prostor za čim boljši izkoristek digitalne dividende. Prehod iz analogne na digitalno radiodifuzijo je mednarodno dogovorjen proces in mednarodno sprejeta obveza Bosne in Hercegovine. Regionalni sporazum (GE-06), predvideva uvedbo digitalne in dokončno prekinitev analogne televizije v Evropi, Afriki in delu Azije s 17. junijem 2015. (RAK 2012a, 5)

20. junija 2007 je Svet ministrov sprejel Poročilo o sodelovanju BiH na RRC-06 in Zaključni dokument RRC-06, Predsedstvo BiH pa je mesec kasneje sprejelo Sklep o sprejetju teh dokumentov v skladu z Zakonom o sklepanju in izvajanju mednarodnih sporazumov. Postopek ratifikacije je zaključen, kar pa zavezuje BiH da deluje v skladu z navedenim sporazumom. V letu 2007 je bila sprejeta Politika sektorja oddajanja, ki pa je že zastarela in ne ustreza več potrebam sektorja in uvajanju DTT. Aprila 2010 RAK sprejme Sklep o uporabi MUX A, ki je namenjen javnim RTV servisom u BiH. Sklep določa način in pogoje za uporabo MUX A za digitalno oddajanje televizijskih programov javnih RTV servisov. To je pomemben prvi korak, saj Strategija predvideva, da ima javni RTV sistem BiH pomembno vlogo pri uvajanju DTT-ja. Javni RTV servis je po zakonu dolžan nenehno informirati prebivalstvo BiH. Svet ministrov je julija 2010 sprejel Sklep o sprejetju Projekta digitalizacije mikrovalovnih povezav javnih RTV servisov v BiH s ciljem uvedbe nove tehnologije v skladu z zakonodajo EU na področju elektronskih medijev. Cilja projekta sta tako izgradnja novega sodobnega sistema, ki bo lahko zagotavljal analogni in digitalni prenos radijskih in televizijskih programov v skladu z zahtevami javne RTV, povečanje zmogljivosti omrežja za dvostransko in večstransko izmenjavo radijskih in televizijskih programov med javnimi RTV servisi in sistema mikrovalovnih povezav, ki so namenjena širitvi radijskih in televizijskih programov iz sosednjih držav kot tudi visoka stopnja zanesljivosti sistema. Projekt še ni

realiziran. Za prehod na digitalno radiodifuzijo je potrebno imeti opredeljene tehnične standarde opreme, saj so opredeljeni standardi ključnega pomena za varstvo potrošnikov in trga v BiH.²³ Svet ministrov je v drugi fazi sprejemanja Strategije spremenil strukturo, in sicer je pet delovnih skupin zamenjala 22-članska strokovna komisija z nalogo oblikovanja akcijskega načrta. (RAK 2012a, 5–6)

Sektor Komunikacij v Bosni in Hercegovini je razmeroma stabilen (glede na število licenc in usklajevanja pravil in predpisov RAK-a) in spremlja tehnološke trende (razvoj in uveljavljanje novih platform). V velikem delu pravnega okvirja sektorja²⁴ so potrebne spremembe, ki bi omogočile ustrezno spremljanje dinamike sektorja komunikacij v BiH in evropske trende na področju medijske politike. (RAK 2012a, 8)

V Javnem RTV sistemu Bosne in Hercegovine še vedno ni prišlo do formiranja Korporacije kot skupne upravljalne strukture javnih RTV servisov. Korporacija JRTVS je ključnega pomena za delovanje JRTVS, kot tudi za celoten proces uvajanja DTT v BiH. 12. in 13. člen Zakona o JRTVS Bosne in Hercegovine se nanašata na Korporacijo, na njene cilje in dejavnosti iz katerih je razviden pomen Korporacije v procesu prehoda na DTT v BiH. Osnova za razvoj javnih RTV servisov mora biti univerzalnost, ti pa morajo biti predstavljeni na različnih digitalnih platformah. Prihaja do vse večje uveljavitve distribucije RTV programov prek drugih komunikacijskih platform (kabelska, internet, DTH), kar nas lahko pripelje do nezainteresiranosti javnosti za prehod na digitalno oddajanje. Nove tehnološke platforme so pomemben dejavnik v sektorju komunikacij in jih je potrebno vzeti v obzir pri določanju dostopa do DTT. (RAK 2012a, 8–9)

Potrebno je sprejeti novo politiko sektorja oddajanja, ki bo dala odgovor na trenutne trende razvoja in izzive na področju radiodifuzije BiH. Nova politika sektorja oddajanja mora biti prilagojena trenutnemu terminološkemu sistemu, lokalne okoliščine pa morajo biti usklajene z evropskimi načeli stimulacije razvoja avdiovizualnega trga, zagotovljena mora biti tudi zaščita mladoletnikov pred neprimernimi vsebinami, ključna je pluralnost medijev, zmanjšati je potrebno digitalne ločnice in spodbujati digitalno pismenost. (RAK 2012a, 11)

Zaradi zamude pri uvajanju DTT je treba preučiti modele, ki bi bili primernejši glede na trenutno stanje na trgu. Pojavila se je ideja o tako imenovanih digitalnih otokih. Gre za načelo

---

²³ Svet ministrov je 21. decembra 2011 sprejel Predlog o minimalnih tehničnih standardih za uporabnike digitalnega zemeljskega oddajanja v BiH.

²⁴ Zakon o komunikacijah BiH (2003) in Politika sektorja oddajanja (2007) ter Zakon o Javnem RTV sistemu BiH (2005).

postopnega uvajanja DTT-ja po regijah. Tako bi se prekinilo analogno oddajanje najprej v velikih mestnih središčih (Sarajevo, Banja Luka, Mostar), šele potem pa po celi BiH. To bi služilo kot dober uvod v nacionalno kampanjo z namenom promocije DTT-ja v javnosti. Pri pripravi akcijskega načrta je zaželeno, da se vključi predstavnike nevladnega sektorja in druge interesne skupine. Privatne televizijske postaje imajo omejeno ekonomsko moč in bo sam proces prehoda za njih predstavljal veliko obremenitev. Tako največji del oglaševalskega trga predstavljajo članice javnega RTV sistema BiH. Zaradi novih trendov pri oddajanju bo prišlo do spremenjene strukture in števila uporabnikov po prekinitvi analogne radiodifuzije. (RAK 2012a, 12) Poleg ukrepov, ki so predlagani v Strategiji bi bilo dobro uvesti nekatere ukrepe za zagotovitev zadostnega interesa za oddajanje v DTT MUX-ih in pri tem omogočiti uporabnikom AVMS dovoljenja, da lahko svoj program spremljajo v prehodnem obdobju tudi v gospodinjstvih, ki so na drugih platformah. Pomembno je, da so stroški oddajanja v DTT MUX enaki ali manjši (v smislu provizij in licenc), od tistih, ki so veljali za analogno oddajanje. (RAK 2012a, 13)

Digitalna dividenda je eden od ključnih razlogov za prehod na DTT, zato bi morala biti predmet strateškega načrtovanja ključnih državnih interesnih skupin (Ministrstvo za promet in komunikacije, Regulacijska agencija za komunikacije). Za čim boljši izkoristek digitalne dividende v BiH bi bilo potrebno izkoristiti radiofrekvenčni spekter v območju od 790 MHz - 862 MHz za brezžične širokopasovne povezave. Tako bi zmanjšali digitalni razkorak, ki omogoča ruralnim območjem dostop do interneta in drugih telekomunikacijskih storitev. Prihodke iz digitalne dividende bi bilo treba uporabiti za financiranje prehoda na DTT in razvoj sektorja komunikacij v BiH, da se zagotovi stabilen trg in podpre domačo proizvodnjo ter storitve. Trenutno na telekomunikacijskem trgu BiH ni dovolj interesa za povečanje kapacitet na radiofrekvenčnem obsegu, ki ga prinaša digitalna dividenda, tako da bo ideja o prenosu sredstev iz digitalne dividende v digitalizacijo radiodifuzije v takem okolju težko uresničljiva. Strateški cilj je motivirati državljane, da svoja gospodinjstva usposobijo za sprejem digitalnega oddajanja čim hitreje, tako bi se namreč zmanjšali stroški v prehodnem obdobju in s tem bi se uporabnike spodbudilo, da aktivno sodelujejo pri prekinitvi analognega oddajanja pred postavljenim datumom. Potrebno je razpisati ponudbo za MUX B operaterja, saj bi tako lahko radio in televizijske postaje, ki niso članice JRTS BiH s svojim prihodom na tržišče ponudile zdravo konkurenco JRTVS in jo spodbudile k okrepitvi prizadevanj za izpolnitev obveznosti in pričakovanj vodilnih institucij v procesu prehoda na DTT. (RAK 2012a, 13-15)

7.4.2.2 EKONOMSKI VIDIK

Regionalni sporazum (GE-06) predvideva uvedbo digitalne in prekinitev analogne televizije v Evropi, Afriki in delu Azije. S Strategijo (DTT Forum, 2009) je predvideno, da naj bi analogni signal v BiH prenehal oddajati s 1. 12. 2011 v UHF obsegu in s 1. 12. 2012 v VHF obsegu. Zaradi težav je bil rok za prekinitev analognega signala podaljšan na 1. 12. 2014, ker pa prekinitev tudi do takrat ni bila realizirana, so rok ponovno podaljšali. Novi rok je 17. junij 2015. Z prekinitvijo analognega signala bo prišlo do osvoboditve dela radiofrekvenčnega spektra – digitalne dividende. Radiofrekvenčni spekter je omejen. Spekter v VHF obsegu (47-68 MHz in 174-230 MHz) in v UHF obsegu (470-862 MHz) je po sporazumu iz Stockholma predviden za oddajanje analognega televizijskega in radio signala (DTT Forum, 2009). Radiofrekvenčni spekter u UHF velja za najvrednejši radio spekter, saj zagotavlja dobro ravnotežje med pokritostjo, kapaciteto in enostavnostjo dizajna opreme (RAK 2012c). Ta del spektra ima odlično zmožnost širjenja, ker je signal v tem delu spektra močnejši in lahko potuje dlje. Digitalno dividendo se lahko uporablja za: digitalno zemeljsko televizijo, mobilno televizijo-preko 3G omrežja, komercialne brezžične širokopasovne storitve – za fiksne in mobilne naprave, brezžično širokopasovno storitev za zaščito pred katastrofami (PPDR) in storitve oddajanja ter izdelave programov (SAB/SAP). Ena od možnosti da se razvije dodatni DTT MUX so tudi dodatni programi standardne resolucije (SDTV) ali visoke resolucije (HDTV), ki bi povečali atraktivnost DTT platforme. (RAK 2012c, 12-14)

Digitalna dividenda se lahko koristi za namen digitalne televizije ali za namen mobilnih širokopasovnih storitev, vendar ne hkrati. Istočasna uporaba digitalne dividende bi pripeljala do motenj, to pa bi pomenilo, da je ta del spektra ničvreden. Razdelitev digitalne dividende nas v ekonomskem smislu pripelje do rivalstva med digitalno televizijo in mobilnimi operaterji. Dele spektra je zato potrebno razdeliti tako, da bo razdelitev prinesla največjo skupno družbeno vrednost televizijskih in mobilnih storitev (eksterna vrednost + privatna vrednost). Spekter ima dobre lastnosti širjenja, kar zagotavlja optimalno kombinacijo pokritosti in kapacitete podatkov. Te lastnosti določajo infrastrukturne stroške in boljše kot so možnosti širjenja, manjše bo število baznih postaj. Dobre možnosti širjenja pomenijo tudi boljši signal za mobilne telefone znotraj zgradb. (RAK 2012c, 12-14) Dodeljevanje frekvenc poteka na osnovi tržnih in ekonomskih kriterijev, in sicer na licitaciji ali preko tako imenovanega "beauty contest-a". Gre za postopek, pri katerem je vnaprej določena višina koncesijske dajatve in pri katerem so pogoji in merila ocenjevanja ponudb vnaprej potrjeni s strani regulatorja v razpisni dokumentaciji. Pri licitaciji se izbere tisti ponudnik, ki ponudi

največ denarja za koncesijo. Vsak ponudnik mora zagotoviti pokritost ruralnih področij, saj se na ta način zagotavlja največja dodatna vrednost za družbo. (RAK 2012a, 24-27)

Študijo Izkoriščanje digitalne dividende – Evropski pristop je opravila svetovalna družba Analysys Mason, DotEcon in Hogan & Harston, ki je prišla do zaključka, da ima družba večjo korist, če osvobodi frekvence v spektru 790–862MHz v korist mobilnega širokopasovnega pristopa, kot pa če bi te frekvence imela zemeljska televizija.

Obstajata 2 načina, po katerih bi se lahko razdelilo digitalno dividendo v BiH:

1. Dodatni TV kanali zemeljskega oddajanja (komercialna Pay-TV storitev).
2. Nove informacijske in komunikacijske storitve, ki vključujejo storitve hitrega mobilnega dostopa do interneta in uvedbo četrte generacije mobilnih komunikacij – 4G (LCE tehnologija).

Po Bassovem modelu so strokovnjaki izračunali, da bi bilo v letu, v katerem bi se implementiral proces prehoda na DTV v BiH registriranih največ uporabnikov storitve Pay-TV, kar 10.800 gospodinjstev, potem pa naj bi njihovo število kontinuirano padalo. Medtem pa bi storitve mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta (MBI) koristilo 2.100.000 potencialnih uporabnikov in bi v obdobju 10 let od dneva prehoda na DTV njihovo število kontinuirano raslo. (RAK 2012c, 36) Skupni prihodki se ustvarjajo na podlagi mesečnega predplačila za Pay-TV storitev, ki jo plača gospodinjstvo oziroma mesečnega predplačila za MBI storitev, ki jo plača uporabnik. Od digitalne dividende imata korist tako družba kot država.

Ustvarjalci mobilnih storitev zagotavljajo večjo privatno vrednost kot ustvarjalci dodatnih TV programov. Večja privatna vrednost pa pozitivno vpliva na glavne makroekonomske pokazatelje: dosežata se večja produktivnost in zaposlenost družbe, povečuje se bruto domači proizvod, večja se gospodarska aktivnost. Veča se tudi eksterna družbena vrednost, saj se izboljšuje kvaliteta življenja (boljši dostop do storitev in dobrin, dostop do vladnih servisov, dostop do online skupnosti, izboljšanje informacijsko-komunikacijskih tehnoloških veščin, zadrževanje prebivalstva na ruralnih področjih), kar ima pozitiven vpliv na kulturo in demokracijo. (RAK 2012c, 46)

Razvoj širokopasovnih storitev je izjemnega pomena za ekonomski razvoj v BiH. Narejena je bila raziskava o stanju na tržišču telekomunikacijskih storitev v primerjavi z 27 državami EU ter deželami regije. Raziskovano je bilo tudi, ali je potrebno ponuditi nove storitve na tržišču

telekomunikacij s ciljem zmanjšanja digitalne "luknje" med urbanimi in ruralnimi središči. Iz analize je razvidno, da BiH za sosednjimi državami in državami članicami Evropske unije zaostaja po številu priključkov širokopasovnih storitev. Razvidna je neenakomernost v številu in gostoti priključkov po kantonih in regijah. Vzrok za takšno neenakomernost tiči v demografski strukturi, nepoznavanju načina uporabe informacijskih in komunikacijskih tehnologij pri prebivalcih ter (ne)dostopnosti infrastrukture širokopasovnega pristopa v vseh regijah BiH. Analiza tehnološke zastopanosti kaže na dominacijo ene vrste pristopa (xDSL), ki pa ne omogoča večjega napredka glede dostopnosti hitrega širokopasovnega interneta. Digitalna dividenda lahko zagotovi večji del novih brezžičnih komunikacijskih storitev, omogoča radiodifuziji širitev storitev in istočasno zagotavlja potreben radiofrekvenčni spekter za druge družbene in ekonomske potrebe.

Digitalna dividenda se uporablja za aktivnosti radiodifuzije v industriji brezžičnih komunikacij, velik vpliv ima na konkurenco in razvoj na tržišču, omogoča pa tudi koristne družbene in kulturne spremembe. Da bi se to lahko izkoristilo v največji možni meri, je pomembno, da uporaba digitalne dividende temelji na harmoniziranem pristopu, bodisi v širokopasovnih mrežah bodisi za potrebe digitalne televizije, radiomikrofonov, itd. Širokopasovne spremembe vplivajo na zmanjševanje digitalne "luknje" in pomagajo pri zagotavljanju enakega pristopa k novim informacijskim in komunikacijskim tehnologijam prebivalstva BiH.

Razvoj širokopasovnega pristopa v BiH se sooča s sledečimi izzivi:

- Pomanjkanje znanja o uporabi računalnika, interneta in širokopasovnega pristopa ter pomanjkanje zavedanja o možnostih, ki nam jih odpira uporaba informacijskih in komunikacijskih tehnologij.
- Regionalna zastopanost priključkov širokopasovnega pristopa je nezadostna in neenakomerna, prav tako tudi dostopnost potrebne infrastrukture.
- Slaba ponudba elektronskih komunikacijskih vsebin in storitev za katere je potreben širokopasovni pristop.
- Nezadovoljiva uporaba informacijskih in komunikacijskih tehnologij med zasebnimi in poslovnimi uporabniki.

(RAK 2012d, 64-65)

Narejena raziskava s ciljem zmanjšanja digitalne "luknje" med urbanimi in ruralnimi deli BiH je pripeljala do naslednjih zaključkov: infrastruktura, potrebna za uporabo telekomunikacijskih storitev je v enaki meri dostopna tako v gospodinjstvih iz ruralnih kot tudi urbanih središč BiH; vzorec obnašanja uporabnikov govornih storitev mobilne in fiksne mreže in uporabnikov interneta se bistveno ne razlikuje med urbano in ruralno populacijo BiH; več kot polovica državljanov meni, da bi bilo treba del svobodnih RF frekvenc nameniti sektorju telekomunikacijskih storitev in to za namen brezžičnega dostopa do interneta; samo ena tretjina bi bila pripravljena zamenjati mobilnega operaterja v primeru, da se na trgu pojavi nov, četrti mobilni operater; rezultati kažejo, da se profil uporabnika telekomunikacijskih storitev ne razlikuje med urbano in ruralno populacijo.

7.4.2.3 PROMOCIJSKI VIDIK

Digitalna televizija (DTV) je napredna tehnologija oddajanja, gledalcem je ponudila programe z boljšo kvaliteto slike in zvoka, možnost interakcije ter možnost oddajanja večjega števila programov. Z digitalnim prenosom televizija dobiva konvergenco z omrežnimi postajami, računalniki, računalniškimi igrkami, DVD-ji, itd. Karakteristiki sistemov in proizvodov je skupno to, da so zasnovani na digitalnih kodiranih podatkih. DTV prinaša veliko prednosti za gledalce, kot na primer: boljšo kvaliteto slike in tona, večjo odpornost na vremenske pojave, boljšo kvaliteto prejete slike in format slike 4:3 ali 16:9. Televizijskim postajam pa digitalno oddajanje omogoča pokrivanje večjega območja, možnost oddajanja dodatnih servisov (servisne informacije, video igre, itd.), možnost oddajanja večjega števila programov po enem kanalu, nižjo ceno uporabe oddajnih naprav – TV oddajnikov in mobilni sprejem digitalnega signala. Za prehod na digitalno oddajanje je odgovoren Svet ministrov v sodelovanju z RAK-om in javnimi servisi. V okviru aktivnosti je strokovna komisija DTT Foruma naredila predlog Akcijskega načrta prehoda iz analogne na digitalno zemeljsko radiodifuzijo v BiH, ki predvideva, da se mora prehod na digitalno radiodifuzijo končati z 1. decembrom 2014, vendar to ni bilo realizirano. Akcijski načrt predvideva javno kampanjo informiranja javnosti o procesu uvedbe digitalne zemeljske radiodifuzije, o prednostih DTV in o tem, kako naj prebivalci opremijo gospodinjstva za sprejem digitalnega signala. Kampanja informiranja vključuje oblikovanje niza komunikacijskih sporočil. Predlog za informativno kampanjo se fokusira na načrtovanje in realizacijo samih aktivnosti, ki so potrebne, da bi proces prehoda potekal nemoteno in v predvidenem roku. Kampanja bo vsebovala naslednje aktivnosti: video vsebine, ki se bodo oddajale na javnem servisu (tv oddaje, spoti, debate), informiranje preko spletnih strani, predstavitev v medijih, vzpostavljanje klicnega centra in formiranje ekipe za

podporo. Kampanja bo razdeljena v štiri faze na podlagi intenzivnosti in vsebine, začela naj bi se takoj po sprejetju Akcijskega načrta. V prvi fazi se bi opravilo izpraševanje prebivalstva in finalizacija načrta kampanje, v drugi fazi sledita priprava in najava aktivnosti, tretja faza predvideva intenzivno kampanjo informiranja in izobraževanja, v četrti fazi pa bi šlo za promocijo klicnega centra in ekipe za podporo. (RAK 2012b, 3-25)

Strategija komuniciranja s potrošniki vsebuje vse potrebne analize, načrt komuniciranja z pregledom komunikacijskih kanalov in predlog vsebine, s katero bi se realiziralo informiranje vseh akterjev v skupnem procesu prehoda na digitalno oddajanje TV v BiH. Poseben poudarek je na kreiranju vsebine za informiranje javnosti z vsemi relevantnimi informacijami, navodili o specifičnosti tržišča in pregledom statusa procesa digitalizacije. Cilj je seznaniti prebivalce s konceptom digitalne radiodifuzije, predstaviti pojme, vezane na digitalno radiodifuzijo na lahek in enostaven način, narediti in predstaviti pregled prednosti za uporabnike, spoznati javnost z podrobnostmi v zvezi z državnimi subvencijami in roki ter motivirati bodoče uporabnike, da zagotovijo tehnične predpogoje za sprejem DTT u svojem gospodinjstvu. (Apriori komunikacije 2012, 3–4)

Dejstva v zvezi z tehnološkim napredkom javnega RTV sistema v BiH so sledeča:

- Televizijski in radijski signal sta analogna;
- JRTVS BIH ne oddaja slike v HD tehniki;
- Vsi trije javni RTV servisi imajo spletni portal;
- RTRS ima android aplikacijo za spletni portal, FTV sicer ima mobilno aplikacijo, ampak samo za teletext, medtem ko BHRT še vedno ni razvila mobilne aplikacije za pametne telefone;
- Televizijske in radijske programe je mogoče spremljati v živo preko spletnih portalov;
- Vsebine vseh treh servisov so dostopne v arhivu na spletnih portalih servisov;
- Oprema za oddajanje digitalnega signala je bila kupljena in nameščena v Federaciji. RTRS je nabavil lastno opremo v vrednosti 7 milijonov KM, ki pa ni kompatibilna z opremo, kupljeno za vse javne RTV servise v BiH, zato je del opreme, ki je namenjen RTRS-u še vedno v skladišču zgradbe BHRT-ja. RTRS je leta 2009 začel z poskusnim oddajanjem, zaradi česar je bil kaznovan z denarno kaznijo v višini 100.000 KM.

Direktorica sektorja za emitiranje RAK Helena Mandić je mnenja, da je scenarij, v katerem bi BiH izpolnila tehnične kriterije za prehod na digitalno oddajanje do 17. Junija 2015 nerealen, saj je digitalizacija v BiH politično vprašanje. (Otisak.ba 2015)

8 ANALIZA

8.1 PRVO RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Kako se je odvijal proces (re)formiranja javnih servisov v Bosni in Hercegovini in kako v Sloveniji od njenega vstopa v Evropsko unijo leta 2004 pa do junija 2015?

8.1.1 PRIMER BIH

Zakonski okvir javnega radiotelevizijskega sistema in servisov znotraj njega je zelo zapleten. Sestavljajo ga Zakon o komunikacijah, Zakon o Javnem radiotelevizijskem sistemu BiH, Zakon o Javnem radiotelevizijskem servisu BiH, Zakon o Javnem servisu radiotelevizije Federacije BiH in Zakon o radioteleviziji Republike Srbske.

Zakon o komunikacijah se je spreminjal trikrat. Leta 2002 ga je z Odločbo 52/02 sprejel Visoki predstavnik Paddy Ashdown, ki je z njim vzpostavil temeljna načela in zahteve za regulacijo RTV oddajanja. Zakon se je prvič spremenil leta 2006, ko se je na predlog Ministrstva za varnost dopolnilo 4. člen Zakona, ki določa Regulacijska načela radiodifuzije in telekomunikacij. Dodani sta bili dve točki, ki določata, da so vse pravne in fizične osebe, ki ponujajo telekomunikacijske usluge, dolžne na lastne stroške zagotoviti možnost legalnega prestrežanja telekomunikacijskih storitev ter tudi drugih dejavnosti in varovanih podatkov. To bo omogočilo pooblaščenim agencijam zakonito prestrežanje telekomunikacij in telekomunikacijskih podatkov. (Zakon o dopunama Zakona o komunikacijama, član 4.) Druga sprememba Zakona je bila leta 2010, zagotovila pa je spoštovanje, promoviranje in bolj enakomerno zastopanost obeh spolov v organih RAK-a in uporabo "gender sensitive" jezika. Sprememba zakona leta 2012 je posegla v pravila imenovanja članov Sveta Agencije. Po spremenjenem zakonu PSBiH osnuje komisijo, ki je zadolžena za imenovanje Sveta Agencije, za objavo javnega natečaja in za potrditev in dostavo liste 14 kandidatov Svetu ministrov BiH, ki mora v roku 30 dni PSBiH dostaviti predlog 7 članov za Svet Agencije. PSBiH ima po prejemu predloga mesec dni, da imenuje člane Sveta Agencije. V Zakonu so po novem jasno določeni kriteriji, kdo je lahko imenovan za člana Sveta Agencije. Svet ministrov in PSBiH sta pri imenovanju dolžna poskrbeti za enakomerno nacionalno in spolno zastopanost članov v Svetu Agencije.

Zakon o Javnem radiotelevizijskem sistemu BiH ureja sistem javnega oddajanja v državi, odnose med tremi javnimi RTV servisi in Korporacijo ter njeno organizacijo in dejavnostmi. Po sprejetju Zakona leta 2005 se je ta spreminjal štirikrat. Leta 2009 je prišlo do prve

spremembe Zakona, ki se je nanašala na oprostitvev plačevanja RTV prispevka osebam, ki živijo same ali z oskrbnikom in so trajno izgubile vid ali sluh. Svet ministrov je dolžan zagotoviti sredstva iz proračuna v višini manjka prihodka zaradi oprostitve plačevanja RTV prispevka. Spremembe in dopolnitve Zakona leta 2010 so prepovedale diskriminacijo na podlagi spola in uvedle enakomerno zastopanost obeh spolov pri zaposlovanju in imenovanju direktorja in članov organov Korporacije. Poleg tega je uvedena tudi uporaba "gender sensitive" jezika. Javni servisi so dolžni prilagoditi uredniško politiko in programske vsebine tako, da je poskrbljeno za enakomerno prisotnost obeh spolov in enakomerno zastopanje interesov v medijih. V spremenjenem Zakonu je vnesena prepoved oddajanja programski vsebin ali objavljanja prilog, ki bi na stereotipen, žaljiv ali ponižujoči način predstavljale ženski ali moški spol. Po treh neuspešnih poskusih spremenitve Zakona (leta 2011, 2012 in 2014) je bila v letu 2015 sprejeta še ena sprememba Zakona, ki določa plačevanje RTV takse preko Telekoma do vzpostavitve novega sistema plačevanja RTV takse, najkasneje do 26. oktobra 2015.

Predlog spremembe Zakona iz leta 2011 (Parlamentarna skupština BiH 2011) je predvideval ukinitvev obveze plačevanja takse za uporabo frekvenc, ki so jo RTV servisi plačevali RAK-u. Izbrisal naj bi se tudi člen 17a, ki določa, da so osebe, ki so trajno izgubile sluh ali vid oproščene plačevanja RTV prispevka, saj naj bi se to uredilo v 18. členu z dodatkom, ki pravi, da mora Svet ministrov v sodelovanju z Odborom sistema definirati kriterije, izvor in postopek subvencioniranja RTV prispevka v roku leta dni. Po Predlogu zakona BHRT pobira RTV prispevek v Brčko distriktu, lahko pa preloži pobiranje prispevka na entitetska servisa FTVBih in RTRS, s ciljem racionalizacije stroškov. Plačani prispevki se nato razdelijo po formuli 50:25:25. Predlog določa, da morajo vsa gospodinjstva, podjetniki, organizirani subjekti in drugi, ki imajo poslovalnice ali delujejo izven sedeža podjetja z namenom ustvarjanja dobička in posedujejo radio ali televizijski sprejemnik plačati RTV prispevek. Vsako gospodinjstvo je dolžno plačati RTV prispevek za en RTV sprejemnik brez ozira na to, koliko jih poseduje. Vsi polnoletni člani gospodinjstva so soodgovorni za plačilo RTV prispevka.

Spremembe zakona leta 2012 so bile predložene zato, da bi prišlo do sprememb v entiteskih zakonih s ciljem možnosti načrtovanja sredstev za javne RTV servise v proračunu 2013. Predvideno je financiranje BHRT-ja iz proračuna BiH, FTVBih in RTRS pa bi se financirala iz entitetskih proračunov. Po predlogu bi se iz 2. člena črtala 11. alineja, ki definira RTV takso, črtal bi se člen 8, ki govori o pristojnostih Odbora sistema kot tudi vsi člani med

členom 17. in do vključno člena 26. Členi se nanašajo na RTV prispevek, njegovo višino, način plačila in razdelitve, predpostavko o posedovanju RTV sprejemnika, število sprejemnikov, na obvezno prijavljanje sprejemnikov, nadzor plačila, dokumente in programska načela. Poleg tega bi se iz Zakona črtali še člen 43, ki govori o višini kazni za neplačnike ter 4. in 5. odstavek 42. člena, ki določata, da v času veljave prvega dovoljenja Sistema RTV takso zaračunava Telekom. (Prijedlog poslaničkok kluba SDS, 2012)

Leta 2014 je bil vložen Predlog spremembe Zakona, po katerem bi se ustanovil 4. javni servis, RTVH (RTV kanal v hrvaškem jeziku). Sistem financiranja bi se spremenil iz sedanjega 50:25:25 na 40:20:20:20. Odbor Sistema bi namesto 12 štel 16 članov,²⁵ za kvorum bi bila potrebna prisotnost devetih članov. (Parlamentarna skupština BiH 2014) Predlog ni bil sprejet.

Zakon o Javnem radiotelevizijskem servisu BiH je bil sprejet leta 2005, spremembo pa je doživel leta 2010. Zakon ureja Javni RTV servis BiH (BHRT), njegovo registracijo, organizacijo in dejavnosti. Spremembe Zakona so se nanašale na enakopravnost spolov pri zaposlovanju, v organih BHRT in v programu. Prepovedana je diskriminacija na podlagi spola in uvedena je uporaba "gander sensitive" jezika. (Parlamentarna skupština BiH 2009b)

Leta 2012 je bil vložen Predlog za spremembo Zakona, ki ni bil sprejet. Predlog predvideva v 2. členu črtanje 9. alineje 2. odstavka, ki definira RTV prispevek. Do spremembe bi prišlo še v členu 20, ki govori o financiranju rednih dejavnosti. RTV prispevek naj bi se po spremembi financiral iz proračuna pristojnih institucij. (Parlamentarna skupština BiH 2012b)

Visoki predstavnik je leta 2002 razglasil Zakon o Radioteleviziji Federacije Bosne in Hercegovine. Zakon (Zakon o RTV FBIH, člen 1) ureja status RTVFBiH, njene dejavnosti in organizacijo, pravice in obveznosti, način financiranja in programska načela. Nov Zakon je bil sprejet leta 2008. Po novem zakonu ima ustanoviteljske pravice Parlament Federacije BiH. RTV FBIH pri izvajanju storitev in zaposlovanju deluje v skladu z ustavno določbo o enakih pravicah konstitutivnih narodov in ostalih²⁶ v BiH. (Zakon o RTV FBIH, člen 8) Upravni odbor sestavljajo štirje člani, po en član iz vsakega konstitutivnega naroda in en član izmed ostalih, imenuje jih Parlament Federacije BiH. (Zakon o Javnem servisu RTV FBIH, člen 24 in 25) Člani so pri svojem delu neodvisni. Za imenovanje in razrešitev generalnega direktorja, sprejemanje statuta in programskih načrtov ter sprejemanje finančnih načrtov in letnih

---

²⁵ Iz vsakega Javnega RTV servisa štirje člani.

²⁶ "Ostali" je ustavna kategorija v BiH, ki vključuje manjšinske etnične skupine z izjemo treh "konstitutivnih narodov" (Srbi, Hrvati in Bošnjaki). Med "ostale" tako štejemo Jude, Rome in druge skupine v populaciji.

proračunov je potrebno soglasje članov odbora. Programski svet sestavlja 11 članov, predstavnikov znanstvenih, izobraževalnih, kulturnih, gospodarskih, umetniških in športnih institucij in združenj, predstavnikov mladih in upokoencev, ki jih na podlagi javnega razpisa predlaga Upravni odbor, imenuje pa Parlament Federacije BiH. Programski svet ima izključno svetovalno funkcijo. Izvršni odbor je sestavljen iz generalnega direktorja in vodstva sektorja. Generalnega direktorja imenuje Upravni odbor na podlagi javnega razpisa za obdobje petih let. Pripadnik istega konstitutivnega naroda ne more biti imenovan dva mandata zapored. (Zakon o Javnem servisu RTV FBiH, člen 34) RTVFBiH se financira iz RTV prispevka (oproščeni plačila davka) in prihodkov iz marketinga. (Zakon o Javnem servisu RTV FBiH, člen 18 in 54) Po zakonu iz leta 2002 je imel Upravni odbor 9 članov. Generalni direktor je bil imenovan za obdobje štirih let, mandat se mu je lahko še enkrat podaljšal, in sicer ne glede na njegovo narodno pripadnost. (Zakon o RTV FBiH, člen 38) Organa RTVFBiH sta bila Upravni odbor in Generalni direktor. Programskega sveta in Izvršnega odbora ni bilo. RTV FBiH se je poleg RTV prispevka in oglaševanja, primarno financirala tudi iz sponzoriranja²⁷. (Zakon o RTV FBiH, člen 41)

Zakon o Radio-televiziji Republike Srbske, ki ureja Javni radiotelevizijski servis Republike Srbske, je Narodna skupščina sprejela leta 2006. Zakon po dopolnitvi leta 2008, nalaga RAK-u ponovitev postopka izbora liste kandidatov za člane Upravnega odbora v primeru da Narodna skupščina zavrne že dano listo izbranih kandidatov. RAK ima po prejemu obvestila Narodne skupščine o neimenovanju članov osem dni časa, da začne postopek priprave nove liste kandidatov (Zakon o dopunama Zakona o RTRS, člen 1). Po drugi dopolnitvi Zakona, sprejeti leta 2010, se mora v primeru izposoje ali predaje lastnine RTRS tretjim osebam pridobiti soglasje Narodne skupščine Republike Srbske. Za odločitev o razpolaganju z imetjem RTRS je potreben konsenz vseh članov Upravnega odbora. Menjal se je 2. odstavek²⁸ 23. člena po katerem Korporacija v imenu vseh treh javnih RTV servisov koordinira uporabo in upravljanje s tehničnimi viri, imetjem in infrastrukturo informacijske tehnologije. S spremembami leta 2013 se je uvedla dodatna možnost financiranja RTRS, in sicer iz proračuna Republike Srbske. Po spremembi Zakona članov Upravnega odbora ne izbira več RAK, ampak Parlament Republike Srbske. (Milojević 2013)

---

²⁷ Sponzoriranje je veliko bolj jasno in podrobno opredeljeno v členu 45. zakona iz leta 2008, kot je bilo opredeljeno v zakonu iz leta 2002 (člen 21).

²⁸ 2. odstavek iz člena 23. Zakona o Radio-televiziji Republike Srpske, se je pred spremembo glasil: " Korporacija upravlja z prostornimi, proizvodnimi in tehničnimi kapacitetami RTRS, v skladu z Zakonom o Javnem RTV sistemu BiH."

8.1.2 PRIMER SLOVENIJE

Zakon o javnem RTV servisu se je v Sloveniji spreminjal dvakrat. Zakon o RTV iz leta 2005 (ZRTVS-1) je posegel v vodstveno in programsko strukturo RTV zavoda. Vpeljal je spremembe v programski in nadzorni svet ter način izvolitve novega generalnega direktorja. Stari zakon iz leta 1994 je določal, da večino članov programskega sveta kot najvišjega organa upravljanja imenuje civilna družba, in sicer 15 članov od skupno 25. Novi zakon je povečal število članov programskega sveta na 29, od teh pa jih 21 imenuje državni zbor. Spremembe so se zgodile tudi v nadzornem svetu, v katerega je politika po novem imenovala 9 od 11 članov po naslednjem sistemu: 5 članov bi predlagale stranke, 4 člane bi predlagala vlada in 2 člana bi bila iz vrst zaposlenih. (Petković in drugi 2006, 11)

Leta 2009 je takratna vlada poskušala spremeniti Zakon o RTV, s katerim je želela zagotoviti večjo avtonomijo, učinkovitost in gospodarnost javnega zavoda RTV. Predlagani zakon (ZRTVS-2) naj bi tudi izboljšal kakovost programov in dopolnil predpise, ki še niso usklajeni z EU zakonodajo. S predlagano spremembo statusa zavoda bi bila RTVS oseba javnega prava, ki deluje kot gospodarska družba in za katero se uporabljajo predpisi, ki urejajo poslovanje delniških družb. Organi upravljanja RTVS bi bili po noveli zakona uprava, nadzorni svet in svet, ki bi štel 11 članov. Šest članov sveta bi imenoval državni zbor, tri člane predsednik države, enega člana bi imenovala Slovenska akademija znanosti in umetnosti ter enega nacionalni svet za kulturo. Mandat članov sveta bi trajal sedem let. Upravo bi sestavljalo pet članov, njen mandat bi trajal štiri leta. Generalnega direktorja bi predlagal nadzorni svet na podlagi javnega razpisa, tri člane uprave bi imenoval svet na predlog generalnega direktorja, enega člana pa svet delavcev. V nadzornem svetu bi sedelo sedem članov s petletnim mandatom. Tri bi imenoval DZ, enega bi imenovala vlada, dva člana svet in enega svet delavcev. Če bi bila novela sprejeta, zaposleni na RTVS ne bi bili več javni uslužbenci in bi bili izvzeti iz sistema plač v javnem sektorju, parlamentarni kanal bi prešel v okvir DZ, RTV prispevek pa bi se letno spreminjal glede na indeks rasti cen za preteklo leto. (MMC RTV SLO 2009a)

Vlada naj bi z novelo zakona želela umakniti politiko iz delovanja RTVS in s tem okrepila njeno neodvisnost. Iz predlaganih sprememb pa gre sklepati ravno nasprotno:

- Svet bi štel 11 članov, od katerih jih deset predlaga politika, sestava sveta pa ne predvideva predstavnika redno zaposlenih²⁹;
- Reprezentativna vloga civilne družbe bi bila manjša;
- Prehod parlamentarnega kanala pod okrilje državnega zbora med drugim pomeni, da direktorja in odgovornega urednika imenuje državni zbor. Do sedaj je bilo uredništvo parlamentarnega programa na sedežu televizije, kar je omogočalo vodstvu avtonomno odločanje o tem, kakšen naj bo parlamentarni kanal, seveda znotraj zakonskega okvirja;
- Podaljšanje mandata članov sveta, od katerih jih deset od skupno enajstih prihaja iz politike, bi lahko označili kot poskus vladajoče oblasti, da politično prevzame javni zavod RTV in si tako zagotovi politični vpliv še za naslednjih sedem let. (MMC RTV SLO 2009b)

Kljub sprejetju zakona oktobra 2010 se ta ni obdržal. Zakon je še istega leta padel na referendumu.

Do naslednje spremembe Zakona o RTV je prišlo leta 2014. Novela zakona o RTV Slovenija se v prvi vrsti nanaša na določitev višine RTV prispevka. Novela določa, da se RTV prispevek ureja v okviru Zakona o RTV Slovenija in ne v okviru Zakona o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2013 in 2014 (ZIPRS1314), ki se sprejema samo za dve leti. Takšna rešitev naj bi omogočila večjo finančno neodvisnost RTV Slovenije, saj bi bilo določanje RTV prispevka manj podvrženo političnim interesom, poleg tega pa takšna rešitev velja za bolj demokratično, saj ima zainteresirana javnost možnost sodelovanja v postopku sprejemanja ZRTVS-1 preko javnih razprav. Obstaja tudi možnost kontrole zakona z referendumi. Novela zakona je poleg spremembe pri določitvi RTV prispevka uvedla tudi tematske programe in druge storitve z namenom zagotovitve boljše dostopnosti vsebin za določene ciljne skupine uporabnikov. (Predlog ZRTVS, 2013)

Poskusov sprememb Zakona o medijih (ZMed) je bilo v analiziranem obdobju šest, uspešna sta bila samo dva, leta 2006 in leta 2012. Sprememba zakona leta 2004 (Zmed-B) naj bi zagotovila boljše pogoje za medijski pluralizem (58. člen) ter uskladila Zakon o medijih s pravnim redom EU (73., 82., 89., 90. in 91. člen), s spremembami zakonodaje na področju telekomunikacij (105., 106. in 109. člen) in z zakonodajo, ki ureja dostop do informacij

---

²⁹ Po zakonu iz leta 2005 so imeli redno zaposleni v programskem svetu dva predstavnika, kar je omogočalo direktno komunikacijo z delavci RTV-ja.

javnega značaja. Predvidene spremembe bi področje dostopa uredile tudi za medije (45. člen). Do spremembe bi prišlo pri podeljevanju soglasij za pridobitev več kot dvajset odstotnega deleža v premoženju izdajatelja medijev, in sicer tako, da se v postopek vključi vladne institucije, kar bi omogočilo boljši nadzor na področju medijske koncentracije. Spremembe zakona bi uskladile zakonodajo z Direktivo o televiziji brez meja (TVWF Direktiva 89/552/EEC in 97/36/EC) glede oprostitev izpolnjevanja programskih kvot za izdajatelje lokalnih programov in zagotovile enakopraven položaj med neodvisnimi producenti. (Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih 2004)

Sprememba Zakona o medijih iz leta 2006 (Zmed-A) posega na področje zaščite otrok pred neprimernimi vsebinami, pluralnosti javnih glasil, financiranja programskih vsebin (mediji, upravičeni do državnih sredstev bi bili izbrani na podlagi javnega razpisa) s ciljem dosega večje pluralnosti medijev in dostopa do informacij za medije. Zakon je prinesel tudi spremembe pri sestavi Sveta za radiodifuzijo, pravici do popravka in odgovora ter strožje pogoje pri pridobitvi soglasja za več kot 20 % lastninski in upravljavski delež v medijih. Imena medijev in oddaj morajo biti v slovenščini. (MMC RTV SLO 2006)

Leta 2011 je bil vložen nov predlog Zakona o medijih (ZMed-1), ki bi na novo definiral medije, uvedel spremembe na področju državne pomoči medijem, omejil lastništva in koncentracijo ter uredil transparentnost lastništev v medijih. Predlog predvideva ukrepe za krepitev novinarske avtonomije, na novo definira pravico do popravka in odgovora in uvaja spremembe programskih deležev slovenske glasbe in lastne produkcije. Povečuje zaščito otrok in mladostnikov v elektronskih medijih, dodatno ureja oglaševanje v medijih ter predvideva ustanovitev Sveta za medije. Po predlogu bi vsi elektronski mediji morali plačevati APEK-u za stroške izvrševanja pristojnosti. Predlagani Zakon o medijih ni bil sprejet. (Vlada Republike Slovenije 2011, 14/2–17/2)

Po zavrnitvi Zakona o medijih je bil še istega leta vložen Predlog sprememb in dopolnitev Zakona o medijih (ZMed-B). Predlog prinaša rešitve na področju uresničevanja javnega interesa v medijih s statusom posebnega pomena, na področju zaščite medijskega pluralizma in kulturne raznolikosti in ureja odnose med izdajatelji televizijskih in radijskih programov ter kabelskimi operaterji. Predlog delno rešuje problem diskriminacije domačih medijev s strani operaterjev, in sicer z uvedbo pravil o obveznem prenašanju, t. i. "must carry". (Državni zbor RS 2015n)

Sprememba zakona leta 2012 (ZMed-A) je odpravila neenakosti med analognim in digitalnim "must carry" oddajanjem RTV programov posebnega pomena. Šlo je za dopolnitev člena 114 (ZMed-B), ki po novem omogoča digitalno oddajanim programom s statusom posebnega pomena neodplačno uporabo infrastrukture oddajanja RTV-ja. Po starem zakonu je to veljalo samo za analogno oddajanje. (Državni zbor RS 2015l)

Neuspešni poskus spremembe Zakona o medijih leta 2015 (Zmed-C) je predvideval spremembe 68., 86., 87. in 92. člena zakona. S predlagano spremembo zakona bi se dvignil odstotek predvajane slovenske glasbe oziroma glasbene produkcije slovenskih ustvarjalcev na vseh radijskih in televizijskih programih iz zdajšnjih 20 na 40 odstotkov celotne dnevno predvajane glasbe, in sicer v časovnih intervalih od 6:00 do 22:00 ter od 22.00 do 6.00 ure. V primeru RTV Slovenije pa bi se delež slovenske glasbe zvišal iz sedanjih 40 na 51 odstotkov celodnevno predvajane glasbe. (Državni zbor RS 2015m)

8.2 DRUGO RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Na kakšen način se sprejemajo reforme javnih servisov v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini? Ali je proces sprejemanja dovolj transparenten, da se lahko javnost vanj vključi in ustrezno participira?

8.2.1 POTEK ZAKONODAJNEGA POSTOPKA V SLOVENIJI

Leta 2009 je DZ sprejel Resolucijo o normativni dejavnosti (ReNDej), ki določa pravila za pripravo zakonov in predpisov, ki naj bi izboljšala kakovost na novo predlaganih zakonov in s tem tudi povečala učinkovitost DZ. Zakonodajni postopek določa način sprejemanja zakonov in temelji na osmih načelih: načelu javnosti, načelu stopnjevitosti, načelu samostojnosti, načelu pisnosti, načelu ekonomičnosti ter na načelu zbornega sprejemanja zakonov (Grad 2013, 233–234). Za namen pisanja te naloge je pomembno predvsem načelo javnosti, ki od predstavniškega telesa zahteva, da opravi javno razpravo in glasovanje o vseh predlogih ter državljanom omogoča prisotnost na zasedanjih parlamenta.

Zakonodajni postopek se začne, ko predsednik državnega zbora takoj po vložitvi predloga posreduje predlog zakona poslancem in vladi – v primeru da vlada ni predlagatelj zakona – in ta lahko nanj poda mnenje. Predlog se nato objavi v glasilu državnega zbora. (PoDZ-1, 116. člen) Predlagatelj zakona ima pravico pred vložitvijo zakonskega predloga v Državni zbor predlagati predhodno obravnavo. Le-ta predvideva razpravo o temeljnih vprašanjih in

družbenih razmerjih, ki jih ureja predlog zakona. Redni zakonodajni postopek predvideva tri obravnave:

- Prva obravnava je namenjena seznanitvi z zakonom;
- Druga vključuje razpravo in glasovanje o členih zakona;
- Tretja obravnava je namenjena ponovni razpravi in glasovanju o zakonu kot celoti.

Predlog zakona lahko Državni zbor sprejme tudi po skrajšanem ali nujnem postopku. Predlog zakona se po nujnem postopku obravnava samo v primeru, ko gre za interese varnosti ali obrambo države, odpravo posledic naravnih nesreč in preprečevanje posledic, ki so za državo težko popravljive. V primeru da gre za manj zahtevne spremembe in dopolnitve zakona, pri prenehanju veljavnosti posameznega zakona ali določb zakona, v primeru manj zahtevnih uskladiitev zakona z drugimi zakoni ali s pravom EU ter v primeru sprememb in dopolnitev zakona v zvezi s postopkom pred Ustavnim sodiščem oziroma z odločbo Ustavnega sodišča, se predlog zakona lahko obravnava po skrajšanem postopku. Pri sprejemu zakona po skrajšanem ali nujnem zakonodajnem postopku ni splošne razprave, druga in tretja obravnava zakona pa potekata na isti seji. Državni svet ima pravico v sedmih dneh od sprejetja zakona od Državnega zbora zahtevati ponovno obravnavo zakona. V tem primeru mora Državni zbor ponovno odločati, vendar je tokrat njegova odločitev dokončna. (Državni zbor RS, 2015a)

8.2.1.1 POTEK SPREJEMANJA ZAKONA O RTVS IN NJEGOVE SPREMEMBE

Takratni minister za kulturo dr. Vasko Simoniti je predlagal sprejem Zakona o RTV po nujnem postopku, po katerem se sicer sprejemajo zakoni, sprejem katerih je nujen zaradi interesov varnosti, obrambe države, odprave posledic naravnih nesreč ali zato, da se preprečijo težko popravljive posledice za delovanje države. (Petković in drugi 2006, 10) Na predlog sprejema zakona po nujnem postopku so se burno odzvali v Svetu Društva novinarjev Slovenije (DNS) z argumentom, da gre za sistemski zakon, ki radikalno posega v organiziranost, delovanje in vodenje javnega RTV servisa, v obstoj njegovih regionalnih centrov ter v pravico javnosti do verodostojne in nepristranske informiranosti. Zahtevo o umiku predlaganega zakona iz procedure sta podprla Evropska federacija novinarjev (EFJ) in Sindikat novinarjev Slovenije ter zahtevala široko javno razpravo. Po mnenju takratnega predsednika EFJ Arna Königa naj bi bil predlog zakona nevaren, ker povečuje vpliv politike pri nadzoru javne RTV, kar bi pripeljalo do zmanjšanja uredniške neodvisnosti. Na predlog zakona o RTRS se je odzvalo tudi vodstvo RTV Slovenija, ki je ministru za kulturo poslalo pripombe k 22-im členom predloga, v katerih je izrazilo svoje nestrinjanje z imenovanjem

večine članov programskega sveta v državnem zboru, s podelitvijo pristojnosti nadzornemu svetu pri sprejemanju statuta RTVS in letnega programsko-finančnega načrta in s pristojnostjo generalnega direktorja pri imenovanju odgovornih urednikov. Vodstvo zavoda je mnenja, da bi sprejem zakona brez upoštevanja podanih pripomb imel negativne posledice za programsko in finančno neodvisnost javnega servisa. (Delo, 2005)

V organiziranih javnih razpravah so bile izpostavljene težave, kot so pomanjkanje odgovornosti do javnosti, pomanjkanje finančne transparentnosti, slaba komunikacija med zavodom RTV in uporabniki, manko široke javno razprave ter mnenje, da svet RTV služi partikularnim interesom in ne interesom javnosti. Predlagana je bila uvedba funkcije ombudsmana in mehanizma za pritožbe in predloge ter boljšega dostopa do informacij. Javnost bi morala imeti večji vpliv na program. Nadzorni svet bi moral zagotoviti odgovorno upravljanje z denarjem, vzpostaviti je potrebno dialog z Ministrstvom za kulturo o predlogu zakona, pri njegovem nastajanju je nujno potrebno sodelovanje stroke, da se zagotovi čim bolj neodvisno vodenje in upravljanje ter se tako zmanjša vpliv politike. (Huš 2006)

ZRTVS-1 je bil sprejet po rednem postopku. 15. aprila 2005 je bil predlog zakona vložen v obravnavo, ki je potekala teden dni kasneje, in sicer 22. aprila. Po dveh obravnavah je DZ RS sprejel Zakon o RTVS, na katerega je Državni svet izglasoval veto. Na ponovni obravnavi je DZ RS potrdil Zakon, zato je skupina poslancev vložila zahtevo za razpis referendum. Državljeni so se na referendum opredelili za Zakon, ki je novembra istega leta stopil v veljavo. (Državni zbor RS, 2015b).

Predlog spremembe Zakona o RTVS (ZRTVS-2), ki je bil vložen leta 2009, je po treh uspešnih obravnavah po rednem postopku padel na referendumu konec leta 2010. (Državni zbor RS, 2015c) Predlog novele zakona je pripravila ekspertna skupina,³⁰ ki jo je imenovala takratna ministrica za kulturo. (Mladina 2009)

Po objavi predloga zakona se je razvnela široka javna razprava. Organiziranih je bilo veliko soočenj in okroglih miz. Večina nasprotnikov predlaganega zakona je videla težavo v spremembi statusa RTV hiše in izločitvi zaposlenih iz sistema plač javnega sektorja. Očitki so se nanašali na politizacijo, komercializacijo, tajkunizacijo in balkanizacijo³¹ javnega zavoda

---

³⁰ Ekspertna skupina je posvetovalno telo ministrice. Skupino so sestavljali: Sandra Bašič Hrvatina, Boris Bergant, Irena Brglez, Cene Grčar, Dejan Jelovac, Iztok Jurančič, Tanja Kerševan Smokvina, Miran Lesjak, Matej Makarovič, Marko Milosavljević, Brankica Petković, Marko Prpič, Grega Repovž, Mile Šetinc, Andraž Teršek, Barbara Verdnik, Jože Vogrinc, Emil Zakonjšek, Suzana Žilič Fišer in Jurij Žurej.

³¹ V Zakonu so predvideni programi za pripadnike narodov bivše Jugoslavije.

RTV Slovenija. Težave naj bi videli v tem, da novi zakon omogoča visoke nagrade vodstvu zavoda ter oblikovanje kadrovskih kvot, ki bi ustvarile interni trg delovne sile. Težavo predstavlja tudi neusklajenost predlaganega zakona z Zakonom o medijih. V svetu RTV bi po tem zakonu sedel samo en predstavnik za obe narodni manjšini, kar so označili za korak v napačno smer. Opozorili so tudi na nepravilno razdelitev časa, namenjenega parlamentarnim strankam v primerjavi z neparlamentarnimi. Zagovorniki zakona so prednosti videli v uvedbi novih storitev in posledično boljšem razvoju v kontekstu novih tehnologij. Kot pozitivno so označili dejstvo, da je zakon napisala stroka, da prinaša boljše gospodarjenje z RTV prispevkom ter večjo avtonomijo in odgovornost, kar pa pomeni depolitizacijo zavoda RTV Slovenija. Nekateri zagovorniki so izrazili zaskrbljenost, saj naj bi bila javnost premalo seznanjena z zakonom, to pa naj bi bila posledica nezainteresiranosti. Nekateri izmed udeležencev razprave so predlagali, da naj bi se člane uprave izbiralo na podlagi javnega razpisa, ti pa bi javnosti predstavili program dela. Prenosi sej naj bi prešli pod okrilje državnega zbora, ves preostali informativni program pa naj bil ostal na TV SLO.

Predlog sprememb in dopolnitev ZRTVS-1 (ZRTVS-1A) leta 2014 je bil predlagan za sprejem in tudi sprejet po skrajšanem postopku. Od objave predloga zakona 26. avgusta 2013 do sprejetja zakona je minilo pet mesecev. Predlog zakona je bil prvič obravnavan 28. novembra 2013, druga in tretja obravnava pa sta bili opravljeni na 21. redni seji DZ, 28. januarja 2014.

Predlog zakona je takoj po objavi šel v javno razpravo. Po enomesečni javni razpravi je ministrstvo za kulturo prejelo 20 pisnih pripomb in predlogov sprememb na osnutek novele zakona o RTVS, ki so se nanašale na višino RTV prispevka, tematske programe, odpravo nekonsistentnosti ter na področja, ki v noveli niso obravnavana, kot so: varuh pravic uporabnikov, oddajniki in zveze, avtonomija in neodvisnost novinarjev, sestava programskega in nadzornega sveta in financiranje dejavnosti programov posebnega pomena iz dela RTV prispevka. (Dnevnik, 2013) Ministrstvo za kulturo je v predlogu zakona upoštevalo samo predloge, vezane na področja, ki jih novela obravnava. Koordinacija novinarskih sindikatov RTVS, gibanje za neodvisno RTVS in izvršni odbor sindikata novinarjev so opozorili na nejasne utemeljitve ekonomskih razlogov, zaradi katerih naj bi vlada spremenila višino RTV prispevka. Danes skoraj ni človeka ali gospodinjstva, ki ne bi imel vsaj enega sprejemnika, bodisi radijskega, televizijskega, pametnega telefona, računalnika ali tablice. S tega vidika bi bilo primerno, da so vsi imetniki takšnih naprav tudi zavezanci za plačilo RTV prispevka pod pogoji, ki jih določa zakon. Prepričani so, da bi bilo potrebno upoštevati tudi posledice

sprememb cen, ki vplivajo na stroške delovanja javnega zavoda in prihodke državljanov. Vključiti bi morali tudi tiste cene, ki vplivajo na poslovanje RTVS, kot so cene električne energije, goriva in komunalnih storitev. (Edus-info 2013)

8.2.1.2 POTEK SPREJEMANJA ZAKONA O MEDIJIH IN NJEGOVE SPREMEMBE

Marca 2004 Vlada RS vloži Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih po skrajšanem postopku, ki pa ga Državni zbor zavrne, saj ni usklajen s poslovníkom o državnem zboru. Vlada v zakonsko določenem roku pošlje dopolnitev predloga, začne se prva obravnava. Pripombe na predlog zakona je podala Gospodarska zbornica Slovenije, v katerih je Vlado opozorila na upoštevanje odločbe Ustavnega sodišča, ki zavezuje zakonodajalca k dopolnitvi predloga, saj le-ta ni skladen z ustavo. Vodstvo DZ sprejme sklep, s katerim na podlagi 154. člena poslovníka DZ zaključi zakonodajni postopek.

Zakonodajni postopek o Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih (ZMed-A) se je začel februarja 2006. Vlada RS je poslala predlog v prvo obravnavo, ki je potekala 29. marca. Vloženih je bilo 68 amandmajev, od tega je bilo sprejetih 44. Poslanci so z 54 glasovi za in 17 glasovi proti poslali predlog v nadaljnjo obravnavo. 24. maja je DZ drugič obravnaval predlog zakona, vloženih je bilo 7 amandmajev, ki pa niso bili sprejeti. Dva dni pozneje, na tretji obravnavi, je bil predlog zakona sprejet v celoti. Od 9. junija 2006 je Zakon objavljen v Uradnem listu RS, št. 60/06, v veljavo pa je stopil 15 dni kasneje. (Državni zbor RS 2015g)

V času sprejemanja zakona sta bili organizirani vsaj dve okrogli mizi in javna predstavitev mnenj v DZ. Na predstavitvi je svoje mnenje podalo 29 subjektov iz strokovne in zainteresirane javnosti, Odbor za kulturo, šolstvo in šport pa je prejel tudi 9 pisnih prispevkov. (Državni zbor 2015g) Pripombe so se večinoma nanašale na državno finančno podporo medijem, obvezni delež slovenske glasbe, koncentracijo lastništva medijev, zaščito otrok in mladostnikov, ustanovitev Sveta za radiodifuzijo ter na pravico do odgovora in popravka, ki je po mnenju takratnega predsednika DNS ustavno vprašljiva. (MMC RTV SLO 2006)

Ker je bil predlog zakona ZMed-1 prvič objavljen julija 2010 in se je od takrat le še spreminjal, je bila javna razprava opravljena že leta 2010. V sklopu javne razprave in tudi po njenem zaključku je bilo organiziranih več okroglih miz. Predlogi, pripombe in mnenja so se nanašali predvsem na glasbene kvote, področje regulacije lastništva medijev, iskanje sistemskih rešitev za pomoč medijem in umika politike iz medijev. Med problematičnimi sta bila 22. in 25. člen, ki omejujeta pooblastila izdajatelja, saj mora ta v primeru spremembe

vsebinske zasnove ali zamenjave odgovornega urednika imeti minimalno 75 % podporo uredništva. (Kolednik 2010) Po določitvi besedila zakona junija 2011 je bila v parlamentu organizirana javna predstavitev mnenj. Odbor za kulturo, šport in mladino, ki je organiziral javno predstavitev mnenj, je prejel skupno 18 prispevkov, predlogov, mnenj in pripomb strokovne ter zainteresirane javnosti. Prispevki so se nanašali na sofinanciranje javnega interesa na področju medijev, koncentracijo in lastništvo v medijih, na programske, televizijske in radijske mreže, na kvote slovenske glasbe in deleže lastne produkcije, na ustanovitev Sveta za medije, ki naj bi dodatno odprl vrata politiki, na način imenovanja in razreševanja glavnega urednika, na področje zaščite otrok in mladostnikov in na problematiko časa in obsega pravice do popravka. Državni zbor je na prvi obravnavi predlog zakona zavrnil. (Državni zbor RS 2015h)

Konec avgusta 2011 je bil predlog o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih (ZMed-B) ponovno vložen, tokrat po skrajšanem postopku. Kljub temu da naj bi šlo za manjšo spremembo, je Kolegij predsednika DZ odločil, da se bo predlog zakona obravnaval po redni proceduri. Javne predstavitve mnenj ni bilo, le Odbor za kulturo, šolstvo, šport in mladino je prejel nekaj pripomb in mnenje Mestne občine Ljubljana. Pripombe na predlog so podali Združenje kabelskih operaterjev Slovenije, Odvetniška družba Andrić, ki je zastopala interese podjetja Norkring d.o.o. in dva medijska strokovnjaka. Zakonodajni postopek se je zaključil decembra 2011 zaradi prenehanja mandatne dobe državnega zbora. (Državni zbor RS 2015i)

Do zadnje spremembe zakona o medijih je prišlo marca 2012 (ZMed-B). Sprejemanje zakona je potekalo po rednem postopku, čeprav je bil predlog zakona vložen za sprejemanje po skrajšanem postopku. K predlogu zakona so amandmaje k 1. a členu vložili SDS, DeSUS in NSi. Po treh obravnavah v DZ je zakon stopil v veljavo julija 2012. Splošne razprave ni bilo. (Državni zbor RS 2015j) V okviru Mirovnega inštituta je bila organizirana okrogla miza z naslovom "Iskanje čudežne rešitve za tradicionalne medije" na kateri so sodelovali medijski strokovnjaki iz različnih področij. Januarja 2015 je bil vložen Predlog spremembe in dopolnitve zakona o medijih (ZMed-C), ki pa je bil zavrnjen na prvi obravnavi v DZ.

8.3 POTEK ZAKONODAJNEGA POSTOPKA V BIH

8.3.1 POSTOPEK SPREJEMANJA ZAKONOV NA DRŽAVNI RAVNI

Zakonodajna oblast je v rokah Parlamentarne skupščine, ki je sestavljena iz Predstavniškega doma in Doma naroda. Predlog zakona lahko predložijo Svet ministrov, Predsedništvo BiH, poslanec ali delegat v domovih Parlamentarne skupščine, komisije obeh domov ali vsak dom

posebej. Predlog se dostavi predsedniku Predstavniškega doma, predsednik pa predlog dostavi Kolegiju Predstavniškega doma. Kolegij je sestavljen iz predsednika doma in dveh podpredsednikov.³² Kolegij dostavi predlog Komisiji za ustavna vprašanja, pristojni Komisiji, vsem poslancem Predstavniškega doma, Domu naroda in Svetu ministrov ter Predsedništvu v primeru, da slednje ni bilo predlagatelj zakona. V kolikor pristojna komisija predvideva, da je za sprejetje zakona nujno potrebno mnenje drugih teles, stroke in posameznikov, gre predlog zakona v javno obravnavo oziroma javno razpravo. Javna razprava lahko traja 15 ali 30 dni (odvisno od potrebe). Po javni razpravi gre predlog zakona v prvo obravnavo (branje) v Predstavniški dom, kjer se obravnavata potrebnost zakona in načela, na katerih je zakon osnovan. Sledi razprava o členih zakona. Drugo obravnavo zakona (branje) sestavljata razprava in glasovanje o amandmajih. V primeru da Predstavniški dom sprejme predlog zakona, ga mora v treh dneh predati Domu naroda, ta mora sprejeti isto vsebino predloga zakona, da bi se zakonski postopek lahko zaključil. Če Dom naroda sprejme amandmaje, ki niso bili sprejeti v Predstavniškem domu, se predlog zakona vrne v Predstavniški dom oziroma pristojni komisiji. V primeru, da so amandmaji v Predstavniškem domu sprejeti, se predlog zakona šteje kot sprejet. Če se pristojna komisija ne strinja z amandmaji, predsednik Predstavniškega doma predlaga Domu naroda vzpostavitev skupne komisije s ciljem dosega sporazuma, če je le ta dosežen, je predlog zakona sprejet. V primeru, da sporazum ni dosežen oziroma v primeru nesprejetja sporazuma v enem ali obeh domovih je predlog zakona zavrnjen. Enak postopek poteka tudi v primeru, če Dom naroda sprejme predlog zakona, Predstavniški dom pa na predlog zakona sprejme še amandmaje. (Transparency International Bosna in Hercegovina 2005, 6-13)

VLOŽITEV PREDLOGA ZAKONA → PRVA KOMISIJSKA FAZA → PRVO BRANJE → DRUGA KOMISIJSKA FAZA → DRUGO BRANJE → USKLAJEVANJE

Zgoraj opisan postopek je redni. Poleg rednega obstaja še možnost nujnega postopka sprejemanja predloga zakona. Pri nujnem postopku mora predlagatelj domu predstaviti argumente za nujnost postopka, če se dom strinja z nujnostjo postopka, se vsi roki prepolovijo. V nasprotnem primeru se predlog zakona obravnava po rednem postopku. Predlagatelj zakona lahko zaprosi dom, kateremu je predlog predložen, za obravnavo predloga zakona po skrajšanem postopku, to pomeni, da gre zakon samo v eno obravnavo. Če dom sprejme obravnavo po skrajšanem postopku, gre predlog takoj na glasovanje. V takšnem

---

³² Kolegij je sestavljen iz treh predstavnikov konstitutivnih narodov v BiH, vsakemu pripada ena pozicija.

primeru na predlog ni mogoče vložiti amandmajev. Če dom zavrne obravnavo predloga po skrajšanem postopku, se predlog obravnava po rednem postopku. Zakon se po zaključeni proceduri objavi v Službenem listu BiH v vseh uradnih jezikih. Zakon začne veljati osmi dan po objavi v Službenem listu, če ni v zakonu drugače določeno. (Transparency International Bosna in Hercegovina 2005, 14)

8.3.1.1 ZAKON O KOMUNIKACIJAH

Takratni Visoki predstavnik Paddy Ashdown je leta 2002 z Odločbo 52/02 sprejel Zakon o komunikacijah, s katerim so vzpostavljena temeljna načela in zahteve za regulacijo RTV oddajanja. Zakon je bil vpisan v Službeni glasnik BiH, Službene novine FBiH, Službeni glasnik Republike Srbske in Službeni glasnik Brčko Distrikta dne 21. oktobra 2002, to pa je obenem tudi dan začetka veljavnosti zakona. Leto dni kasneje je bil isti zakon sprejet v zgornjem in spodnjem domu PSBiH.³³

Zakon o komunikacijah se je prvič spremenil leta 2006, ko je Parlamentarna skupščina BiH sprejela Zakon o dopolnitvah Zakona o komunikacijah. Zakon je bil hitro sprejet, od vložitve predloga zakona do sprejetja zakona sta minila samo dva meseca, kar nakazuje na nujni ali skrajšani postopek sprejemanja zakona. Ker pa so podatki o poteku procedure zelo pomanjkljivi, ne morem zaključiti za kakšen postopek sprejemanja zakona je šlo. O javnih in strokovnih razpravah ni dostopnih podatkov.

Proces sprejemanja Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah leta 2010 je trajal pol leta. Predlog je bil vložen v proceduro 16. oktobra 2009, Ustavnapravna komisija je še v istem mesecu potrdila skladnost predloga z ustavo in pravnim sistemom BiH, konec decembra predlog potrdi tudi Komisija za promet in komunikacije, in s tem je zaključena prva komisijska faza. Predlog zakona je bil mesec kasneje, v januarju 2010, sprejet v prvem branju v Predstavniškem domu PSBiH, konec februarja pa še v Domu naroda. 1. februarja 2010 Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma PSBiH drugič podpre Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah. Zakon je februarja sprejet v drugem branju v Predstavniškem domu in aprila v Domu naroda PSBiH. Zakon je začel veljati osem dni po vpisu v Službeni glasnik BiH, 30. aprila 2010. Zakon je bil predlagan za sprejem po rednem postopku, po katerem je bil tudi sprejet. Reden zakonodajni postopek predvideva organizacijo javne razprave, ampak o poteku le-teh ni dostopnih podatkov.

---

³³ Da bi se zakoni, ki jih je sprejel OHR, lahko spreminjali, morajo biti najprej sprejeti v PSBiH.

Predstavniški dom PSBiH po predlogu Komisije za zunanjo in trgovinsko politiko, carine, promet in komunikacije Doma naroda PSBiH zadolži Svet ministrov, da pripravi Predlog sprememb in dopolnitev Zakona o komunikacijah in ga dostavi v zakonodajni postopek. Svet ministrov BiH je ob vložitvi Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o komunikacijah 27. avgusta 2012 predlagal, da se predlog zakona sprejme po nujnem postopku. (Parlamentarna skupština BiH 2012a) Razlog za nujni postopek naj bi bila nepopolnost določbe (ki bi jo ta predlog popravil), ki je pripeljala do zaustavitve postopka imenovanja članov Sveta RAK-a ter posledično do izpodbijanja njegove legitimnosti, saj se je tedanjim članom iztekal mandat.

Ustavnopravna komisija Predstavniškega doma PSBiH na zasedanju dne 5. novembra 2012 potrdi skladnost predloga zakona z ustavo in pravnim sistemom BiH. Istega dne potrdi predlog zakona tudi Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma PSBiH. Oba Domova PSBiH zavrneta obravnavo predloga zakona po nujnem postopku ter se odločita za sprejem zakona po skrajšanem postopku. Predlog zakona 3. decembra 2012 potrdita tudi Ustavnopravna komisija Doma naroda PSBiH in Komisija za zunanjo in trgovinsko politiko, carine, promet in komunikacije Doma naroda PSBiH, ki podata pozitivno mnenje o predlogu zakona. Zakon po sprejetju v Predstavniškem domu in Domu naroda ter po vpisu v Službeni glasnik stopi v veljavo 18. decembra 2012. O morebitnih javnih in strokovnih razpravah ni podatkov.

8.3.1.2 ZAKON O JAVNEM RADIOTELEVIZIJSKEM SISTEMU BIH

Zakon je bil maja 2005 sprejet v Predstavniškem domu PSBiH, oktobra istega leta pa še v Domu naroda. Zaradi nedostopnosti podatkov, je nemogoče zaključiti, po kakšnem zakonodajnem postopku je bil zakon sprejet. Prav tako ni dostopnih podatkov o opravljenih javnih razpravah. Zakon je bil objavljen v Službenem glasilu BiH, Službenem listu FBiH in Službenem glasilu Republike Srbske ter Brčko Distrikta BiH. Zakon je stopil v veljavo osmi dan po objavi v Službenem glasniku BiH.

Leta 2009 je prišlo do prve dopolnitve Zakona o Javnem radiotelevizijskem servisu BiH. Predlog zakona je Predstavniški dom z razliko od Doma naroda v drugem branju sprejel z dvema dodatnima amandmajema, zato je bila formirana skupna komisija za uskladitev vsebine zakona. Po uspešni uskladitvi vsebine zakona je bil ta aprila sprejet v obeh domovih Parlamenta BiH. Na spletu ni podatkov o organiziranih javnih ali strokovnih razpravah, podatkov o organiziranih razpravah nimata tudi Ministrstvo za promet in komunikacije ter

Parlament BiH. Naslednja sprememba zakona je bila sprejeta aprila 2010. Proces reforme zakona se je začel v oktobru 2009 z vložitvijo predloga zakona v proceduro. Predlog zakona je bil podprt v prvi in drugi komisijijski fazi ter v prvem in drugem branju Predstavniškega doma PSBiH. Glede na podatke, ki sem jih uspela pridobiti lahko sklepam, da je šlo za redno zakonodajno proceduro, ki predvideva tudi organizacijo javne razprave, vendar o njeni organizaciji ni nobenih podatkov. Sledili so še trije neuspešni poskusi spremembe zakona leta 2011, 2012 in 2014. Pri prvem poskusu je predlog padel na prvi obravnavi, javne razprave pa kljub rednemu zakonodajnemu postopku ni bilo. Drugi predlog zakona je bil vložen po nujnem postopku, ki pa ni preстал prve komisijijske faze, ker je Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma PSBiH o njem podala negativno mnenje. Predlog je nato zavrnil tudi Predstavniški dom PSBiH, ki je zavrnil tudi predlog sprememb zakona leta 2014. Sprememba zakona v juniju 2015 je bila sprejeta po nujnem postopku, saj naj bi šlo za manjšo spremembo, ki je po mnenju predlagatelja nujna, da ne bi prišlo do kolapsa RTV sistema. Nujni postopek sprejemanja ne predvideva javne razprave.

8.3.1.3 ZAKON O JAVNEM RADIOTELEVIZIJSKEM SERVISU BIH

Zakon o Javnem RTV servisu BiH je bil sprejet konec leta 2005, v veljavo pa je stopil 5. januarja 2006. Podatki o proceduri sprejemanja zakona ter o morebitnih javnih razpravah so nedostopni. Zakon je bil prvič reformiran leta 2010. Postopek sprejemanja spremembe zakona je trajal šest mesecev. Zakon je bil brez večjih težav sprejet aprila 2010. Zaradi pomanjkljivih podatkov ne morem zaključiti, za kakšno vrsto zakonodajnega postopka je šlo, prav tako ni dostopnih podatkov o organizaciji javnih ali strokovnih razprav. Leta 2012 so poslanci Kluba SDS v zakonodajno proceduro vložili predlog spremembe Zakona o Javnem RTV servisu BiH, ki naj bi se obravnaval po nujnem postopku. Komisija za promet in komunikacije Predstavniškega doma PSBiH je predlog zavrnila že v prvi komisijijski fazi.

8.3.2 ZAKONODAJNI POSTOPEK V FEDERACIJI BIH

Parlament FBiH je sestavljen iz dveh domov: Predstavniškega doma in Doma naroda. Da bi se zakon sprejel, ga morata oba doma sprejeti v identičnem tekstu. Osnutek zakona se vložijo predsedniku ali predsedujočemu entiteskega parlamenta ali doma parlamenta. Vložijo ga lahko poslanci, delegati, delovna telesa parlamenta in vlada. Predsedniki ali predsedujoči parlamentu ali domu parlamenta predložijo osnutek zakona poslancem, delegatom in pristojnim telesom parlamenta. Pred obravnavo zakona v parlamentu zakon obravnavajo zakonodajne komisije parlamenta in pristojni odbori. Komisija, pristojna in zainteresirana delovna telesa podajo poročilo o zakonu parlamentu, strokovne službe parlamenta nato dostavijo poročila

poslancem in delegatom. Po koncu razprave o zakonu v parlamentarnih komisijah gre osnutek zakona na dnevni red parlamenta. Osnutek zakona se obravnava v celoti in po členih. Predlagatelj zakona lahko umakne zakon iz razprave, ampak samo do konca razprave zakona v celoti. Parlament se lahko odloči, da pošlje osnutek zakona v javno razpravo, ni pa nujno. Po končani javni razpravi je predlagatelj zakona dolžan pripraviti predlog zakona. Predlog zakona dobi predsednik parlamenta ali doma, ta ga nato pošlje poslancem oziroma delegatom najmanj 10 dni pred plenarno sejo parlamenta. Ponovi se isti postopek kot pri osnutku zakona. Predlog zakona gre v ponovno obravnavo delovnim telesom in zakonodajni komisiji. Po njihovem poročilu gre predlog zakona v obravnavo v parlament, kjer se obravnavajo samo členi zakona in ne zakon v celoti. Poslanci oziroma delegati obravnavajo predlagane amandmaje, ki jih predlagatelji zakona in delavna telesa parlamenta lahko predložijo vsaj en dan pred obravnavo parlamenta.

V primeru, da oba domova sprejmeta zakon v enaki "vsebini" je zakonodajni postopek končan. Če en dom sprejme amandmaje in drugi ne, gre Predlog zakona z amandmaji spet v obravnavo domu, ki amandmajev ni sprejel. Če dom sprejme amandmaje drugega doma, je zakonodajni postopek končan, če jih ne sprejme, domova oblikujeta skupno komisijo, ki poskuša rešiti sporna vprašanja. Če skupna komisija ne doseže kompromisa, se Predlog doma umakne z dnevnega reda obeh domov, če komisija doseže kompromis pa gre Predlog spet v obravnavo domovom, če se ti s predlogom ne strinjajo, ta ni sprejet.

Zakon je lahko sprejet tudi po skrajšanem postopku. V tem primeru predlagatelj zakona namesto osnutka zakona direktno vloži predlog zakona in zaprosi parlament za obravnavo predloga po skrajšanem postopku. Če se oba doma parlamenta strinjata s takšno proceduro, gre predlog takoj v obravnavo. V primeru nestrinjanja se predlog zakona smatra za osnutek zakona in gre v redni postopek sprejemanja zakona. Poleg skrajšanega postopka obstaja tudi procedura nujnega postopka sprejemanja zakona. Po nujni proceduri se obravnavajo zakoni, ki so nujno potrebni oziroma zakoni, ki bi v primeru obravnavanja po rednem postopku lahko imeli škodljive posledice za zdravje in življenje ljudi oziroma za entiteti. Predlagatelj mora pojasniti razloge za nujno proceduro ter parlamentu predložiti predlog vsebine zakona. V primeru da se parlament odloči obravnavati predlog zakona po nujni proceduri, je ta vročen poslancem oziroma delegatom ter vladi. Vlada, zakonodajna komisija in pristojni odbori morajo podati poročilo parlamentu, ta se nato odloči ali gre Predlog zakona takoj v obravnavo ali ne. V tem postopku se amandmaji ne vlagajo. Po sprejetju zakona se ta objavi v

Službenem listu Federacije BiH ter če ni drugače določeno, zakon stopi v veljavo 8. dan po objavi. (Transparency International Bosna in Hercegovina 2005, 18 -23)

INICIJATIVA → NAČRT/OSNUTEK ZAKONA → PLENARNA FAZA → PREDLOG ZAKONA → AMANDMAJI → SKRAJŠANI POSTOPEK → HITRI POSTOPEK

8.3.2.1 ZAKON O RADIOTELEVIZIJI FEDERACIJE BIH

Maja 2002 Visoki predstavnik razglasi Odločbo o Radioteleviziji Federacije BiH, ki začne veljati že isti dan. Zakon je bil 21. avgusta objavljen v Službenem listu Federacije BiH in je naslednjega dne stopil v veljavo.

Sprejetje novega Zakona o Javnem servisu Radiotelevizije Federacije leta 2008 je potekalo po nujnem postopku (podatki iz odgovora Parlamentarne skupščine FBiH (rješenje 02/c-05-10/14-43) na zahtevo za dostop do informacij), kljub temu pa je sam proces trajal več kot leto dni. Zakon je bil julija 2007 sprejet v Domu naroda, čez eno leto pa v Predstavniškem domu FBiH. Konec julija 2008 je bil zakon podpisan s strani takratne predsednice Federacije BiH Borjane Krišto, 6. avgusta objavljen v Službenih novicah FBiH, št. 48/08, naslednji dan pa je stopil v veljavo. Po podatkih, pridobljenih iz odgovora Parlamentarne skupščine FBiH (rješenje 02/c-05-10/14-43) na zahtevo za dostop do informacij, ni bilo organiziranih javnih razprav, kar je tudi v skladu z nujnim zakonodajnim postopkom.

8.3.3 ZAKONODAJNI POSTOPEK V REPUBLIKI SRPSKI

Zakonodajno oblast v Republiki Srbski imata v rokah Narodna skupščina in Svet naroda. Postopek sprejemanja zakonov je podoben postopku v Federaciji BiH. Zakone, predpise in podzakonske akte lahko predlagajo vlada, poslanci, skupščina Avtonomne pokrajine, najmanj 30.000 volivcev, Narodna banka Srbije in varuh človekovih pravic. Ko je predlog zakona predložen Narodni skupščini, mora predsednik Narodne skupščine takoj po prejemu predloga zakona predlog dostaviti poslancem, pristojnim odborom in Vladi – v kolikor ta ni predlagatelj. Narodna skupščina mora predlog zakona obravnavati na redni seji v roku od 15 do 60 dni po vložitvi predloga zakona. Pred obravnavo v Narodni skupščini morata predlog zakona obravnavati pristojni odbor in Vlada – v primeru, da ni predlagatelj. Pristojni odbor in Vlada lahko predlagata Narodni skupščini sprejetje ali zavrnitev predloga zakona. V primeru da ne podajo mnenja, gre predlog zakona v obravnavo v Narodno skupščino. V Narodni skupščini najprej poteka razprava o predlogu kot celoti, sledi razprava o členih predloga zakona. Med splošno razpravo in podrobno razpravo mora preteči vsaj 24 ur. V tem času lahko pristojni odbor predlaga amandmaje na predlog zakona. Predlagatelj zakona ima

pravico umakniti predlog zakona iz procedure vse do konca obravnave predloga zakona v Narodni skupščini. V primeru, da je predlog sprejet v celoti, se odloča o amandmajih, po amandmajih sledi glasovanje o predlogu zakona v celoti. (Poslovnik NSRS, člen 160) Če je predlog zakona sprejet v Narodni skupščini, gre na obravnavo na Svet naroda in v primeru, da ta ne začne procesa preverjanja vitalnega nacionalnega interesa, je predlog zakona sprejet. V primeru začetka postopka preverjanja vitalnega nacionalnega interesa se oblikuje skupna komisija obeh domov, ki poskuša uskladiti vsebino spornega zakona. V primeru da skupna komisija doseže sporazum je zakonodajni proces končan, če ni sporazuma, pa gre sporno vprašanje v obravnavo Ustavnemu sodišču Republike Srbske.

Poleg rednega postopka obstaja tudi nujni postopek. Za obravnavo predloga zakona po nujnem postopku mora predlagatelj vložiti predlog zakona vsaj 24 ur pred sejo Narodne skupščine če želi, da se predlog obravnava na seji. Predsednik Narodne skupščine mora dostaviti predlog zakona poslancem in Vladi takoj po njegovem prejemu. Predlog zakona se lahko obravnava po nujnem postopku samo v primeru, da zakon ureja vprašanja in okoliščine, ki se jih ni dalo prej predvideti ter da nesprejetje zakona po nujnem postopku škoduje zdravju in življenju ljudi, varnosti države oziroma njenih organov. Predlagatelj mora obrazložiti argumente za obravnavo predloga po nujnem postopku. (Poslovnik NSRS, člen 168) Predsednik Republike Srbske razglasi zakon z aktom imenovanim "ukaz". Zakon se nato objavi v Službenem glasniku Republike Srbske. (Poslovnik NSRS)

8.3.3.1 ZAKON O RADIOTELEVIZIJI REPUBLIKE SRPSKE

Zakon o Radioteleviziji Republike Srbske je Narodna skupščina sprejela v maju 2006, konec meseca je bil zakon objavljen v Službenem glasniku Republike Srbske, osmi dan po objavi pa je zakon stopil v veljavo. Glede na podatke, ki mi jih je uspelo pridobiti (ti so namreč pomanjkljivi in težko dostopni),³⁴ ne morem zaključiti, po katerem postopku je bil zakon sprejet. Prav tako ni dostopnih podatkov o organiziranih javnih ali strokovnih razpravah.

15. julija 2008 je bil v NSRS sprejet Zakon o dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Republike Srbske, dva tedna pozneje je zakon sprejel tudi Svet naroda. Konec julija je predsednik Republike Srbske razglasil zakon, ki je bil 8. avgusta objavljen v Službenem glasniku in je osem dni zatem stopil v veljavo. Zakon je bil sprejet po nujnem postopku (Prnjavor.ch 2008), javnih razprav ni bilo.

---

³⁴ Arhiv novic s sej NSRS na spletni strani Narodne skupščine RS sega do decembra 2014 (NSRS 2015a), zapisniki sej NSRS pa so dostopni od novembra 2014 naprej (NSRS 2015b). Prav tako ni podatkov o javnih (NSRS 2015c) ali strokovnih razpravah (NSRS 2015d).

Narodna skupščina Republike Srbske je na 35. seji, ki je potekala 25. in 26. januarja 2010, sprejela Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Republike Srbske. Delegati Kluba iz vrst Bošnjakov v Svetu naroda RS so začeli postopek o kršitvi vitalnega nacionalnega interesa konstitutivnega naroda Bošnjakov. Predlog zakona gre na Ustavno sodišče Republike Srbske, ki konec aprila 2010 zaključí, da predlagane spremembe in dopolnitve zakona ne kršijo vitalnega nacionalnega interesa konstitutivnega naroda Bošnjakov. Zakon je sprejet. Po izdanem Ukazu o razglasitvi in po objavi v Službenem glasniku Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radio-televiziji Republike Srbske stopi v veljavo 27. maja 2010. Zaradi pomanjkljivih podatkov ne morem zaključiti za kakšno vrsto zakonodajnega postopka gre. Prav tako ni podatkov, ki bi nakazovali, da so bile opravljene javne ali strokovne razprave.

Proces reformiranja Zakona o Radio-televiziji Republike Srbske leta 2013 je trajal tri mesece. Julija je NARS obravnavala in sprejela Načrt zakona, septembra pa še predlog zakona. Zakon je bil oktobra sprejet v NSRS in Svetu naroda Republike Srbske ter vpisan v Službeni glasnik Republike Srbske pod številko 89/13. V veljavo je stopil osmi dan po vpisu. Zakon je bil sprejet po rednem zakonodajnem postopku. Po podatkih Centra za civilno iniciativo BiH javnih in strokovnih razprav ni bilo.

8.4 VKLJUČEVANJE JAVNOSTI IN TRANSPARENTNOST

Norberto Bobio definira demokracijo kot "vladavino javne moči v javnosti". (Bobio v Gašaj 2011, 481) Javnost v dani definiciji razumemo kot odkritost, vidnost, dostopnost odnosa moči v družbi. Sistem odločanja in odnosi moči morajo biti vedno dostopni javnosti. Le-ta mora imeti možnost zahtevanja odgovorov na morebitna vprašanja in presoje. (Gašaj 2011, 481)

Zakoni o prostem dostopu do informacij (ZoPSI) so sprejeti na vseh treh nivojih oblasti (BiH, FBiH, RS). Z njimi je javnosti dana pravica dostopa do informacij, ki jih imajo vlada in ostali javni organi. To posledično spodbuja odprtost vlade, izboljšuje demokracijo in prispeva k boju proti korupciji in slabemu delovanju vlade. V primeru, da vlada in javni organi odgovarjajo za svoje ravnanje, lahko pričakujemo, da bodo delovali veliko bolj odgovorno in v skladu z zakoni. Državljeni ne morejo sodelovati v družbenih procesih in odločitvah, če ne vejo, kaj se dogaja v javnih organih in če nimajo možnosti, da to izvejo in na to vplivajo. ZoPSI v prvi vrsti uvajajo večjo preglednost in odgovornost vlade pri odločanju in zagotavljajo jamstvo za njeno ukrepanje v skladu z javnim interesom. Zakon in uporaba pravic, ki jih zakon prinaša, zrcalita odgovornost in transparentnost vlade, hkrati pa je to

spodbuda javnosti za vključevanje v procese odločanja na vseh ravneh oblasti. (Halilović in Džihana 2012, 108-109)

ZoSI se med sabo razlikujejo. Razlike se nanašajo na neskladnost pri obliki pisnega odgovora javnih organov (dopis – obvestilo – rešitev v BiH in FBiH ter dopis – obvestilo v RS) in sankcij. Zakona na nivoju BiH in FBiH nimata dovolj natančno opredeljenih odločb o pritožbi v primeru zavrnitve prošnje, medtem ko zakon na nivoju RS ne predvideva postopka za pritožbe, ampak samo sklicevanje na varuha človekovih pravic RS (institucije, ki je 31. marca 2010 prenehala delovati). (Halilović in Džihana 2012, 117)

Javnost v procese sprejemanja zakonov, vezanih na medijski prostor BiH, ni bila vključena. Javne razprave niso bile organizirane, prav tako ni podatkov o strokovnih razpravah. Proces sprejemanja in reformiranja medijskih zakonov ni transparenten, kar je v veliki meri posledica netransparentnosti delovanja vladnih institucij. Le-te nimajo urejenih spletnih strani, digitalnih arhivov in baz podatkov. Po poslani zahtevi za dostop do informacij javnega značaja (št. 03-13-50-19-2-60/15) so mi iz tajništva Parlamentarne skupščine BiH poslali povezavo do spletne strani Parlamenta BiH (<https://www.parlament.ba/Search/Default.aspx?fromPublishedDate=3.1.1997&thruPublishedDate=10.12.2018&categoryList=&q=o+javnom+radiotelevizijskom+servisu+bih&pageIndex=1&langTag=hr-HR&pril=b>), na kateri naj bi bile dostopne informacije o poteku zakonodajnega procesa pri sprejemanju Zakona o javnem radiotelevizijskem servisu BiH in o organiziranih javnih razpravah. Informacije na dani povezavi so nepopolne in ne vsebujejo podatkov, za katere sem zaprosila v vloženi zahtevi. Gre večinoma za kratka poročila iz sej različnih delovnih teles. Razlog za poslano zahtevo so bili pomanjkljivi podatki na spletni strani Parlamenta BiH, v odgovor pa sem dobila povezavo do teh istih podatkov. Enaka odgovora sem dobila tudi na poslane zahteve za informacije o Zakonu o komunikacijah (št. 03-13-50-19-2-59/15) in o Zakonu o javnem radiotelevizijskem sistemu BiH (št. 03-13-50-19-2-61/15).

K poslani zahtevi (na Parlament FBiH) za dostop do informacij javnega značaja, vezani na potek zakonodajne procedure sprejemanja Zakona o javnem RTV servisu v FBiH in njegovih spremembah ter morebitnih javnih razpravah, vezanih na zakon, nisem dobila uradnega odgovora. Na mojo prošnjo je zahtevo (št. 01/c-05-2/15-72) po istih informacijah vložil poslanec³⁵ v Parlamentu FBiH, ki je v pisnem odgovoru prejel kopijo Zakona o javnem RTV

---

³⁵ Gre za poslanca Naše stranka Dennisa Gratzia.

servisu FBiH ter odgovor "glede na informacije s katerimi razpolagam, je bil zakon sprejet po nujnem postopku, brez organiziranih javnih razprav"³⁶. V odgovoru ni bilo niti informacij o poteku zakonodajne procedure niti dokončnega odgovora o morebitnih javnih razpravah. Odgovor Parlamenta FBiH, ki vsebuje "...glede na informacije s katerimi razpolagam..." je nesprejemljiv, saj bi strokovna služba morala razpolagati z vsemi podatki. Odgovor je sporen tudi, če ga presojava z vidika opravljanja dela poslanca – če ta ne razpolaga z vsemi informacijami lahko to vpliva na učinkovitost in kvaliteto njegovega dela.

Na zahtevo za dostop do informacij javnega značaja o poteku in vrsti procedure sprejemanja Zakona o Radioteleviziji Republike Srbske ter njegovih spremembah in dopolnitvah in o organizaciji morebitnih javnih razpravah, poslano na Narodno skupščino RS, nisem dobila odgovora. Podatki o opravljenih javnih ali strokovnih razpravah v zvezi z analiziranimi zakoni pa niso dostopni niti na spletnih straneh Parlamentarne skupščine BiH, Parlamenta FBiH in Narodne skupščine Republike Srbske.

Na slabo transparentnost sprejemanja zakonov in (ne)vključevanje javnosti kaže tudi statistika zadnjih treh let. Parlament Federacije BiH je v obdobju od januarja 2011 do aprila 2014 sprejel 117 zakonov. 49 zakonov oziroma 41% vseh zakonov je bilo sprejetih po nujnem postopku. Javne razprave so bile organizirane za 58 od 117 sprejetih zakonov. (Transparency International Bosna in Hercegovina 2014, 12) Parlamentarna skupščina Bosne in Hercegovine je v obdobju od januarja 2011 do aprila 2014 sprejela 63 zakonov, od tega je bilo 20 zakonov sprejetih po nujnem postopku. V vseh treh letih so bile organizirane javne razprave samo za tri zakone. (Transparency International Bosna in Hercegovina 2014, 10) V obdobju od aprila 2011 do aprila 2014 je Narodna skupščina Republike Srbske sprejela 230 zakonov. Od tega je 31 zakonov sprejela po nujnem postopku, kar predstavlja 13% od vseh sprejetih zakonov v tem obdobju. Javna razprava je bila organizirana za 52 predlogov zakona, kar predstavlja 22 % od vseh sprejetih zakonov v Narodni skupščini Republike Srbske. (Transparency International Bosna in Hercegovina 2014, 13-14) Javnost je najmanj vključena na ravni države, kjer javnih razprav pri sprejemanju zakonov skorajda ni. V Republiki Srbski je delež zakonov, sprejetih po nujnem postopku samo 13%, kar ne sovпада z nizkim številom organiziranih javnih razprav. V Federaciji je javnost po številu javnih razprav najbolj vključena v zakonodajni proces, vendar je bilo prav tako veliko zakonov sprejetih po nujnem postopku, ki je netransparenten in ne predvideva javne razprave.

---

³⁶ Uslužbenec strokovne službe Parlamenta FBiH.

Proces sprejemanja Zakona o RTV Slovenija in njegovih dopolnitev je potekal transparentno, pri vsakem poskusu spremembe zakona je bila organizirana enomesečna široka javna razprava. Javnost je v tem času imela možnost sodelovanja na okroglih mizah in drugih organiziranih srečanjih, namenjenih diskusiji na temo Zakona o RTV Slovenija ter izražanja mnenj, prepričanj, nestrinjanj in predlogov. V času javnih razprav je bilo predvajanih veliko oddaj o predlaganem Zakonu o RTV Slovenija s ciljem izobraževanja javnosti o novem zakonu in boljšega razumevanja, kaj le-ta prinaša. Prav tako je javnost imela možnost pošiljanja pisnih pripomb in predlogov.

Sprejem novega Zakona o RTV Slovenija (ZRTVS-1) je kljub predlaganemu nujnemu postopku sprejemanja po burnem odzivu Društva novinarjev Slovenije, Sindikata novinarjev, novinarjev in urednikov RTV Slovenija in pozivu vladi, naj ta zagotovi javno razpravo, potekal po rednem postopku. V procesu sprejemanja je bilo organiziranih več javnih razprav, ki jih lahko razdelimo v dve skupini, in sicer na tiste pred sprejetjem ZRTVS-1 in na tiste po sprejetju oziroma pred referendumom. Javnost se je na referendumu izrekla za zakon.

Proces poskusa spremembe Zakona o RTV Slovenija (ZRTVS-2) iz leta 2009 lahko označim za transparentnega. Organizirani sta bili dve javni razpravi, in sicer javna razprava po predstavitvi osnutka predloga zakona konec leta 2009 ter široka javna razprava pred referendumom decembra 2010. Javnost se je na referendumu odločila za zavrnitev zakona.

Transparenten je bil tudi proces sprejemanja spremembe Zakona o RTV leta 2014 (ZRTVS-1A). Obravnave v državnem zboru je prenašala RTV SLO na tretjem programu. Predlog zakona in gradivo sta bila objavljena na svetovnem spletu pred prvo obravnavo zakona v državnem zboru, predlog pa je šel takoj po objavi v enomesečno javno razpravo, v času katere je imela javnost možnost pošiljanja predlogov, pripomb in mnenj. Zainteresirani javnosti je bila dana tudi možnost osebnih sestankov na pristojnem ministrstvu.

8.5 POLITIČNA KULTURA

Almond in Verba (v Kirbiš 2011, 52) ločita med tremi tipi politične kulture: parohialno, participativno in podložniško. Obstaja še četrti tip, to je državljanska politična kultura, ki je mešanica vseh zgoraj naštetih tipov. V vsaki družbi lahko najdemo vse tipe politične kulture, vendar so v postkomunističnih državah še posebej poudarjeni elementi podložniške politične kulture. Podložniško politično kulturo označujejo percepcija hierarhičnosti družbe, avtoritarne

vrednote ter pasiven, podredljiv in nezainteresiran odnos prebivalcev, ki imajo občutek³⁷, da ne morejo vplivati na oblast. (Tomšič v Kirbiš 2011, 52) Prebivalci so podložniki in ne državljani lastne države. Občutek nezmožnosti vplivanja na politično in družbeno dogajanje je pogosto posledica represivne države nekdanje države. Med osrednje orientacije podložniške kulture je avtor uvrstil avtoritarnost, nacionalizem, splošni tradicionalizem in tradicionalne spolne vloge. Podložniške orientacije med drugim pomenijo, da posameznik ne priznava legitimnosti demokratičnih institucij. Kirbiš opredeli avtoritarnost kot vrednotno-osebni sindrom, pri katerem je poudarek na podrejanju zunanji avtoriteti, agresiji do podrejenih, kaznovanju neposlušnosti in nagrajevanju ubogljivosti. (Kirbiš 2011, 53-55) Tradicionalizem temelji na idealizaciji preteklosti in življenju po ustaljenih vzorcih. Predstavlja vir identitete. Osrednji element tradicije naj bi po Shilsu (v Kirbiš 2011, 56) bila vera, predvsem v smislu orientacije do družine in odnosov med spoloma. Po raziskavah³⁸ je bil tradicionalizem ena izmed glavnih vrednot v Jugoslaviji, na relativno visoki ravni pa se je obdržal tudi po njenem razpadu. Komunistična ideologija je v bivši državi močno vplivala³⁹ na odnose med spoloma. Vpliva na tradicionalizem pri spolnih vlogah (odnosi v družini, enakost pri zaposlovanju in plačilu, udejstvovanje v družbeno-političnih dejavnostih, itd.) naj ne bi imele ekonomsko razvite države, saj naj bi bili državljani ekonomsko bolje stoječih postjugoslovanskih držav liberalneje usmerjeni. (Kirbiš 2011, 57–59) Z nacionalizmom označujemo pretirano predanost lastni naciji, predstavlja pa tudi osrednjo obliko kolektivne identitete. Nacionalistične orientacije so se v republikah Jugoslavije povezovale s tradicionalizmom in religioznostjo. Nacionalizem je povezan tudi z percepcijo ogroženosti, zato ne preseneča, da ima nacionalizem dve desetletji po razpadu Jugoslavije še vedno zelo močno vlogo. Nacionalistične orientacije predstavljajo oviro procesu demokratizacije. (Kirbiš 2011, 64–65) Homogenost vrednot državljanov je pomembna za uspešno funkcioniranje države. Raziskovalci postkomunističnih družb ugotavljajo, da je glavna značilnost teh družb heterogenost oziroma fragmentacija. (Kirbiš 2011, 68) Med prebivalci bolj razvitih držav je kognitivna zrelost – višja koherentnost demokratične politične kulture, prisotna v večji meri. Raziskave kažejo višje vrednosti podložniške politične kulture v manj razvitih postjugoslovanskih državah (Kosovo, BiH, Makedonija). (Kirbiš 2011, 299–300)

---

³⁷ Občutek lastnega vpliva na politično in družbeno dogajanje imejemo tudi občutki notranje politične učinkovitosti.

³⁸ Gre za raziskave mladine in celotne populacije bivše države, opravljene pred njenim razpadom (gl. Mihailović (1986) in Pantić (1990a) v Kirbiš 2011, 57).

³⁹ Komunistični režim je z različnim ukrepi spodbujal k zaposlovanju žensk in univerzalnemu varstvu otrok, enakost med spoloma je bila družbeni cilj, čeprav ni bil nikoli dosežen, emancipacija žensk pa je bil eden izmed ciljev komunistične revolucije.

Rast stopnje socioekonomske razvitosti v BiH in ostalih⁴⁰ manj razvitih postjugoslovanskih državah bi s širjenjem prodemokratskih orientacij državljanov verjetno vplivala na njihovo politično vedenje (s tem mislim na izbiro in na izvrševanje demokratičnega pritiska na politične elite, ki bi pod pritiskom javnosti ustvarile in vzdrževale bolj kvalitetne demokratične politične institucije), nekoruptivnost⁴¹ političnih elit in na stopnjo učinkovitosti demokratičnih institucij. V nasprotnem primeru pa bi družbene krize, meddržavne napetosti in konflikti državljanom zgoraj omenjenih držav zmanjšali občutek eksistenčne varnosti, kar bi posledično vplivalo tudi na njihovo politično orientiranost ter na nižanje kvalitete demokratičnih institucij. Enako velja tudi za Slovenijo in ostale⁴² razvitejšje postjugoslovanske države. (Kirbiš 2011, 313) Boljša razvitost držav in boljše življenjske razmere za državljane le-te vodijo k bolj demokratični politični kulturi in *vice versa*, zaradi manj demokratične in bolj podložniške politične kulture državljanov pa je tudi razvitost držav slabša. Poleg skupne preteklosti in socioekonomske razvitosti je delovanje demokracije odvisno tudi od drugih dejavnikov. Dober primer vpliva drugih dejavnikov je Republike Srbska, prebivalci katere so s svojo orientacijo bližje Srbiji kot pa FBiH, kar lahko pripišemo etnični heterogenosti, prevladujoči religiji, ekonomskim in političnim krizam ter vojaškimi konfliktom. (Kirbiš 2011, 301–302)

8.5.1 VPLIV MEDIJEV IN POLITIČNIH STRANK KOT AGENTOV POLITIČNE PARTICIPACIJE

Mediji nas seznanjajo z dogajanjem po svetu in doma. Prenašajo nam informacije na podlagi katerih si oblikujemo mnenja in sprejemamo odločitve. Če so mediji politično ali gospodarsko odvisni, nam ne morejo posredovati objektivnih informacij in zgodb. Indeks medijske svobode v letu 2015 uvršča Slovenijo na 35. mesto in BiH na 66. mesto od skupno 180 držav, kar je dokaj visoko, vendar še vedno veliko zaostajamo za nekaterimi utrjenimi "zahodnimi" demokracijami. Slovenija je med postjugoslovanskimi državami na prvem mestu, BiH pa na tretjem mestu, pred njo se je poleg Slovenije uvrstila še Hrvaška. (World Press Freedom Index 2015)

---

⁴⁰ Med manj razvite postjugoslovanske države Kirbiš uvršča BiH, Kosovo in NJR Makedonijo.

⁴¹ Po indeksu zaznavanja korupcije v javnem sektorju je bila Slovenija v letu 2014 uvrščena na 38. mesto, BiH pa na 80. mesto od skupno 175 držav. Indeks uvršča države na podlagi tega, kako koruptiven se zdi njihov javni sektor. Indeks odraža stališča opazovalcev iz celega sveta, vključno s strokovnjaki, ki živijo in delajo v analiziranih državah. (Transparency International 2014)

⁴² Pod ostale razvitejšje države bivše Jugoslavije mislim na Srbijo, Hrvaško in Črno goro.

Ljudje se večinoma družimo in simpatiziramo z ljudmi, ki imajo podobna prepričanja, vrednote in interese kot mi. Imidž stranke in politikov nam predstavijo mediji skozi poročanja o njihovih dejanjih, besedah, akcijah. Na podlagi tega tudi izberemo politično stranko, ki jo bomo podpirali in ljudi za katere želimo, da nas predstavljajo in odločajo v našem imenu. Vse to pa velja samo v primeru, da so državljani zainteresirani za družbeno-politična vprašanja. Po podatkih Electionguide je v Sloveniji povprečna volilna udeležba v zadnjih 15-ih letih 53,71 %, v BiH pa 55,51 % (Centralna izborna komisija 2015). Volilno udeležbo bi tako v Sloveniji kot v BiH lahko označila za dokaj nizko, saj se skoraj polovica volilnih upravičencev ne udeležuje volitev, kar lahko pripišemo občutku državljanov, da njihov glas na volitvah ne bo vplival na končni volilni rezultat ter nezanimanju za politiko na splošno.

Kirbiš (2011, 287–311) je v opravljenih raziskavah prišel do ugotovitve, da so ljudje, ki živijo v urbanih okoljih bolj politično aktivni v smislu udeležbe na protestih, manj pa pri udeležbi na volitvah in vključevanju v politične stranke. Tako v BiH kot v Sloveniji mladi do 29 let najmanj politično participirajo, ko gre za konvencionalne oblike participacije, saj se jim zdi politika nepomembna, politična participacija se povečuje s starostjo in zrelostjo državljanov. Po drugi strani pa je civilno-družbena participacija in protestna participacija najvišja med mladimi in s starostjo upada.

8.6 TEHNOLOŠKE SPREMEMBE

Tehnologije in tehnološke spremembe so zaobjete v zakonih, ki urejajo javni RTV prostor Slovenije in BiH. ZMed v 4. členu zavezuje državo k podpiranju razvoja tehnične infrastrukture na področju medijev s poudarkom na tehnikah in tehnični infrastrukturi, prilagojeni slepim in gluho-nemim. Prav tako je država dolžna vzpodbujati razvoj tehnične infrastrukture za avdiovizualno produkcijo (68. člen). Republika Slovenija je dolžna sofinancirati uresničevanje javnega interesa in zagotoviti sredstva iz proračuna, ki se razdeljujejo na podlagi javnega razpisa (4. člen, 149. člen). V ZRTVS-1 je določeno, da morajo biti programi na visoki tehnološki ravni, saj je le v tem primeru mobilni sprejem signala kakovosten, RTV zavod je dolžan skrbeti za razvoj infrastrukture in njeno tehnološko usklajenost s predpisi EU ter ima prednost pri podelitvi prostih frekvenc ali pri dostopu do drugih tehnološko omejenih virov. Javni zavod RTV Slovenija ima politike na področju tehnologije razdelane v Strategiji razvoja RTV Slovenija 2011–2015.

Za uvedbo, razvoj, promocijo in koordinacijo tehnologij je v BiH po Zakonu o RTV sistemu zadolžena Korporacija, ki pa še ni formirana. Ta zakon daje javnim RTV servisom v BiH

pravico do prenosa programa preko zemeljske mreže, satelita, kabla, interneta ali drugih tehničnih sredstev. Servisi morajo zagotoviti uporabnikom storitev teleteksta in drugih storitev, povezanih s tehnologijo oddajanja. Prav tako so servisi dolžni sodelovati pri uvajanju in uporabi novih tehnologij ter v skupnih tehnoloških projektih sodelovati z drugimi javnimi agencijami in proizvajalci radiotelevizijskih programov.

ZRTVS-1 (2005) obravnava tehnološke spremembe v:

- 7. členu: "RTV Slovenija mora pri načinu razširjanja oziroma predvajanja in arhiviranja programov, ki jih ustvarja v okviru javne službe /.../, skladno s svojimi tehnološkimi razvojnimi zmožnostmi uvajati nove tehnologije, /.../, da omogoči dostop do programskih vsebin čim širšemu krogu državljanov doma in v tujini, slovenskim narodnim manjšinam v sosednjih državah ter Slovencem po svetu."
- 8. členu, 2. odstavek: "/.../ morajo nacionalni radijski programi pokrivati vse avtoceste in ostale pomembnejše prometnice na dovolj visoki tehnološki ravni za kakovosten mobilni sprejem signala."
- 13. členu, 1. odstavek, 4. in 5. alineja, ki govori o tem, da mora RTV Slovenija med drugim izvajati tudi "vzdrževanje in skrb za razvoj televizijske in radijske infrastrukture ter za njeno tehnološko usklajenost s predpisi Evropske unij' ter za "digitalno oddajanje programov".
- V 2. odstavku istega člena zakon podeljuje RTV Sloveniji prednost pri "podelitvi prostih frekvenc ali dostopu do drugih tehnološko omejenih virov, ki jih za izvajanje javne službe nujno potrebuje, prednost in jih pridobiva brez javnega razpisa z odločbo Agencije za pošto in elektronske komunikacije."

Zakon o Javnem radiotelevizijskem sistemu BiH (Sl. g. BiH, št. 78/05) obravnava tehnološke spremembe v:

- Členu 6, 3. odstavek, alineja c, v kateri nalaga Korporaciji promoviranje in koordiniranje tehničnega razvoja in uvedbe novih tehnologij ter v alineji s, ki zadolžuje Korporacijo za koordiniranje uporabe in upravljanja s tehničnimi sredstvi, nepremičninami in infrastrukturo informacijske tehnologije.
- Členu 11, 1. odstavek, ki daje Javnim RTV servisom pravico do prenosa programa preko zemeljske mreže, satelita, kabla, interneta ali drugih tehničnih sredstev. Daje jim možnost storitve teleteksta in vključevanja v vsako novo področje radiodifuzne tehnologije ali servisa v najširšem pomenu besede.

- Členu 12, ki obvezuje Korporacijo k uvajanju novih tehnologij v dogovoru z vsemi tremi javnimi RTV servisi.

Zakon o Javnem radiotelevizijskem servisu BiH (Sl. g. BiH št. 92/05) tehnološke spremembe obravnava v:

- Členu 7, 1. odstavek, alineja f, v kateri med dejavnosti BHRT-ja med drugim vključi zagotavljanje storitev teleteksta in ostalih dejavnosti, ki se nanašajo na druga področja tehnologije radiodifuzije.
- V 2. odstavku istega člena, alineji b in c, ki nalagata BHRT-ju sodelovanje pri uvajanju in uporabi novih tehnologij pri oddajanju ter izmenjavo in sodelovanje v skupnih tehničnih in drugih tehnoloških projektih z drugimi javnimi agencijami in proizvajalci radiotelevizijskih programov.
- Členu 9, 2. odstavek: "BHRT ima dovoljenje za oddajanje programov preko zemeljskih omrežij, satelitov, kabla ali kakršnih koli drugih tehničnih sredstev".

Zakon o Javnem servisu Radio-televizije Federacije BiH (Sl. n. FBiH št. 48/08) obravnava tehnološke spremembe v:

- Členu 7, 1. odstavek, alineja f, ki določa, da med dejavnosti RTVFBiH-ja spada tudi zagotavljanje storitev teleteksta in ostalih dejavnosti, ki se nanašajo na druga področja tehnologije radiodifuzije.
- V 2. odstavku člena 7, alineji b, ki nalaga sodelovanje pri uvajanju in uporabi novih tehnologij pri oddajanju programa, ter alineji c, po kateri mora RTVFBiH izmenjavati in sodelovati v skupnih tehničnih in drugih tehnoloških projektih z drugimi javnimi agencijami in proizvajalci radiotelevizijskih programov.
- Členu 9, ki govori o programskih servisih. V 1. odstavku člena 9 Zakon pravi, da ima RTVFBiH pravico oddajati program preko zemeljskega omrežja, satelita, kabla, interneta ali drugih tehničnih sredstev. RTVFBiH mora zagotavljati storitve teleteksta in se vključiti v vsako novo področje tehnologije oddajanja ali servisa v najširšem smislu.

Zakon o Radio-televiziji Federacije BiH (Sl. n. Federacije BiH, št. 25/02) iz leta 2002 obravnava tehnološke spremembe v:

- Členu 8, 1. odstavek, ki pravi, da med dejavnosti RTV FBiH spadata tudi uvajanje in uporaba novih tehnologij.

- Členu 10, 1. odstavek, ki daje RTV FBiH pravico do prenosa programa preko zemeljskih omrežij, satelita, kabla, interneta ali drugih tehničnih sredstev.

Zakon o Radioteleviziji Republike Srbske (Sl. g. Republike Srpske, št. 49/06) obravnava tehnološke spremembe v:

- Členu 17, 1. odstavek, alineja e, ki govori o dejavnostih RTRS-a, med katere spada zagotavljanje storitev teleteksta in dejavnosti, vezanih na druga področja tehnologije oddajanja.
- V 2. odstavku istega člena, ki določa sodelovanje RTRS-a pri uvajanju in uporabi novih tehnologij oddajanja (alineja b) in izmenjavo ter participacijo v skupnih tehniških in drugih tehnoloških projektih z drugimi javnimi RTV servisi (alineja v).
- Členu 21, 1. odstavek, ki pravi, da je RTRS pooblaščen za oddajanje programov preko zemeljskega omrežja, satelita, interneta, kabla ali drugih tehničnih sredstev ter da lahko zagotavlja storitve teleteksta in se vključuje v vsako novo področje tehnologije oddajanja ali servisa.

Zakoni obeh držav nalagajo RTV servisom uvajanje novih tehnologij. ZRTVS-1 za razliko od bosanskih zakonov nalaga RTV zavodu skrb za vzdrževanje tehnične opreme in infrastrukture. V BiH je skrb za tehnološke spremembe prepuščena skupni upravni strukturi RTV servisov, Korporaciji. Ker ta deset let po sprejetju zakona še vedno ni ustanovljena, je temu primeren tudi tehnološki napredek RTV servisov v BiH. Ta se na prvi pogled odraža v neizkoriščenosti radiodifuznih možnosti, ki nam jih ponuja komunikacijska tehnologija, v pomanjkanju tehnične opreme, v slabo vzdrževani in propadajoči infrastrukturi ter v nedokončanem procesu digitalizacije signala.

9 UGOTOVITVE IN ZAKLJUČEK

V pričujočem delu smo preučevali medijsko zakonodajo Slovenije ter Bosne in Hercegovine. V primeru Slovenije smo opravili analizi Zakona o medijih in Zakona o RTV Slovenija. Zaradi kompleksnega javnega RTV sistema BiH smo v primeru BiH analizirali kar pet zakonov, vezanih na javni RTV sistem BiH, in sicer: Zakon o javnem RTV sistemu BiH, Zakon o radioteleviziji Republike Srbske, Zakon o Javnem RTV servisu BiH, Zakon o Radioteleviziji Federacije BiH in Zakon o komunikacijah. Poskušali smo odgovoriti na dve zastavljeni vprašanji: kako se je odvijal proces (re)formiranja javnih servisov v BiH ter v Sloveniji in na kakšen način se sprejemajo reforme javnih servisov v obeh državah ter ali je javnost v proces sprejemanja vključena v smislu transparentnosti procesa in participacije javnosti v procesu.

Da bi lahko odgovorili na prvo vprašanje, smo časovno in vsebinsko analizirali vse spremembe in poskuse sprememb zgoraj naštetih zakonov. Prav tako smo opravili zgodovinski pregled razvoja držav od osamosvojitve naprej, poleg tega pa še celostni pregled ekonomske, politične in tehnološke situacije v obeh državah, kar nam je omogočilo boljše razumevanje medijske krajine in zakonov, ki jo krojijo. Pri drugem raziskovalnem vprašanju, ki se je nanašalo na način sprejemanja reform, transparentnosti procesa in vključenosti javnosti v sprejemanje in oblikovanje zakonov, smo si najprej poglobljevali zakonodajne postopke obeh držav in znotraj BiH tudi dveh entitet: Republike Srbske in Federacije BiH. Da bi lažje razumeli sam proces sprejemanja zakonov v BiH, smo morali spoznati ureditev države, ki je določena z Daytonskim sporazumom leta 1995. Država se deli na dve entiteti – Republiko Srbsko in Federacijo BiH, ter Distrikt Brčko. Vsaka izmed entitet ima lasten parlament, državne organe in zakone, ki veljajo samo na območju entitete in potemtakem tudi svoje zakonodajne postopke. Zaradi kompleksne strukture države Javni RTV sistem BiH sestavljajo trije javni servisi, dva na ravni entitet in eden na ravni države. Po zakonu o Javnem RTV sistemu je del RTV sistema tudi Korporacija, ki pa še ni formirana. Raziskali smo tudi možnosti sodelovanja, ki so na voljo javnosti pri oblikovanju in sprejemanju zakonov. V Sloveniji javnost lahko sodeluje na več načinov. Prvi izmed njih je javna razprava, ki v primeru rednega zakonodajnega postopka traja en mesec. V tem mesecu je strokovni in zainteresirani javnosti dana priložnost podajanja pripomb, mnenj in predlogov. Drugi način vključevanja javnosti je splošna razprava v državnem zboru, kjer lahko zainteresirana in strokovna javnost direktno izrazi mnenje o predlogu zakona. Tretji način odločanja javnosti o sprejetju zakona je referendum, kjer pride direktna demokracija najbolj do izraza.

Zainteresirana javnost lahko svoje predloge, vprašanja in pripombe posreduje Vladi RS preko spletnega portala predlagam.vladi.si, ki omogoča razpravo o predlogih in zagotavlja odgovor pristojnega ministrstva. Obstajajo še možnosti pošiljanja pripomb, predlogov in mnenj, sodelovanja na okroglih mizah ter v nekaterih primerih tudi osebni sestanki na ministrstvu.

Pri raziskovanju transparentnosti zakonodajnih procesov smo prišli do zaključka, da je sprejemanje zakonov veliko bolj transparentno v Sloveniji kot v BiH. Dostop do podatkov je zelo omejen, na spletnih straneh državnih institucij so arhivi neurejeni in nepopolni. Ljudem je z zakoni o svobodi dostopa do informacij dana možnost vložitve zahteve za dostop do informacij, kljub temu pa to ni zagotovilo, da bodo do informacij res prišli. Oblasti se skorajda nikoli ne posvetujejo s civilnim sektorjem in strokovno javnostjo, nevladne organizacije pa so velikokrat tretirane kot sovražniki oblasti. Formalno obstaja mehanizem referenduma na katerem bi ljudje lahko direktno izrazili svojo voljo, vendar po vojni ni bil nikoli uporabljen. Netransparentnost procesa se kaže tudi v kršenju zakonodajnega postopka. V BiH se javnost lahko vključuje preko javnih razprav, ki pa v veliki večini primerov niso organizirane, čeprav se zakon sprejema po rednem postopku. Zaskrbljujoče pa je tudi visoko število zakonov, sprejetih po skrajšanem in nujnem zakonodajnem postopku, čeprav za to ni bilo utemeljenega razloga. V Sloveniji lahko označimo procese sprejemanja zakonov za transparentne. Tako potek zakonodajnega postopka kot tudi zapisniki sej so dostopni na spletni strani Državnega zbora RS. Dostopni so tudi vsi predlogi, pripombe in mnenja, ki so bila v sklopu splošnih razprav posredovana Državnemu zboru. Zakoni in njihove spremembe se sprejemajo večinoma po rednem zakonodajnem postopku, opravljena je javna razprava in če je vložena zahteva, tudi splošna razprava v državnem zboru. Zakon o RTV Slovenija leta 2005 je bil vložen po nujnem postopku, vendar je bil po kritikah strokovne in zainteresirane javnosti ponovno vložen po rednem postopku.

Tako formiranje medijskega okvirja kot tudi javnega RTV sistema v BiH nista dokončana procesa, kljub temu pa se že vrsto let reformirata. Javni RTV sistem je v veliki meri kopija britanskega BBC-ja, kar se je izkazalo za napako, saj je bil model BBC-ja preveč napreden za nestabilno državo in podložniško družbo BiH. Lahko bi rekli, da so reforme javnega RTV sistema njegovo nazadovanje. Korporacija bi po zakonu imela upravno funkcijo, do njene formacije pa to funkcijo opravlja Odbor sistema, kar posledično pomeni več avtonomije za javne RTV servise znotraj RTV sistema. Po vzpostavitvi Korporacije se bodo finančna sredstva stekala na en račun, nato pa se proporcionalno razdelila na vse tri RTV servise, kar pomeni za RTV servise izgubo nadzora nad finančnimi sredstvi. Zaradi velike finančne stiske

so javni servisi dodatno podvrženi političnim pritiskom. Bojkot Hrvatov pri plačevanju prispevkov povzroča velike finančne probleme RTVFBiH. Ti želijo imeti lasten kanal, katerega bi lahko dobili leta 2014 s spremembo zakona, vendar je bil predlog zavržen. Na ta način ustvarjajo politični pritisk na vlado in povzročajo finančno luknjo v javnem RTV sistemu. Nezrelost družbe in korupcija politike ustvarjata blokado za izvedbo medijske reforme in digitalizacijo, kar je tudi eden od pogojev za pristop k Evropski uniji. To se med drugim odraža v nepopolnem (ne)izvajanju zakonov, vezanih na javne RTV servise in RAK. Zakon o komunikacijah zagotavlja RAK-u zaščitno političnega nadzora agencije, vendar kljub zakonski zaščiti politični pritiski iz leta v leto naraščajo. Dober primer politizacije RAK-a je sprememba v imenovanju članov Sveta agencije, ki je bila sprejeta leta 2012, po kateri PSBiH osnuje komisijo, ki oblikuje listo 14 kandidatov (kar je bilo prej v pristojnosti Sveta RAK-a) iz katere Svet ministrov BiH predlaga 7 članov za Svet RAK-a – le-te nato imenuje PSBiH. Politizacija imenovanj je vidna tudi pri izboru članov nadzornih odborov javnih RTV servisov, kjer imenovanja potekajo po političnih namesto po strokovnih kriterijih. Eden izmed vnaprej določenih kriterijev za imenovanje je narodnost. Drugi primer politizacije javnega servisa je sprememba Zakona o Radioteleviziji Republike Srbske leta 2013, po katerem se RTRS delno financira iz proračuna vlade, članov upravnega odbora pa ne izbira več RAK, ampak Parlament Republike Srbske.

Za dokončno formacijo zakonskega okvira je nujno sprejetje zakona o transparentnosti javnih servisov, RAKa in medijev na splošno. Nujna je tudi uskladitev zakonov o svobodnem pristopu k informacijam na entiteskih ravneh z zakonom na državni ravni in zaostritev sankcij v primeru kršenja zakona. Potrebno je korenito reformirati vse tri javne servise v neodvisne in objektivne RTV servise, ki bodo predstavljali vse državljane BiH in katerih program bo posredoval demokratične vrednote. Ponovno je potrebno opredeliti vlogo in obseg javne službe, ki jo javni RTV servisi opravljajo, prav tako pa najti način upravljanja servisov, po katerem bodo ti ustrezali konstantno razvijajočemu se medijskem prostoru in tehnološkim spremembam. Uvesti je potrebno program za gluhone in omogočiti lahek spletni dostop do programskih vsebin vsem plačnikom RTV prispevka, hkrati pa uravnotežiti program na način, ki bo zadovoljil vse tri konstitutivne narode in ostale. Okrepiti je potrebno avtonomijo in neodvisnost novinarjev ter urednikov in upravnih organov. Preurediti je potrebno sistem financiranja, ki bi zagotavljal konstanten dotok sredstev in omogočal boljše delovanje in razvoj servisov.

V Sloveniji je situacija nekoliko boljša, kar pa ne pomeni, da Slovenija ne potrebuje nove medijske zakonodaje. Ministrstvo za kulturo RS je pripravilo Resolucijo o nacionalnem programu za kulturo 2014–2017 (NPK 2014-2017) (Uradni list RS, št. 99/13), ki je med drugim predvidela prenovu ZRTVS-1. Nujno je namreč ponovno preučiti vlogo in obseg javne službe RTV Slovenija ter sistem njenega upravljanja in jo prilagoditi današnjemu razvoju in delovanju medijskega prostora. Potrebna je tudi ponovna določitev deležev prispevka, namenjenega za programe in storitve RTV Slovenija, ki so predvideni za izvajanje posameznih segmentov novo opredeljene javne službe. To bi stabiliziralo tiste dele programa, ki so pomembni za učinkovito izvajanje javne službe. (NPK 2014-2017, 62-63) Poleg tega je nujno potrebno okrepiti neodvisnost RTV servisa in ga depolitizirati, zagotoviti večjo avtonomijo novinarjev in urednikov, povečati transparentnost poslovanja, zagotoviti profesionalizacijo novinarjev tudi z zaposlovanjem na podlagi ustrezne izobrazbe ter zagotoviti enostaven spletni dostop do vseh oddaj in drugih vsebin plačnikom RTV prispevka. RTV bi moral oddajati kvalitetne programske vsebine, ki odsevajo demokratične družbene vrednote in spodbujajo k razmišljanju in kritičnosti uporabnikov, saj so mediji eden izmed agentov politične socializacije in imajo velik vpliv na politično kulturo. Vsebine bi morale biti zastavljene tako, da bi spodbujale razvoj medijske pismenosti. Voditelji in novinarji bi morali znati pravilno uporabljati slovenščino v vseh programskih vsebinah, tudi v razvedrilnih programih (nadzor in dodatna jezikovna izobraževanja novinarjev in voditeljev v kolikor je to potrebno). Veliko težavo RTV Slovenije predstavlja konstantno kršenje delovne zakonodaje. Vse več je novinarjev, ki so zaposleni honorarno, saj je redno zaposlen delavec za zavod večji strošek. To bi sicer lahko označili za neke vrste varčevanje, če ne bi "privarčevanega" denarja zavod porabil za izplačevanje odškodnin tožečim. Po Zakonu o delovnih razmerjih mora delodajalec honorarnega sodelavca zaposliti za nedoločen čas, če ta opravlja delo pod enakimi pogoji kot redno zaposleni delavci. Potrebna je tudi jasnejša ureditev razmerja med ZMed in ZRTVS-1, saj je področje vpisa v razvid medijev slabo urejeno. V ZMed je veliko odločb, ki se v praksi ne izvajajo dosledno oziroma se sploh ne izvajajo, ena izmed takih odločb je obvezno poročanje o izvajanju dejavnosti in izvrševanju programske zasnove. RTVS mora registrirati svoje programe v razvidu medijev, ki pa ga ureja ZMed. Tako so registrirali nov kanal RTV SLO 3 ali parlamentarni kanal, na katerem se po 2. odstavku 3. člena Zakona o RTV Slovenija sme predvajati seje Državnega zbora in delovnih teles, seje Državnega sveta ter informirati javnost o parlamentarnem dogajanju, o mednarodnih aktivnostih parlamenta in drugih aktivnostih, povezanih z delom parlamenta Republike Slovenije. Zavod RTV Slovenija na 3. programu predvaja tudi celovečerne filme in

oddaje, katerih tematika ne spada v parlamentarni program. Zavod RTV Slovenija s tem krši lasten zakon. AKOS izdaja dovoljenje za opravljanje televizijske ali radijske dejavnosti, v kolikor izdajatelj programa izpolnjuje vse pogoje, ki jih določa 105. člen ZMed. V primeru, da predlagatelj izpolnjuje vsa določila 12. člena ZMed, mora Ministrstvo za kulturo medij vpisati v razvid medijev. Izdajatelj mora vlogi priložiti tudi programsko zasnovo, ki določa namen izdajanja ter vsebinska izhodišča za delovanje medija. Ministrstvo ne presoja programske zasnove programa po ZRTVS-1, saj je to v nasprotju z svobodo izražanja. (Better media 2016) Potemtakem bi lahko Zavod RTV Slovenija registriral kakršenkoli kanal ne glede na vsebino, AKOS pa bi ga registriral. Ne ve se, kdo odgovarja za morebitne napake pri registraciji, saj je to področje slabo urejeno.

Zaradi hitrega razvoja digitalnih tehnologij, pojava novih platform za posredovanje medijskih vsebin, spremenjenih navad uporabnikov in upada oglaševanja je potrebna prilagoditev medijske zakonodaje. Pripravljalne skupine predlogov zakonov bi morali sestavljati: strokovnjaki, ki nimajo nikakršne ožje ali širše povezave s politiko, predstavniki medijskih in novinarskih društev ter organizacij, zunanji strokovnjaki in predstavnik civilne družbe, ki zbira predloge na podlagi prej opravljenih javnih razprav v vseh večjih slovenskih mestih. Vlade izkoriščajo krizo za povečanje vpliva v javnih RTV servisih v državi, ki jim služijo kot orodje za doseganje političnih in gospodarskih interesov, zato morajo biti pripravljavci zakonov sposobni prepoznati in ločiti področja medijskega delovanja, ki jih je potrebno zakonsko regulirati, od tistih, ki ne spadajo pod okvir državne regulacije in njenih mehanizmov prisile. (Ministrstvo za kulturo 2014, 82)

Namen magistrskega dela je bil med drugim tudi ugotoviti, kakšen vpliv imajo tehnološke in politične spremembe na javne RTV servise. Da bi RTV servisi uspešno poslovali in odgovarjali na potrebe javnosti, morajo biti v koraku s časom. Moderne tehnologije omogočajo uporabnikom dostop do vsebin preko različnih platform, boljšo kvaliteto slike in zvoka, hitrejši dostop, interakcijo in večjo transparentnost. Tehnološki razvoj je napredoval do stopnje, na kateri lahko tudi slabovidni in gluhonemi uporabljajo medije, seveda pa morajo biti medijske vsebine prilagojene, kar današnje tehnike omogočajo. Slovenija je leta 2010 izvedla digitalizacijo in še danes uspešno sledi tehnološkemu razvoju. Večina produkcije je v HD kvaliteti, ki se prenaša na MUX A. Uporabniki lahko spremljajo programe preko širokopasovnih fiksni in mobilni omrežij (3G, LTE), poslužujejo se lahko tudi storitev kot so VOD, IP *streaming* v živo, *second screen* aplikacije, HbbTV, s čimer je uporabnikom omogočen dostop do vsebin izven linearnega časa predvajanja. Zavod ustvarja spletni portal

MMC, v sklopu katerega deluje portal Dostopno.si, ki je prilagojen osebam z invalidnimi ovirami. Omogočen je dostop do arhiviranega gradiva in poslušanje programov na internetu, razvita pa je tudi aplikacija za tablice in mobilne naprave RTV 4D ter aplikacija za Hbb TV. V procesu razvijanja sta še priporočilni sistem in personalizacija vsebin. (Filli 2014, 31–32) O tehnološkem napredku v BiH ne moremo govoriti, saj ga skorajda ni. Radijski in televizijski signal je še vedno analogen, ker BiH ni izvedla digitalizacije, krivdo za to pa lahko pripišemo pomanjkanju politične volje. Televizije ne oddajajo slik v HD tehniki. Vsi trije javni RTV servisi imajo spletne portale, preko katerih je mogoče v živo spremljati televizijske in radijske programe in dostopati do arhiviranih vsebin. RTRS je razvila android aplikacijo za spletni portal, FTV ima razvito mobilno aplikacijo samo za teletext, medtem ko BHRT nima razvite mobilne aplikacije za pametne telefone. V obravnavanih zakonih so tehnološke spremembe sicer zaobjete, vendar zelo površno. Zakoni obeh držav nalagajo RTV servisom uvajanje novih tehnologij. V primeru RTV Slovenije zakon nalaga Zavodu skrb za vzdrževanje tehnične opreme in infrastrukture. V BiH je situacija kompleksnejša, ker je po Zakonu o javnem RTV sistemu BiH za tehnološki razvoj zadolžena Korporacija. Z ozirom na to, da leta ne obstaja, je nujna sprememba Zakona o javnem RTV sistemu in vseh zakonov o javnih RTV servisih.

Politične spremembe so tesno povezane s politično kulturo ljudi, ta pa je med drugim odvisna od socialnoekonomskega stanja države. BiH pestijo siromaštvo, korupcija in nacionalna razdeljenost ljudi. Po koncu vojne je državo, ki je produkt kontradiktornih procesov postkonfliktne stabilizacije in demokratizacije, vodila mednarodna skupnost. Odločitve je v imenu BiH sprejemal OHR, ki je leta 2002 postavil pravni okvir za javni RTV sistem. Na področju javnega RTV sistema se z izjemo dopolnitev leta 2005 ni veliko spremenilo. Leta 2006 se je mednarodna skupnost počasi umaknila in vodenje države prepustila domačim politikom, ki so privedli državo v stanje politične paralize. Ti so takoj po umiku mednarodne skupnosti začeli s prevzemanjem nadzora nad javnimi RTV servisi. Državljeni BiH še vedno niso prevzeli odgovornosti za procese v državi, kar je proizvedlo specifično politično kulturo – kulturo neodgovornosti. Državljeni so politično apatični. Raziskave so pokazale, da je v manj razvitih državah bivše Jugoslavije prisotna višja stopnja podložniške politične kulture za katero so značilni tradicionalizem, avtoritarizem, nacionalizem in občutek nezmožnosti vplivanja na oblast (Tomšič v Kirbiš 2011, 52).

Slovenija spada med razvitejše postjugoslovanske države, boljše življenjske razmere pa ljudi vodijo do bolj demokratične politične kulture. Po osamosvojitvi je Slovenija zelo hitro

napredovala, danes je članica vseh pomembnejših mednarodnih organizacij. Tako kot v BiH tudi v Slovenija vlada razdeljenost ljudi, ki se od začetka finančne krize samo še stopnjuje, vse to pa vpliva na politično sceno v državi, ki stagnira, kar še dodatno upočasnjuje finančno okrevanje države. Zaradi nižanja standardov življenja ter socialnih, političnih in finančnih kriz so ljudje vse bolj nestrpni, vse pogostejše pa so tudi nacionalistične težnje, ki predstavljajo oviro demokratičnemu procesu, kateri se po Huntingtonu (1991) sicer nikoli ne konča. To velja tudi za Slovenijo, v kateri se zaradi vse večje razdeljenosti ljudi zdi, da država drsi v regresijo. Homogenost vrednot državljanov je bistvenega pomena za uspešno funkcioniranje države.

S pojavom novih tehnologij in hitrim tehnološkim razvojem sta se produkcija in distribucija medijskih vsebin zelo spremenili. Mediji določajo, kaj je pomembno v državi na način, da to uvrstijo na dnevni red informativnega programa. Oni odločajo, o čem se bo govorilo in na kakšen način se bo govorilo, javne osebe pa lahko prikažejo kot progresivne ali koruptivne. Poplava medijskih vsebin zahteva medijsko pismenega uporabnika, ki bo sposoben izluščiti pomembne informacije, ločiti kredibilne od manj kredibilnih in jih kritično oceniti. Večina ljudi slepo sledi medijem, kot tudi političnim strankam, s katerimi simpatizirajo. Na podlagi njihove slike in besed sprejemajo odločitve, ki bodo znatno vplivale na njihova življenja in na življenja drugih. Mediji so četrta veja oblasti in zato je ključnega pomena, da so gospodarsko in politično neodvisni, da imajo izobražen in profesionalen kader, da delujejo transparentno in odgovorno ter da njihove vsebine odsevajo demokratične vrednote in dvigajo medijsko pismenost, ki je v informacijski družbi postala eden izmed ključnih dejavnikov aktivnega državljanstva. Področje medijske pismenosti je v Sloveniji slabo raziskano, na to temo je namreč opravljena samo ena raziskava, ki jo je naredila Fakulteta za medije leta 2014, to pa pušča veliko prostora za nadaljnje raziskovanje. Zanimivo bi bilo bolj detajlno raziskati vzorčno-posledično povezavo med medijsko pismenostjo, politično kulturo in sodelovanjem državljanov pri oblikovanju javnih politik v Sloveniji. Medijskih reform in politične kulture naroda ne moremo oddvojiti, saj so javne politike odraz stanja v družbi.

"Politična elita vedno deli politično kulturo naroda, ki mu pripada, pa naj se ima še za tako prosvetljeno in nadljudsko omikano. In seveda nasprotno. Ljudstvo zaman pričakuje, da bo v javni politiki, v vladi in parlamentu lahko videlo kaj drugega kot svoje zastopstvo: ne(kulturno) ravno toliko, kot je ono samo." (Lukšič 2006, 39)

10 LITERATURA

1. AKOS. 2013. *Pojasnilo o pokritosti prebivalcev RS s signalom multipleksa C*. 25. oktober. Dostopno prek: <http://www.akos-rs.si/pojasnilo-o-pokritosti-prebivalcev-rs-s-signalom-multipleksa-c> (11. maj 2015).
2. Almond, Gabriel A. in Sidney Verba. 1989. *The Civic Culture. Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Združene države Amerike: Sage Publications, Inc.
3. Apriori komunikacije. 2012. *Preparation of communications plan with consumers and Contribution to regional program for education of consumers*. Preko: <http://www.rak.ba/bih/index.php?uid=1356091478> (9. februar 2013).
4. Bašić-Hrvatin, Sandra. 2002. *Državni ali javni servis*. Mirovni inštitut. Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/edicija/seznam/10/mediawatch10.pdf> (10. september 2013)
5. --- 2013. *Slovenija: En korak naprej, dva nazaj*. Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/45/medijske-reforme/> (12. februar 2015).
6. Bašić-Hrvatin, Sandra in Mark Thompson. 2008. *Public service broadcasting in plural and divided societies*. Dostopno prek: http://www.media.ba/mcsonline/files/shared/public_service_broadcasting.pdf (1. december 2014).
7. Better media. 2016. *Prejeti odgovori*. Dostopno prek: <http://bettermedia.eu/case-files/slovenske-medijske-butale-oziroma-primer-rtv/prejeti-odgovori/> (22. januar 2016).
8. CBBH. 2015. *Izveštaj o blokiranim računima u Registru transakcijskih računa Centralne banke Bosne i Hercegovine*. Dostopno prek: http://www.cbbh.ba/files/blokirani_racuni/2015/blokirani_racuni_01_10_2015.pdf (11. november 2015).
9. Centar za sudsku dokumentaciju. 2010a. *Zakon o javnom radiotelevizijskom sistemu BiH*. Dostopno prek: <http://pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=9947> (10. avgust 2015).
10. --- 2010b. *Zakon o komunikacijama*. Dostopno prek: <http://pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=9949> (10. avgust 2015).
11. --- 2012. *Zakon o komunikacijama*. Dostopno prek: <http://pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=39028> (10. avgust 2015).

12. Centralna izborna komisija. 2015. *Izborni pokazatelji, 2002–2014. godina*. Dostopno prek: http://izbori.ba/Documents/2015/25052015/Izborni_Pokazatelji_2002-2014.pdf (1. oktober 2015)
13. Delo.si. 2005. *Simoniti umaknil predlog zakona*. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/o54302?search=Silva%20%C4%8Ceh> (27. avgust 2015).
14. Dnevnik.si. 2013. *V javni razpravi o noveli zakona o RTVS dobrih 20 pripomb in predlogov*. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/slovenija/v-javni-razpravi-o-noveli-zakona-o-rtvs-dobrih-20-pripomb-in-predlogov> (10. februar 2015).
15. --- 2009. *Na posvetu o noveli zakona o RTVS predstavili pogloblitne pripombe na predloge sprememb*. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/clanek/1042319770> (30. marec 2015).
16. Dobrovoljic, Helena, Tomaž Erjavec, Simon Krek, Marko Snoj, Darinka Verdonik in Špela Vintar. 2014. *Akcijski načrt za jezikovno opremljenost*. Dostopno prek: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/slovenski_jezik/Akcijska_nacrta/Akcijski_nacrt_za_jezikovno_opremljenost_javna_razprava.pdf (1. december 2015).
17. Dostopno.si. 2015. *O strani Dostopno*. Dostopno na: <http://www.rtvlo.si/dostopno/o-strani> (1. december 2015).
18. Društvo novinarjev Slovenije. 2010. *Zvočni arhiv predavanj na novinarskih dnevih*. Dostopno prek: <http://novinar.com/drustvo/novinarski-dnevi/zvocni-arhiv-predavanj-na-novinarskih-dnevih-2/> (5. november 2015).
19. Državna volilna komisija. 2010. *Referendum o Zakonu o RTV Slovenija (2) - 12. december 2010*. Dostopno prek: <http://www.dvk-rs.si/index.php/si/arhiv-referendumi/referendum-o-zakonu-o-rtv-slovenija-2-12-december-2010> (1. julij 2015).
20. Državni zbor RS. 2015a. *Zakonodajni postopek*. Dostopno prek: <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/ZakonodajniPostopek> (15. junij 2015).
21. --- 2015b. *Sprejeti zakoni – izbran dokument*. Dostopno prek: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12563A400338836C12570290028B3D4&db=spr_zak&mandat=VII (1. avgust 2015).
22. --- 2015c. *Predlogi zakonov - konec postopka - Izbran predlog zakona*. Dostopno prek: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C1257729005DB88F&db=kon_zak&mandat=V (1. avgust 2015).

23. --- 2015d. *Predlogi zakonov – konec postopka – Izbran predlog zakona*. Dostopno prek: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C1257C5900451405&db=kon_zak&mandat=VI (1. avgust 2015).
24. --- 2015e. *Sprejeti zakoni – Izbran dokument*. Dostopno prek: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12563A400338836C1257C7600256D2C&db=spr_zak&mandat=VII (10. avgust 2015).
25. --- 2015f. *Predlogi zakonov - konec postopka - Izbran predlog zakona*. Dostopno prek: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C1256EB4003E223B&db=kon_zak&mandat=IV (2. november 2015).
26. --- 2015g. *Predlogi zakonov - konec postopka - Izbran predlog zakona*. Dostopno prek: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C125710A004D733F&db=kon_zak&mandat=IV (2. november 2015).
27. --- 2015h. *Predlogi zakonov - konec postopka - Izbran predlog zakona*. Dostopno prek: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C12578A30054D48A&db=kon_zak&mandat=V (2. november 2015).
28. --- 2015i. *Predlogi zakonov - konec postopka - Izbran predlog zakona*. Dostopno prek: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=0A92BC171F777B1DC1257982004BEF04&db=kon_zak&mandat=V (2. november 2015).
29. --- 2015j. *Predlogi zakonov - konec postopka - Izbran predlog zakona*. Dostopno prek: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C12579B4004332A8&db=kon_zak&mandat=VI (2. november 2015).
30. --- 2015k. *Predlogi zakonov - konec postopka - Izbran predlog zakona*. Dostopno prek: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C1257DCE0049ED2B&db=kon_zak&mandat=VII (2. november 2015).
31. --- 2015l. *Predlogi zakonov – konec postopka – Izbran predlog zakona*. Dostopno prek: http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C12579B80037BBFA&db=kon_zak&mandat=VI&tip=doc (2. november 2015).

32. --- 2015m. *Predlogi zakonov – konec postopka – Izbran dokument*. Dostopno prek: http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C1257DCF003E85A3&db=kon_zak&mandat=VII&tip=doc (15. december 2015).
33. --- 2015n. *Predlogi zakonov – konec postopka – Izbran dokument*. Dostopno prek: http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=0A92BC171F777B1DC1257982004BEF04&db=kon_zak&mandat=V&tip=doc (15. december 2015).
34. DVB°T Terrestrial. *Televizija visoke razločljivosti HDTV*. Dostopno prek: <http://dvb-t.akos-rs.si/hdtv> (10. maj 2015).
35. Edus-info. 2013. *Koordinacija novinarskih sindikatov nad osnutek novele zakona o RTVS z več pripombami*. 27. september. Dostopno prek: <http://www.edusinfo.si/DnevneVsebine/Novice.aspx?id=104707> (30. avgust 2015).
36. ElectionGuide. 2015. *Republic of Slovenia*. Dostopno prek: <http://www.electionguide.org/countries/id/195/> (1. oktober 2015).
37. Erjavec, Karmen. 2000. *Medijska pismenost kot pogoj uspešne politične socializacije*. Teorija in praksa. 37 (4): 672-685. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/tip/tip20004Erjavec.PDF> (4. december 2013).
38. Eurydice Slovenija. 2010. *Javna razprava o predlogu osnutka Zakona o medijih-1*. 10. september. Dostopno prek: <http://www.eurydice.si/index.php/prispevki-eurydice/2863-javna-razprava-o-predlogu-osnutka-zakona-o-medijih-1-> (4. november 2015).
39. Filli, Marko. 2014. *Program dela z vizijo razvoja RTV Slovenija 2014 – 2018*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/files/RTV/filli.pdf> (8. maj 2015).
40. Finance.si. 2010. *Okrogla miza o osnutku zakona o medijih*. 16. november. Dostopno prek: <http://www.finance.si/295002/Okrogla-miza-o-osnutku-zakona-o-medijih> (4. november 2015).
41. Gašaj, Nik. 2011. *Demokratija i javnost*. V *Medijski dialozi* No 10, Vol.4.
42. Glodur. 2008. Republika Srpska dobila novu himnu i grb. *Prnjavor.ch*, 16. julij. Dostopno prek: http://www.prnjavor.ch/srpska/novi_grb_srpske.html (30. avgust 2015).
43. Grad, Franc. 2013. *Parlamentarno pravo*. Ljubljana: GV Založba.
44. Halilović, Mehmed in Amer Džihana. 2012. *Medijsko pravo u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Internews u Bosni i Hercegovini. Dostopno prek:

- <http://www.internews.ba/sites/default/files/attachments/Medijsko%20pravo%20u%20BiH%20bos.pdf> (20. september 2015).
45. Hodžić, Sanela. 2015. *Media observatory*. Monitoring EU Guidelines in Bosnia and Herzegovina: Continuing political pressures and obstructions. 21. junij. Dostopno prek: <http://mediaobservatory.net/radar/monitoring-eu-guidelines-bosnia-and-herzegovina-continuing-political-pressures-and> (10. oktober 2015).
  46. Huntington, Samuel P. 1991. *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman: University of Oklahoma Press.
  47. Huskić, Adnan. 2011. Democratisation against Democracy: Assessing the Failure of State-building in Bosnia and Herzegovina. V *State or Nation? The Challenges of Political Transition in Bosnia and Herzegovina*, ur. Eldar Sarajlić in Davor Marko, 67-92. Sarajevo: Centar za interdisciplinarnе postdiplomske studije.
  48. Jakubowicz, Karol. 2001. *Rude Awakening. Social and Media Change in Central and Eastern Europe*. Dostopno prek: [file:///C:/Users/Ana%20Marinic/Downloads/URN-NBN-SI-doc-R7PMGORA%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Ana%20Marinic/Downloads/URN-NBN-SI-doc-R7PMGORA%20(1).pdf) (30. april 2015).
  49. --- 2003. Endgame? Contracts, audits, and the future of public service broadcasting. V *Javnost – The Public*. Dostopno prek: <http://javnost-thepublic.org/article/pdf/2003/3/4/> (29. april 2015).
  50. --- 2005. *Post-Communist Media Development in Perspective*. Dostopno prek: <http://library.fes.de/pdf-files/id/02841.pdf> (16. november 2014).
  51. Jurišić, Duška. 2011. *Uloga javnih RTV servisa u BH. društvu*. Dostopno prek: <http://www.odjek.ba/?broj=25&id=33> (15. november 2013).
  52. Jusić, Tarik. 2010. Media Landscapes: Bosnia and Herzegovina. *European Journalism Center*. Dostopno prek: http://ejc.net/media_landscapes/bosnia-and-herzegovina (12. december 2014).
  53. --- 2013. *Bosna in Hercegovina: Med stagnacija in tranzicijo*. MediaWatch. Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/45/medijske-reforme/> (10. februar 2015).
  54. Kirbiš, Andrej. 2011. *Politična kultura postkomunističnih držav nekdanje Jugoslavije: struktura, dejavniki in posledice*. Maribor: Filozofska fakulteta.
  55. Klix.ba. 2014. *Dramatična finansijska situacija zbog pada naplate RTV takse*. Dostopno prek: <http://www.klix.ba/vijesti/bih/dramaticna-finansijska-situacija-zbog-pada-naplate-rtv-takse/140610087> (14. Junij 2015).

56. Kolednik, Aleksander. 2010. *RTV SLO. MMC*. Predlog zakona o medijih neustaven? 14. september. Dostopno prek: <https://www.rtv slo.si/slovenija/predlog-zakona-o-medijih-neustaven/239255> (2. november 2011).
57. Kolenc, Janez. 2010. Volitve v državni zbor in politična kultura. V *Prihodnost Parlamentarne Demokracije: Zbornik strokovnega srečanja ob 20. obletnici prvih večstrankarskih volitev*, ur. Tatjana Krašovec in Mojca Pristavec Đogić, 33-47. Ljubljana: Državni zbor Republike Slovenije. Dostopno prek: http://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Druge_publicacije/Krasovec__Pristavec_Djogic_-_2010.pdf (1. julij 2015).
58. Linz, Juan J. in Alfred Stepan. 1996. *Problems of Democratic Transition and Consolidation. Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
59. Lukšič, Igor. 2006. *Politična kultura. Političnost morale*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
60. Mancini, Paolo. 2013. Reforme medijev ne nastanejo v praznem prostoru. V *Medijska preža*, #44-45, junij 2013. Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/45/medijske-reforme/#8> (11. maj 2015).
61. Masten, Aljoša. 2012. *MMC RTV SLO*. "Ugrabili so državo, medijski sistem, finančne tokove, zakonodajni proces". 27. marec. Dostopno prek: <https://www.rtv slo.si/znanost-in-tehnologija/ugrabili-so-drzavo-medijski-sistem-financne-tokove-zakonodajni-proces/279847> (20. november 2015).
62. Media plan institut. 2012. *Medijska situacija u Bosni i Hercegovini. Kontinuitet sukobljavanja*. Dostopno preko: <http://www.rak.ba/bih/index.php?uid=1356091478> (9. februar 2013).
63. Mediawatch. 2011. *Pasti medijske regulacije in očitki o političnem obvladovanja medijev – Madžarska, Slovenija, Hrvaška, podobnosti in razlike*. Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/omizja/seznam/2011/03/29/> (6. november 2015).
64. Milojević, Milorad. 2013. *Izmjene Zakona o RTRS: Udar na RTV BiH?* Radio Slobodna Evropa, 13. oktober. Dostopno na: <http://www.slobodnaevropa.org/content/izmjene-zakona-o-rtrs-udar-na-rtv-bih/25126030.html> (24. avgust 2015).
65. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine. 2015. *Zakoni*. Dostopno prek: http://mkt.gov.ba/dokumenti/komunikacije/zakoni/default.aspx?id=3373&langTag=bs-BA&template_id=100&pageIndex=1 (5. avgust 2015).

66. Ministrstvo za kulturo. 2013a. *V javni razpravi osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija*. 26. avgust. Dostopno prek: http://www.mk.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/browse/1/article/12447/5772/5a2dd074a0fcb4b92b31421b3321a412/ (9. februar 2015).
67. --- 2013b. *Zakon o spremembah Zakona o Radioteleviziji Slovenija – predlog za obravnavo*. Dostopno prek: [http://vrs-3.vlada.si/MANDAT13/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/8461ad71bb336a22c1257c24004eed2/\\$FILE/ZRTVS_predl.doc](http://vrs-3.vlada.si/MANDAT13/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/8461ad71bb336a22c1257c24004eed2/$FILE/ZRTVS_predl.doc) (15. februar 2015).
68. --- 2013c. *Predlog o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija*. Dostopno prek: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Zakonodaja/Predpisi_v_pripravi/2013/ZRTVS_predlog_koncno.pdf (12. december 2014).
69. --- 2014. *Pregled medijske krajine v Sloveniji*. Dostopno prek: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/mediji/2014/medijska_krajina_v_sloveniji__rev_03062014.pdf (12. november 2105).
70. Mirovni inštitut. 2005. *Pripombe na osnutek predloga za spremembo in dopolnitev Zakona o medijih*. 11. oktober. Dostopno prek: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:0DeptJRHRmQJ:www2.mirovni-institut.si/slo_html/novosti/Pripombe%2520na%2520novelo%2520ZMed.doc+%&cd=4&hl=sl&ct=clnk&gl=ba (2. november 2015).
71. --- 2010. *Ocene tujih strokovnjakov o zakonu o RTV Slovenija*. 2. december. Dostopno prek: <http://www.mirovni-institut.si/?s=ocene+tujih+strokovnjakov+o+zakonu+o+rtv+slovenija> (1. julij 2015)
72. Mladina. 2009. *Imenovana ekspertna skupina za spremembo zakona o RTVS*. 3. april. Dostopno prek: http://www.mladina.si/80506/03-04-2009-imenovana_ekspertna_skupina_za_spremembo_zakona_o_rtvs/?utm_source=dnevnik%2F03-04-2009-imenovana_ekspertna_skupina_za_spremembo_zakona_o_rtvs%2F&utm_medium=web&utm_campaign=oldLink (1. september 2015).
73. MMC RTV SLO. 2006. *Zakon o medijih na prepihu*. 8. marec. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/zakon-o-medijih-na-prepihu/51128> (20. november 2015).

74. --- 2009a. *Tretji program bo prešel v okvir državnega zbora*. 12 november. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/tretji-program-bo-presel-v-okvir-drzavnega-zbora/216727> (2. februar 2015).
75. --- 2009b. Možina: *Obljube o umiku politike z RTV-ja neizpolnjene*. 12. november. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/mozina-obljube-o-umiku-politike-z-rtv-ja-neizpolnjene/216755> (2. februar 2015).
76. --- 2011. *V besedi in sliki*. Dostopno prek: http://www.rtv slo.si/files/pr/rtv_slovenija_v_besedi_in_sliki.pdf (1. december 2014).
77. --- 2013. *O RTV Slovenija*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/strani/o-rtv-slovenija/2> (15. november 2013).
78. --- 2014. *Zgodovina RTV Slovenija*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/strani/zgodovina-rtv-slovenija/14> (1. december 2014).
79. Mušič, Ana. 2010. *Zakaj programskega sveta ne bi sestavljalo 2 milijona članov*. 17. marec. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/zakaj-programskega-sveta-ne-bi-sestavljalo-2-milijona-clanov/225923> (1. april 2014).
80. *Nacionalni program za kulturo 2014 – 2017*. Ur. l. RS, št. 99/13. Dostopno prek: <http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Drugo/novice/NET.NPK.pdf> (10. oktober 2015).
81. NSRS. 2015a. *Vijesti sa sjednica NS RS*. Dostopno prek: [http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/narodna-skup%C5%A1tina/sjednice/vijesti-sa-sjednica-nsrs&combine=&pretraga_datumi\[min\]=&pretraga_datumi\[max\]=&page=5](http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/narodna-skup%C5%A1tina/sjednice/vijesti-sa-sjednica-nsrs&combine=&pretraga_datumi[min]=&pretraga_datumi[max]=&page=5) (11. november 2015).
82. NSRS. 2015b. *Zapisnici sa sjednica skupštine*. Dostopno prek: <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/narodna-skup%C5%A1tina/sjednice/zapisnici-sa-sjednica> (11. november 2015).
83. NSRS. 2015c. *Javne rasprave*. Dostopno prek: <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/akti/javne-rasprave> (11. november 2015).
84. NSRS. 2015d. *Stručna rasprava*. Dostopno prek: <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/akti/stru%C4%8Dna-rasprava> (11. november 2015).
85. Nezavisne novine. 2013. *Razmatrane izmjene i dopune zakona o RTRS-u*. 18. julij. Dostopno prek: <http://www.nezavisne.com/novosti/bih/Razmatrane-izmjene-i-dopune-zakona-o-RTRS-u/201140> (10. julij 2015).

86. OSCE. *Priručnik za organiziranje i vođenje javne rasprave: konsultacije povjerenstava sa građanima. Program jačanja zakonodavne vlasti*. Dostopno prek: http://www.oscebih.org/documents/osce_bih_doc_2010122016042890cro.pdf (21. Maj 2015).
87. Otisak.ba. 2015. Snijeg u junu: politika čeka da se javni RTV servis sam sruši! Dostopno prek: <http://www.otisak.ba/bih/27879-snijeg-u-junu-politika-ceka-da-se-javni-rtv-servis-sam-srusi.html> (13. maj 2015).
88. Owen, Diana. 2008. *Political Socialization in the Twenty-first Century: Recommendations for Researchers*. Dostopno prek: http://www.civiced.org/pdfs/GermanAmericanConf2009/DianaOwen_2009.pdf (20. oktober 2015).
89. Paletz, David L., Diana Owen in Timothy E. Cook. 2012. *American Government and Politics in the Information Age*, v. 1.0. Dostopno prek: <http://2012books.lardbucket.org/pdfs/21st-century-american-government-and-politics.pdf> (1. avgust 2015).
90. Parlamentarna skupština BiH. 2009a. *Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Javnom radio-televizijskom servisu BiH*. Dostopno prek: https://www.parlament.ba/sadrzaj/zakonodavstvo/ranije_usvojeni/default.aspx?id=26549&langTag=bs-BA&pril=b (15. avgust 2015).
91. --- 2009b. *Sjednice. 42. sjednica Komisije za saobraćaj i komunikacije*. Dostopno prek: https://www.parlament.ba/sadrzaj/komisije/predstavnicki_dom/saobracaj/arhiva_sjednica/default.aspx?id=6572&highlight=42.*sjednica*Komisije*za*saobra%C4%87aj*i*kommunikacije&langTag=bs-BA&pril=b (1. julij 2015).
92. --- 2009c. *Zapisnik 64. sjednice Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, održane 24.11., 2.12. i 7.12.2009. godine*. Dostopno prek: https://www.parlament.ba/sadrzaj/plenarne_sjednice/Default.aspx?id=2153&langTag=bs-BA&pril=b (1. julij 2015).
93. --- 2009d. *Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunikacijama*. Št. 01,02–02–3-99/09. Dostopno prek: https://www.parlament.ba/sadrzaj/vijesti/2009/default.aspx?id=16833&highlight=zakon*o*kommunikacijama&langTag=bs-BA&template_id=5&pril=b&pageIndex=1 (10. julij 2015).
94. --- 2010. *Obavještenje*. Št. 01/a-50–1–15-70/10. Dostopno prek: https://www.parlament.ba/sadrzaj/plenarne_sjednice/Default.aspx?id=2321&langTag=bs-BA&pril=b (1. avgust 2015).

95. --- 2011. *Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Javnom radiotelevizijskom sustavu Bosne i Hercegovine.* Dostopno prek: <https://www.parlament.ba/sadrzaj/zakonodavstvo/neusvojeni/default.aspx?id=28699&langTag=bs-BA&pril=b> (19. julij 2015).
96. --- 2012a. *Prijedlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o komunikacijama.* Dostopno prek: https://www.parlament.ba/sadrzaj/zakonodavstvo/u_proceduri/default.aspx?id=36579&highlight=zakon*o*komunikacijama&langTag=bs-BA&pril=b (20. avgust 2015).
97. --- 2012b. *Prijedlog Zakona o izmjenama Zakona o Javnom Radio-televizijskom servisu Bosne i Hercegovine po hitnom postupku.* Dostopno prek: <https://www.parlament.ba/sadrzaj/zakonodavstvo/neusvojeni/default.aspx?id=52196&langTag=bs-BA&pril=b> (13. oktobar 2015).
98. --- 2014. *Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Javnom radiotelevizijskom sustavu BiH.* Dostopno prek: <https://www.parlament.ba/sadrzaj/zakonodavstvo/neusvojeni/default.aspx?id=45613&langTag=bs-BA&pril=b> (1. avgust 2015).
99. --- 2015a. *Odbijeni zakoni.* Dostopno prek: <https://www.parlament.ba/sadrzaj/zakonodavstvo/neusvojeni/default.aspx?id=28844&langTag=bs-BA&pril=b> (20. avgust 2015).
100. --- 2015b. *Odbijeni zakoni.* Dostopno prek: <https://www.parlament.ba/sadrzaj/zakonodavstvo/neusvojeni/default.aspx?id=34848&langTag=bs-BA&pril=b> (20. avgust 2015).
101. --- 2015c. *Odbijeni zakoni.* Dostopno prek: <https://www.parlament.ba/sadrzaj/zakonodavstvo/neusvojeni/default.aspx?id=45616&langTag=bs-BA&pril=b> (20. avgust 2015).
102. --- 2015d. *Napredna pretraga.* Dostopno prek: https://www.parlament.ba/Search/Default.aspx?langTag=bs-BA&template_id=5&pril=b&fromPublishedDate=20.11.2006&thruPublishedDate=29.11.2010&categoryList=&q=o+javnom+radiotelevizijskom+&pageIndex=1 (1. julij 2015).
103. --- 2015e. *Napredna pretraga.* Dostopno prek: https://www.parlament.ba/Search/Default.aspx?langTag=bs-BA&template_id=5&pril=b&fromPublishedDate=30.11.2010&thruPublishedDate=29.11.2014&categoryList=&q=zakon+o+komunikacijama&pageIndex=1 (1. julij 2015).

104. --- 2015f. *Napredna pretraga.* Dostopno prek: https://www.parlament.ba/Search/Default.aspx?langTag=bs-BA&template_id=5&pril=b&fromPublishedDate=30.11.2010&thruPublishedDate=29.11.2014&categoryList=&q=o+javnom+radiotelevizijskom+&pageIndex=1 (1. julij 2015).
105. --- 2015g. *Odbijeni zakoni.* Dostopno prek: <https://www.parlament.ba/sadrzaj/zakonodavstvo/neusvojeni/default.aspx?id=52199&langTag=bs-BA&pril=b> (1. julij 2015).
106. --- 2015h. *Napredna pretraga.* Dostopno prek: https://www.parlament.ba/Search/Default.aspx?langTag=bs-BA&fromPublishedDate=20.11.2006&thruPublishedDate=29.11.2010&categoryList=&q=o+javnom+radiotelevizijskom+&template_id=5&pril=b&pageIndex=2 (1. julij 2015).
107. --- 2015i. *Sjednice.* Dostopno prek: https://www.parlament.ba/sadrzaj/komisije/predstavnicki_dom/saobracaj/arhiva_sjednica/default.aspx?id=6749&highlight=zakon*o*komunikacijama&langTag=bs-BA&pril=b (1. julij 2015).
108. Pejanović, Mirko. 2015. *Struktura države Bosne i Hercegovine na temelju Dejtonskog mirovnog sporazuma.* Dostopno prek: <http://www.ifimes.org/ba/7942-struktura-drzave-bosne-i-hercegovine-na-temelju-dejtonskog-mirovnog-sporazuma> (11. december 2015).
109. Peruško, Zrinka. 2013. *Kaj je bilo narobe z reformami medijev v postsocialistični Evropi?* Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/45/medijske-reforme/#3> (15. november 2014).
110. Petković, Brankica, Janez Aljančič, Sandra Bašić Hrvatinić, Gašper Lubej, Špela Stare in Boris Vezjak. 2006. *Poročilo o spremljanju delovanja RTV Slovenija po sprejetju novega zakona: 1.del (maj 2006).* Ljubljana: Mirovni inštitut. Dostopno prek: http://www2.mirovni-institut.si/slo_html/novosti/Porocilo%20o%20monitoringu%20RTVS%201.pdf (1. junij 2015).
111. Petković, Brankica. 2013. *Zakaj primerjati reforme medijskih sistemov?* Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/45/medijske-reforme/> (15. november 2014)
112. Peter, Mateja. 2011. The Shifting Contours of International State-building Practices in Bosnia and Herzegovina. V *State or Nation? The Challenges of Political Transition in Bosnia and Herzegovina*, ur. Eldar Sarajlić in Davor Marko, 39-64. Sarajevo: Centar za interdisciplinarne postdiplomske studije.

113. Pirc Musar, Nataša. 2014. *RTV Slovenija – sodobna radio in televizija*. Dostopno prek: <https://www.rtv slo.si/files/RTV/pircmusar.pdf> (8. april 2015).
114. PIS. 2015. *Poslovník Državnega zbora*. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=POSL34> (11. junij 2015).
115. *Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih*. 2004. 4. marec. Dostopno prek: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/cns/doc/0403081731478_a64v5.doc (15. december 2015).
116. Prijedlog poslaničkog kluba SDS. 19. april 2012. Dostopno prek: [file:///D:/Desktop/Downloads/Prijedlog%20zakona%20\(1\).pdf](file:///D:/Desktop/Downloads/Prijedlog%20zakona%20(1).pdf) (23. avgust 2015).
117. PRSS. 2006a. *Kaj prinaša predlog novega zakona o medijih?* Dostopno prek: <http://www.piar.si/aktualno/novice/kaj-prinasa-predlog-novega-zakona-o-medijih/> (2. november 2015).
118. --- 2006b. 5. srečanje: *Kaj prinaša predlog novega zakona o medijih?* (marec 2006). Dostopno prek: <http://www.piar.si/aktualno/dogodki/regijska-srecanja-01/5-srecanje-kaj-prinasa-predlog-novega-zakona-o-med/> (2. november 2015).
119. Poslovník narodne skupštine. Službeni glasnik RS, št. 14/09. Dostopno prek: [http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/vazna-dokumenta/poslovník-\(precisci-tekst\)/postupci-za-donosenje-akata-i-drugi-postupci.1338.html](http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/vazna-dokumenta/poslovník-(precisci-tekst)/postupci-za-donosenje-akata-i-drugi-postupci.1338.html) (1. julij 2015).
120. Radio Študent. 2010. *Okrogla miza ob referendumu o RTV zakonu*. Ljubljana, 9. december. Dostopno prek: <http://old.radiostudent.si/article.php?sid=25834> (4. maj 2015).
121. Regulatorna agencija za komunikacije BiH (RAK). 2012a. *Analiza pravnog okvira za uvođenje DTT u Bosni i Hercegovini - sa preporukama*. Dostopno prek: <http://www.rak.ba/bih/index.php?uid=1356091478> (8. februar 2013).
122. --- 2012b. *Digitalna televizija u Bosni i Hercegovini. Prijedlog informativne kampanje*. Dostopno prek: <http://www.rak.ba/bih/index.php?uid=1356091478> (9. februar 2013).
123. --- 2012c. *Ekonomska studija o mogućnostima korištenja digitalne dividende u BiH*. Dostopno prek: <http://www.rak.ba/bih/index.php?uid=1356091478> (9. februar 2013).
124. --- 2012d. *Ekonomska analiza potrebe uvođenja novih usluga u BiH*. Dostopno prek: <http://www.rak.ba/bih/index.php?uid=1356091478> (9. februar 2013).
125. Radio Televizija Republike Srpske. 2015. *Zakoni i Propisi*. Dostopno prek: <http://lat.rtrs.tv/comp/zakoni.php> (1. julij 2015).

126. *Resolucija o normativni dejavnosti (ReNDej)*. Ur. l. RS, št. 95/2009. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200995&stevilka=4117> (10. maj 2015).
127. Rhodes, Aaron. 2007. *Ten Years of Media Support to the Balkans – An assessment*. Dostopno prek: http://www.medienhilfe.ch/fileadmin/media/images/dossier/mediasupport_Balkan.pdf (15. November 2013).
128. Rot, Veronika. 2015. *Dostopno*. Mednarodna delavnica: dostopnost avdiovizualnih medijev. 9. december. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/dostopno/clanki/323> (12. december 2015).
129. Sills L. David. 1968. *International Encyclopedia of the Social Sciences*. New York: Macmillen. Vol. 12.
130. Siol.net. 2010a. *Širca zavrača očitke opozicije na račun novega zakona o RTVS*. Dostopno prek: http://www.siol.net/novice/slovenija/2010/11/sirca_zavraca_ocitke_opozicije_na_racun_novega_zakona_o_rtv.s.aspx (30. maj 2015).
131. --- 2010b. *Širca: Država pripravljena del javnih pooblastil preko koncesij prenesti na bodočo zbornico*. 2010. 30. september. Dostopno prek: http://www.siol.net/novice/slovenija/2010/09/sirca_drzava_pripravljena_del_javnih_pooblastil_preko_koncesij_prenesti_na_bodoco_zbornico.aspx (2. november 2015).
132. Sta. 2010. *Direktorji medijev za črtanje določb medijskega zakona, ki so v nasprotju z ustavo*. Dostopno prek: <https://www.sta.si/1575935/direktorji-medijev-za-crtanje-dolocb-medijskega-zakona-ki-so-v-nasprotju-z-ustavo> (5. november 2015).
133. *Statut javnega zavoda Radiotelevizija Slovenija*. Ur. l. RS št. 106/2006, 9/2012. Dostopno prek: https://www.rtv slo.si/files/RTV_Slovenija/statut_2012.pdf (12. december 2015).
134. Tešanović, Nataša. 2014. *Balkanski medijski barometer: Analiza medijskega okruženja u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Friedrich Ebert Stiftung.
135. Transparency International. 2014. *Corruption perceptions index 2014: Results*. Dostopno prek: <http://www.transparency.org/cpi2014/results> (2. oktober 2015).
136. Transparency International Bosna in Hercegovina. 2005. *Procedure usvajanja i izmjene zakona i propisa*. Dostopno prek: http://ti-bih.org/wp-content/uploads/2011/03/Procedure_donosenja_zakona.pdf (15. julij 2015).
137. ---2014. *Komparativni pregled transparentnosti zakonodavne procedure i javnih rasprava u BiH, Hrvatskoj i Srbiji*. Dostopno prek: <http://ti-bih.org/wp>

- content/uploads/2014/03/TIBIH-Pregled-Transparentnosti-FINAL.pdf (5. avgust 2015).
138. *Ukaz o proglašenju Zakona o dopunama Zakona o Radio-televiziji Republike Srpske.* Službeni glasnik Republike Srpske št. 73/08. Dostopno prek: <http://lat.rtrs.tv/comp/doc/sl.gl.73-08.pdf> (10. julij 2015).
  139. *Ukaz o proglašenju Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o Radio-televiziji Republike Srpske.* Službeni glasnik Republike Srpske št. 42/10. Dostopno prek: <http://lat.rtrs.tv/comp/doc/sl.gl.42-10.pdf> (10. julij 2015).
  140. *Ukaz o proglašenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Radio-televiziji Republike Srpske.* Službeni glasnik Republike Srpske št. 89/13. Dostopno prek: <http://lat.rtrs.tv/comp/doc/sl-gl-83-13.pdf> (10. julij 2015).
  141. Ured za reviziju institucija u FBiH Sarajevo. 2014. *Izveštaj o reviziji finansijskih izvještaja javnog servisa "Radio-televizije Federacije BiH" Sarajevo.* 2014. Dostopno prek: <http://www.saifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=7168&langTag=bs-BA> (5. maj 2015).
  142. Vijeće ministara BiH. 2006. *Zaključci 122. sjednice Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.* 5. julij. Dostopno prek: <http://vijeceministara.gov.ba/Print.aspx?id=1237> (9. september 2015)
  143. Vlada Republike Slovenije. *Aktivno proti finančni in gospodarski krizi.* Dostopno prek: http://www.vlada.si/teme_in_projekti/arhiv_projektov/aktivno_proti_financni_in_gospodarski_krizi/ (7. maj 2015).
  144. --- 2011. *Predlog Zakona o medijih. ZMed-1.* 2. junij. Dostopno prek: http://www.zsvgs.net/assets/dokumenti_zsvgs/17_zakoni/zmed/besedilo.pdf (16. december 2015).
  145. Voh Boštich, Anže. 2015. *RTV Slovenija tožbe honorarnih sodelavcev od oktobra lani stale še 140.000 evrov.* 19. avgust. Dostopno prek: <http://podcrto.si/rtv-slovenija-tozbe-honorarnih-sodelavcev-od-oktobra-lani-stale-se-140-000-evrov/> (2. november 2015).
  146. *World Press Freedom Index.* 2015. Dostopno prek: <https://index.rsf.org/#/> (10. oktober 2015).
  147. *Zakon o dopuni Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne in Hercegovine.* Službeni glasnik BiH št. 35/09. Dostopno prek: <http://www.mkt.gov.ba/dokumenti/komunikacije/zakoni/podzakoni/default.aspx?id=3647&langTag=bs-BA> (10. julij 2015).

148. *Zakon o dopunama Zakona o komunikacijama*. Službeni glasnik Bosne i Hercegovine št. 75/06. Dostopno prek: <http://www.mkt.gov.ba/bos/dokumenti/zakoni/default.aspx?id=1465&langTag=bs-BA> (10. julij 2010).
149. *Zakon o dopunama Zakona o Radio-televiziji Republike Srpske*. Službeni glasnik Republike Srpske št. 73/08. Dostopno prek: <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/akti/usvojeni-zakoni/zakon-o-dopunama-zakona-o-radio-televiziji-republike-srpske> (15. avgust 2015).
150. *Zakon o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine*. Sl. g. BiH št. 78/05. Dostopno prek: <http://www.mkt.gov.ba/bos/dokumenti/zakoni/default.aspx?id=276&langTag=bs-BA> (15. novembar 2014).
151. *Zakon o Javnom Radio-televizijskom servisu Bosne i Hercegovine*. Sl. glasnik BiH št. 92/05. Dostopno prek: <http://www.mkt.gov.ba/bos/dokumenti/zakoni/default.aspx?id=275&langTag=bs-BA> (16. novembar 2014).
152. *Zakon o Javnom servisu Radio-televizije Federacije Bosne i Hercegovine*. Sl. novine FBiH št. 48/08. Dostopno prek: http://www.rtvfbih.ba/loc/template.wbsp?wbf_id=206 (15. novembar 2014).
153. *Zakon o komunikacijama*. Sl. novine FBiH št. 59/02. Dostopno prek: http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/zakoni/2002/odluke%20VP/59_bos.htm (5. Julij 2015).
154. *Zakon o medijih*. ZMed. Uradni list RS. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r08/predpis_ZAKO1608.html (30. novembar 2013).
155. *Zakon o Radio-televiziji Federacije BiH*. Sl. n. Federacije BiH", št. 25/02. Dostopno prek: http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/zakoni/2002/zakoni/39_hrv.htm (15. avgust 2015).
156. *Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o Radio-televiziji Republike Srpske*. Službeni glasnik Republike Srpske št. 42/10. Dostopno prek: <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/akti/usvojeni-zakoni/zakon-o-izmj%D0%B5nama-i-dopuni-zakona-o-radio-t%D0%B51%D0%B5viziji-r%D0%B5publik%D0%B5-srpsk%D0%B5> (10. julij 2010).
157. *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o komunikacijama*. Službeni glasnik BiH št. 32/10. Dostopno prek:

- <http://www.mkt.gov.ba/bos/dokumenti/zakoni/default.aspx?id=2035&langTag=bs-BA> (10. julij 2015).
158. *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine.* Službeni glasnik BiH št. 32/10. Dostopno prek: http://pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet?p_id_doc=14473 (10. julij 2015).
159. *Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o komunikacijama.* Službeni glasnik BiH št. 98/12. Dostopno prek: http://pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet?p_id_doc=21107 (10. julij 2015).
160. *Zakon o izmjeni Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine.* Službeni glasnik št. 51/15. Dostopno prek: <https://www.parlament.ba/sadrzaj/zakonodavstvo/usvojeni/default.aspx?id=57609&langTag=bs-BA&pril=b> (10. julij 2015).
161. *Zakon o Radio-televiziji Republike Srpske.* Službeni glasnik Republike Srpske št. 49/06. Dostopno prek: http://lat.rtrs.tv/comp/zakon_rtrs.php (15. november 2014).
162. *Zakon o Radioteleviziji Slovenija.* (ZRTVS-1). Ur. l. RS št. 96/05. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4461> (8. april 2015).
163. *Zakon o spremembah Zakona o Radioteleviziji Slovenija.* (ZRTVS-1A). Ur. l. RS št. 9/14. Dostopno prek: <http://imss.dz-rs.si/imis/92f2b89ed75c58877dfe.pdf> (10. avgust 2015).
164. Zares. 2010. *Okrogla miza Liberalne akademije: Referendum o Zakonu o RTV.* 2. december. Dostopno prek: <http://www.zares.si/okrogla-miza-liberalne-akademije-referendum-o-zakonu-o-rtv/> (1. april 2015).
165. --- 2010a. *Okrogla miza o Zakonu o RTV Slovenija v Mestnem muzeju Ljubljana.* 8. december. Dostopno prek: <http://www.zares.si/okrogla-miza-o-zakonu-o-rtv-slovenija/> (1. april 2015).
166. *Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.* 2015. Dostopno prek: <http://www.ess.gov.si/> (8. maj 2015).
167. Zorc, Mateja. 2013. *Gospodarska kriza v Sloveniji in ukrepi za izhod iz nje.* Dostopno prek: <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/978-961-266-141-0/prispevki/013.pdf> (8. maj 2015).
168. Žiberna, Maja. 2006. *Zavezništvo z javnostjo kot temelj prihodnjega razvoja RTV Slovenija.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Ziberna-Maja.PDF> (11. maj 2015).